

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Vliv epidemie Covid-19 na cestovní ruch
v České republice**

Bc. Zuzana Koubová

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Zuzana Koubová

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Vliv epidemie Covid 19 na cestovní ruch v České republice

Název anglicky

The impact of the Covid 19 epidemic on tourism in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem této diplomové práce je zhodnocení dopadů epidemie COVID na cestovní ruch v České republice. Budou zkoumány dopady na počty příjezdů a příjmů z cestovního ruchu. Hodnoceny budou také ekonomické efekty na jednotlivá odvětví turismu v České republice.

Metodika

Teoretická část diplomové práce bude vycházet z analýzy odborné literatury. V teoretické části budou rozebrány faktory, které ovlivňují cestovní ruch v České republice. Bude vysvětlen vliv domácího, výjezdového a příjezdového cestovního ruchu na ekonomiku v České republice. Budou objasněn průběh a význam epidemie Covid ve vztahu k cestovnímu ruchu. V praktické části bude využita analýza časových řad Českého statistického úřadu za období 2012-2021. Bude analyzován vývoj domácího a výjezdového cestovního ruchu. Detailní analýza bude provedena za roky 2020 a 2021 (za rok 2021 budou sledována dostupná čtvrtletí). V závěru praktické části bude provedené dotazníkové šetření. Výzkum bude zaměřen na vývoj a změny spotřebního chování v důsledku epidemických opatření a omezení možností cestování. Při shrnutí jednotlivých kapitol a formulaci závěrů budou využity metody generalizace a syntézy.

Doporučený rozsah práce

65 stran

Klíčová slova

cestovní ruch, COVID, Česká republika

Doporučené zdroje informací

- ALBRECHT, J N. – C.A.B. INTERNATIONAL, ISSUING BODY. *Visitor management in tourism destinations*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI, 2017. ISBN 9781780647364.
- BERÁNEK, Jaromír a kolektiv, 2013. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: MAG CONSULTING s. r. o. ISBN 978-80-86724-46-1.
- EVANS, V. – DOOLEY, J. – GARZA, V. *Tourism. Book 1-3*. Newbury: Express Publishing, 2011. ISBN 978-0-85777-558-0.
- GOELDNER, Charles a J. R. Brent Ritchie, 2014. *Cestovní ruch, principy, příklady, trendy*. Praha: BizBooks. ISBN 978-80-251-2595-3.
- HORNER, Susan a John SWARBROOKE, 2003. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada publishing. ISBN-978-80-247-0202-9.
- JAKUBÍKOVÁ, Dagmar, 2012. *Marketing v cestovním ruchu: Jak uspět v domácí i světové konkurenci (2nd ed.)*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4209-0.
- KOTÍKOVÁ, Halina, 2013. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4603-6.
- LESLIE, D. – C.A.B. INTERNATIONAL, ISSUING BODY. *Tourism enterprise : developments, management and sustainability*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI, 2014. ISBN 9781780643564.
- LOHMANN, G. – PANOSSO NETTO, A. – C.A.B. INTERNATIONAL, ISSUING BODY. *Tourism theory : concepts, models and systems*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI, 2017. ISBN 9781780647166.
- MCLEOD, M T. – CROES, R R. – C.A.B. INTERNATIONAL, ISSUING BODY. *Tourism management in warm-water island destinations*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI, 2018. ISBN 9781786390936.
- ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. 1. vyd. Praha: Idea Servis, 2010, ISBN-978-80-85970-68-5.
- PATTERSON, I R. – C.A.B. INTERNATIONAL, ISSUING BODY. *Tourism and leisure behaviour in an ageing world*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI, 2018. ISBN 9781786390967.
- PREBENSEN, N K. – CHEN, J S. – UYSAL, M. – C.A.B. INTERNATIONAL, ISSUING BODY. *Creating experience value in tourism*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI, 2018. ISBN 9781786395047.
- RYGLOVÁ, Kateřina, BURIAN Michal a Ida VAJČNEROVÁ, 2011. *Cestovní ruch podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247- 4039-3.
- WÖBER, K W. – C.A.B. INTERNATIONAL, ISSUING BODY. *Benchmarking in tourism and hospitality industries : the selection of benchmarking partners*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI, 2002. ISBN 0851995535.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Josef Abrhám, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 27. 2. 2022

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 28. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vliv epidemie Covid-19 na cestovní ruch v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. Ing. Josefovi Abrahámovi, Ph.D., vedoucímu diplomové práce, za odbornou pomoc a cenné rady při vedení mé práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině za podporu a trpělivost.

Vliv epidemie Covid-19 na cestovní ruch v České republice

Abstrakt

Cestovní ruch představuje největší pohyb obyvatelstva, jelikož je neodmyslitelnou součástí života jednotlivců, ale i celých skupin a díky tomu, má jedinečnou pozici ve světě. Diplomová práce se zabývá vlivem epidemie Covid-19 na cestovní ruch v České republice. Teoretická východiska jsou vypracována na základě literární rešerše, která má uvést do problematiky cestovního ruchu. Vlastní část se věnuje ukazatelům jako bilanční saldo, návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení, počet přenocování v nich s rozdělením na rezidenty a nerezidenty a také s rozdělením na jednotlivé kraje tuzemska. Dále počet delších cest a kratších cest rezidentů České republiky a jejich výdaje s těmito cestami spojené. Je provedena analýza časových řad těchto ukazatelů za sledované období 2012 – 2021, za pomoci 1. diference, řetězových indexů, bazických indexů či průměru. Roky 2020 a 2021 jsou nadále rozděleny na jednotlivé kvartály. Data jsou čerpána především z Českého statistického úřadu, Czech Tourism a České národní banky. Na závěr je provedeno dotazníkové šetření, které bylo rozposláno mezi obyvatele České republiky s cílem zjistit, jaký měla epidemie vliv na cestovatelské chování lidí v tuzemsku. Dále je provedeno hodnocení výsledků a závěr.

Klíčová slova: cestovní ruch, COVID, Česká republika

The impact of the Covid-19 epidemic on tourism in the Czech Republic

Abstract

Tourism represents the largest population movement, as it is an essential part of the life of individuals, but also of whole groups, and thanks to this, it has a unique position in the world. The diploma thesis deals with the impact of the Covid-19 epidemic on tourism in the Czech Republic. The theoretical background is drawn up on the basis of a literary research to introduce the issue of tourism. The actual part deals with indicators such as balance, attendance of collective accommodation facilities the number of overnight stays in them with a division into residents and non-residents, and also with the division into individual regions of the country. Furthermore, the number of longer trips and shorter trips of residents of the Czech Republic and their expenses associated with these trips. An analysis of the time series of these indicators for the monitored period 2012 – 2021 is carried out, using the 1st difference, chain indices, base indices or average. The years 2020 and 2021 continue to be divided into individual quarters. The data are drawn mainly from the Czech Statistical Office, Czech Tourism and the Czech National Bank. Finally, a questionnaire survey was conducted, which was sent among the inhabitants of the Czech Republic in order to find out how the epidemic affected the travel behaviour of people in the Czech Republic. Next, an evaluation of the results and a conclusion are made.

Keywords: tourism, COVID, the Czech Republic

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Historie cestovního ruchu	16
3.1.1 Specifika českého vývoje.....	17
3.2 Definice cestovního ruchu.....	17
3.2.1 Předmět cestovního ruchu.....	18
3.2.2 Odlišná chápání cestovního ruchu v rámci Evropy	18
3.3 Cestovní ruch jako trh	19
3.3.1 Specifika trhu cestovního ruchu v bodech.....	20
3.3.2 Hospodářský význam cestovního ruchu	21
3.4 Systém cestovního ruchu.....	21
3.4.1 Subjekt cestovního ruchu.....	22
3.4.2 Objekt cestovního ruchu	23
3.5 Vliv vlády na cestovní ruch.....	23
3.6 Další faktory ovlivňující cestovní ruch	24
3.6.1 Faktory ovlivněné soukromým sektorem	24
3.6.2 Nehmotné faktory	25
3.6.3 Ekonomické faktory.....	25
3.6.4 Vnější politické a zdravotní faktory.....	26
3.7 Typologie cestovního ruchu	26
3.7.1 Druhy cestovního ruchu.....	27
3.7.2 Formy cestovního ruchu	28
3.8 Infrastruktura cestovního ruchu	29
3.8.1 Stravovací služby v cestovním ruchu	29
3.8.2 Ubytovací služby v cestovním ruchu.....	31
3.8.3 Klasifikace cestovního ruchu c ČR.....	32
3.9 Trendy v cestovním ruchu.....	33
3.9.1 Další trendy v cestovním ruchu	34
3.10 Cestovní kanceláře a agentury	34
3.10.1 Rozdíl mezi cestovní kanceláři a cestovní agenturou.....	35
3.11 Negativní ekonomické účinky cestovního ruchu	35
3.11.1 Ekonomické úniky	35

3.11.2	Ekonomická závislost na cestovním ruchu	36
3.11.3	Turistické enklávy.....	36
3.11.4	Inflace	37
3.12	Statistika v cestovním ruchu	37
3.12.1	Vybrané subjekty sledování statistických dat v cestovním ruchu	38
3.12.2	Platební bilance.....	39
3.13	Rajonizace cestovního ruchu v ČR	41
3.13.1	Národní úroveň	41
3.13.2	Regionální a lokální úroveň	43
3.13.3	Konkurenceschopnost	44
4	Vlastní práce	46
4.1	Popis situace Covid-19 v České republice	46
4.2	Vliv epidemie na bilanční saldo cestovního ruchu	47
4.2.1	Bilanční saldo cestovního ruchu v letech 2012 - 2021	47
4.2.2	Bilanční saldo cestovního ruchu jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021	48
4.3	Vliv epidemie na návštěvnost HUZ	50
4.3.1	Počet hostů v HUZ v letech 2012 - 2021	50
4.3.2	Počet hostů v HUZ jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021	52
4.3.3	Počet přenocování v HUZ v letech 2012 – 2021	54
4.3.4	Počet přenocování v HUZ jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021	55
4.4	Vliv epidemie na návštěvnost HUZ dle krajů	57
4.4.1	Počet rezidentů v HUZ dle krajů za období 2012 - 2021	57
4.4.2	Počet rezidentů v HUZ dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	58
4.4.3	Počet nerezidentů v HUZ dle krajů za období 2012 – 2021	60
4.4.4	Počet nerezidentů v HUZ dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	61
4.5	Vliv epidemie na počet cest českých rezidentů po České republice a velikost jejich výdajů	62
4.5.1	Počet delších cest v letech 2012 – 2021	62
4.5.2	Počet delších cest v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	64
4.5.3	Počet kratších cest v letech 2012 – 2021	65
4.5.4	Počet kratších cest v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	67
4.5.5	Průměrné výdaje na jednu delší cestu v letech 2012 – 2021	68
4.5.6	Průměrné výdaje na jednu delší cestu v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	70
4.5.7	Průměrné výdaje na jednu kratší cestu v letech 2012 – 2021	71
4.5.8	Průměrné výdaje na jednu kratší cestu v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	73
4.6	Dotazníkové šetření	75

5 Výsledky a diskuse	82
6 Závěr.....	86
7 Seznam použitých zdrojů	88
8 Přílohy	92

Seznam tabulek

Tabulka 1: Bilanční saldo cestovního ruchu v letech 2012 – 2021, v mil. Kč	47
Tabulka 2: Bilanční saldo cestovního jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021, v mil. Kč.	48
Tabulka 3: Počet hostů v HUZ v letech 2012 – 2021	50
Tabulka 4: Počet hostů v HUZ jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021	52
Tabulka 5: Počet přenocování v HUZ v letech 2012 - 2021	54
Tabulka 6: Počet přenocování v HUZ jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021	55
Tabulka 7: Počet rezidentů v HUZ dle krajů za období 2012 – 2021, v tis.....	57
Tabulka 8: Počet rezidentů v HUZ dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	58
Tabulka 9: Počet nerezidentů v HUZ dle krajů za období 2012 – 2021, v tis.....	60
Tabulka 10: Počet nerezidentů v HUZ dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	61
Tabulka 11: Počet delších cest (4 a více přenocování) v letech 2012 - 2021	62
Tabulka 12: Počet delších cest (4 a více přenocování) v letech 2012 - 2021	64
Tabulka 13: Počet kratších cest (1 - 3 přenocování) v letech 2012 - 2021	65
Tabulka 14: Počet kratších cest v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	67
Tabulka 15: Průměrné výdaje na jednu delší cestu (4 a více přenocování) v letech 2012 – 2021, v Kč.....	68
Tabulka 16: Průměrné výdaje na jednu delší cestu (4 a více přenocování) v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021, v Kč	70
Tabulka 17: Průměrné výdaje na jednu kratší cestu (1 – 3 přenocování) v letech 2012 - 2021	71
Tabulka 18: Průměrné výdaje na jednu kratší cestu (1 – 3 přenocování) v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	73

Seznam grafů

Graf 1: Bilanční saldo cestovního ruchu v letech 2012 – 2021, v mil. Kč.....	48
Graf 2: Bilanční saldo cestovního jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021, v mil. Kč	49
Graf 3: Počet hostů v HUZ v letech 2012 – 2021	51
Graf 4: Počet hostů v HUZ v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	53
Graf 5: Počet přenocování v HUZ v letech 2012 - 2021	55
Graf 6: Počet přenocování v HUZ v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	56
Graf 7: Počet delších cest (4 a více přenocování) v letech 2012 - 2021	63
Graf 8: Počet delších cest (4 a více přenocování) v letech 2012 - 2021	65
Graf 9: Počet kratších cest (1 - 3 přenocování) v letech 2012 - 2021.....	66
Graf 10: Počet kratších cest v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	68
Graf 11: Průměrné výdaje na jednu delší cestu (4 a více přenocování) v letech 2012 – 2021, v Kč.....	69
Graf 12: Průměrné výdaje na jednu delší cestu (4 a více přenocování) v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021, v Kč	71
Graf 13: Průměrné výdaje na jednu kratší cestu (1 – 3 přenocování) v letech 2012 - 2021	72
Graf 14: Průměrné výdaje na jednu kratší cestu (1 – 3 přenocování) v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021	74
Graf 15: Otázka č. 5	75
Graf 16: Otázka č. 6	76
Graf 17: Otázka č. 7	77
Graf 18: Otázka č. 8	78
Graf 19: Otázka č. 9	79
Graf 20: Otázka č. 10	79
Graf 21: Otázka č. 11	80
Graf 22: Otázka č. 12	81

Seznam schémat

Schéma 1: Cestovní ruch jako systém	22
---	----

Seznam použitých zkratk

ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
HUZ	Hromadná ubytovací zařízení
WHO	World Health Organisation

1 Úvod

Diplomová práce analyzuje vliv epidemie Covid-19 na jednotlivé ukazatele cestovního ruchu. Cestovní ruch je velmi významnou součástí života všech lidí. Jeho základní funkce jsou od uspokojování potřeb osob za účelem odpočinku, či poznání, které se stalo významným ekonomickým oborem, zaměstnávající mnoho lidí. Pro některé země je také primárním zdrojem finančních příjmů. Je jedním z nejvíce rozvíjejících oborů národního hospodářství po celém světě a dle prognóz by tento růst měl nadále pokračovat. Měl by vést k většímu porozumění a vzájemné toleranci mezi lidmi odlišných kultur.

Cestovní ruch tvoří především neodmyslitelnou součást životního stylu mnoha obyvatel ve většině států s vyspělými ekonomikami. Mnoho států a jejich vládní orgány podporují cestovní ruch a jeho rozvoj. Starají se o to, jaký má vliv na jejich ekonomiku, jelikož významně ovlivňuje zaměstnanost či velikost hrubého domácího produktu. Odvětví cestovního ruchu stále doprovázejí nové trendy. Rozvíjí se i nové typy a příležitosti dopravních služeb, velký nárůst je především u letecké dopravy, která souvisí s objevením nových a zajímavých turistických destinací. Vznikají také nové ubytovací typy, které mají za úkol nalákat co nejvíce turistů.

Konkrétně pro Českou republiku se nejedná o odvětví, které by mělo nejvýznamnější podíl na její ekonomice, i tak je pro ni velmi významný. I přesto, že je tuzemsko malou zemí rozměrově, nabízí velké množství kulturních památek i přírodních atraktivit, lákajících jak domácí návštěvníky tak i turisty ze zahraničí ze všech kontinentů. Cestovní ruch tvoří domácí a příjezdový turismus a mnoho podnikatelů je závislých na příjmech od svých zahraničních či domácích turistů. Do České republiky pravidelně přijíždí mnoho turistů ze zahraničních zemí, kteří vynakládají své prostředky za ubytování, stravování, ale i za ostatní služby s cestovním ruchem spojené. Díky restrikcím, které byly zavedeny v boji s koronavirem, se v tuzemsku cestovní ruch značně omezil. Tato situace měla za následek ohrožení fungování mnoha podnikatelských subjektů, jako hromadná ubytovací zařízení, restaurace či spousta dalších subjektů, s tím souvisí i ztráta zaměstnání pro mnoho zaměstnanců.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je zhodnocení dopadů epidemie Covid-19 na cestovní ruch v České republice. Za pomoci analýzy časových řad dostupných dat bude zjištěn vývoj jednotlivých ukazatelů cestovního ruchu. Budou zkoumány dopady na počty a strukturu návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení či cestovatelské chování lidí v důsledku pandemie. Hodnoceny budou také ekonomické efekty na odvětví cestovního ruchu v České republice. Na základě zjištěných informací budou určeny předpoklady vývoje pro cestovní ruch v České republice.

2.2 Metodika

Teoretická východiska diplomové práce na základě studia odborné literatury charakterizují cestovní ruch v České republice. Je zde popsána historie cestovního ruchu, jeho rozdělení a systém cestovního ruchu. Dále jaký má vliv na cestovní ruch vláda či jaké faktory ho ovlivňují. Zabývá se také negativními ekonomickými účinky cestovního ruchu. V poslední části je probrána statistika v cestovním ruchu, kde je popisován průběh sběru statistických dat a dále rajonizace cestovního ruchu.

Vlastní část popisuje dopady epidemie Covid-19 na jednotlivé ukazatele cestovního ruchu a popisuje průběh zavedených opatření v průběhu pandemie. Zaměřuje se dále především na sběr a selekci dat získaných z Českého statistického úřadu, Czech Tourism a České národní banky. Data jsou následně analyzována pomocí časových řad, vytvořením 1. diference, řetězového indexu, bazického indexu a případně průměru. Výpočet 1. diference ukáže přesné meziroční změny v jednotlivých ukazatelích, vypočítá se tak, že se od hodnoty sledovaného roku, odečte hodnota roku předchozího. Řetězový index tyto změny vyjádří procentuálně, jeho výpočet je proveden následným vydělením výsledku 1. diference hodnotou předchozího roku. Bazický index znázorní procentuální změnu oproti prvnímu sledovanému roku, v tomto případě je to rok 2012. Vypočte se jako rozdíl hodnoty mezi sledovaným rokem a hodnotou roku bazického, s následným vydělením hodnoty bazického roku. Dále se vlastní část zaměřuje také na vývoj jednotlivých ukazatelů cestovního ruchu v letech 2012 – 2021, graficky je znázorněn trend v těchto letech. Je proveden rozbor dat

v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021, aby byl zaznamenán vývoj zvolených ukazatelů v těchto dvou letech, který se měnil v důsledku zavedených protiepidemických opatření.

V poslední části bylo provedeno dotazníkové šetření zaměřené na cestovatelské chování lidí v důsledku pandemie. Celkem bylo dotázáno 200 respondentů. Byly pokládány dotazy o obavách z cestování, zda pokud opatření povolovala cestovat, bylo preferováno cestování po České republice či spíše do zahraničí. Dále také jaké dopady pandemie v respondentech zanechala.

3 Teoretická východiska

3.1 Historie cestovního ruchu

Cestovní ruch je rozdělený na dvě odborné disciplíny. Na historickou vědu a turistickou vědu. Historická věda je nejstarší a nejprestižnější, zatímco věda turistická je poměrně moderním a mladým oborem (Štemberk a kolektiv, 2012).

S jistou nadsázkou lze říci, že člověk cestuje již od pradávna. Jen motivy byly poněkud jiné, než jsou dnes. Primárními motivy tehdy bylo obstarávání potravy či obchodní důvody. O něco později to byly důvody vojenské, vědecké, náboženství či vzdělání. Rozdíl oproti dnešnímu cestování spočívá, že v této době pro lidi cestování nebylo zábavou ani vlastním účelem. Moderní doba cestovního ruchu pochází z druhé poloviny 19. století, jelikož souviselo s neustálým rostoucím hospodářským a průmyslovým vývojem. Tím se zvýšila životní úroveň obyvatelstva a fond jejich volného času. Dalším rozvojem prochází také nezbytné věci pro cestovní ruch. Budují se ubytovací, stravovací, sportovní zařízení apod. A to převážně v rekreačních a lázeňských střediscích [cit. 2021-11-27].

Jako první mezník, který lze pojmenovat jako cestovní ruch, je možné považovat Olympijské hry, které se konaly v r. 776. Zakladatelem současného cestovního ruchu lze považovat anglického podnikatele a baptistického misionáře jménem Thomas Cook (1808 – 1892). Jeho prvky použité v jeho činnosti cestovního ruchu se používají dodnes, což je obdivuhodné. V období průmyslové revoluce se začínalo objevovat mnoho technologických změn ve výrobě a změn celkově v soudobé společnosti. Thomas Cook zorganizoval první organizovanou společnou akci pro 570 osob, která začínala v Leicestru a končila v městě Loughborough. Cesta byla uskutečněna při příležitosti otevření železniční trati z Derby do Rugby na akci za boj proti neúměrné konzumaci alkoholu. Založil také první cestovní kancelář v roce 1845 nesoucí název Thomas Cook & Son.

Další velkou výpravou pořádanou Thomasem Cookem byla průmyslová výprava v roce 1851 celkem pro 165 tisíc osob z města Yorkshire. První zahraniční zájezd se konal roku 1855 do Paříže. O rok později začal pravidelně organizovat zájezdy i do jiných států Evropy. V dalších letech se cestovní kancelář rozrostla také do Ameriky, Austrálie, Indie a na Střední východ. Jednou z jeho dalších organizovaných akcí byla cesta kolem světa za 222 dnů [cit. 2021-12-08].

3.1.1 Specifika českého vývoje

Cestovní ruch v České republice byl rozvinut především za začátku 20. století, to měl za následek převážně rozvoj trampingu a lázeňství. V té době byly založeny specializované podniky na cestovní ruch. Např. byla v roce 1920 založena cestovní kancelář ČEDOK se sídlem v Praze a roku 1925 byl vydán první katalog pojmenovaný Naše cesty. Následně se začaly vyvíjet další cestovní kanceláře po České republice ve Františkových Lázních, Karlových Varech či Brně. Čedok měl velice dobré postavení na trhu, do té doby než začala druhá světová válka, v průběhu ní byl chod cestovní kanceláře utlumen. Rozkvět cestovní kanceláře opět následoval po skončení druhé světové války se a celkově cíle cestovního ruchu se proměnily, díky politickým opatřením, které znesnadňovaly cestování do zahraničí. Soukromé objekty, se nahradily těmi národními a začala se vytvářet nová síť rekreačních zařízení, převážně s atraktivních přírodních lokalitách (horské oblasti, přehrady). Rozvoj probíhal i v chalupaření a chataření, pro víkendové pobyty. Cestovní ruch byl nyní nově chápán, jako vytváření útočiště pro odpočinek či rekreaci. Podstatnou změnu prožíval cestovní ruch po roce 1989. Otevřely se hranice, byly zrušeny vízové i pasové povinnosti. Významným faktorem byla také privatizace materiálně technické základny cestovního ruchu [cit. 2021-11-27], (Pompurová, 2013).

3.2 Definice cestovního ruchu

Když se řekne cestovní ruch, lidé si většinou představí dovolenou, zážitky, poznávání či relaxaci během svého volného času. Tyto pojmy jsou označeny správně, jen je možné definovat cestovní ruch poněkud přesněji.

Jednou definicí cestovního ruchu je, „*činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí, a to na dobu kratší než je stanovena, přičemž hlavní účel její cesty je jiný, než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě*“. Tato definice je převzata z International Conference on Travel and Tourism Statistics. Conference Resolutions WTO, Madrid, July 1991 (Benešová, Kruisová, 2015).

Další takovou definicí, kde autor klade důraz především na individuální potřeby člověka nevysvětluje cestovní ruch jen jako pojem je „*Cestovní ruch je formou uspokojování potřeb reprodukce fyzických a duševních sil člověka, ke kterému dochází mimo běžné životní prostředí a ve volném čase*“ (Kotíková, 2013).

Odvětví cestovního ruchu provází veliký rozvoj, každým dnem přibývá míst snažících se o rozvoj cestovního ruchu na svém území. Pokud jde cestovní ruch správným směrem přináší zemi podstatné ekonomické přínosy. Vytváří nové pracovní příležitosti pro lidi, tvoří podíl na HDP dané země a další. Zároveň je potřeba brát v úvahu, že cestovní ruch je sezónního charakteru, tudíž z něj nejsou přinášeny výnosy celoročně. Další podstatnou věcí, která je spojena s cestovním ruchem je sledování trendů, což je velmi důležité, aby se podnik na trhu udržel. Pokud podnik neporozumí trhu, tak bude s velkou pravděpodobností následovat neúspěch (Hesková, 2011).

3.2.1 Předmět cestovního ruchu

Předmět cestovního ruchu je především produkt cestovního ruchu, jinak označovaný turistický produkt. Může se jednat o výrobek či službu, nebo také soubor obojího, jejímž cílem je naplnění potřeb účastníků na cestovním ruchu. Produktem typickým pro cestovní ruch jsou cestovní kanceláře, což je dopředu promyšlená kombinace služeb za odpovídající cenu. Je možné za produkt považovat i přírodní výtvoř volně dostupné pro všechny (volné statky), které se ovšem ale nijak nepromítají v ceně produktu, tudíž se za produkt cestovního ruchu označují primárně zboží a služby na tomto trhu.

Nejvyšším dopad pro cestovního ruchu je ekonomický růst, který se projevuje zvýšením hrubého domácího produktu (HDP). Naopak nezaměstnanost má na cestovní ruch negativní dopad, jelikož díky ní klesají celkové příjmy obyvatelstva a s tím je spojené omezené kupování zbytných potřeb, do kterých účast na cestovním ruchu jednoznačně patří. Negativní vliv má také vysoká inflace, představující nižší kupní sílu a následné zvýšení cen služeb a zboží cestovního ruchu. Dále cestovní ruch ovlivňuje výše úrokové míry poskytnutých úvěrů, nízká úroková míra má stimulační dopad na investování a naopak vysoká investování v cestovním ruchu omezuje. V období hospodářského poklesu se snaží centrální banka vyrovnat míru inflace uměle, tím že zvýší úrokovou míru.

Stabilita měny hraje také velmi výraznou roli především pro zahraniční cestovní ruch, tudíž zda se měna zhodnocuje či znehodnocuje (Beránek a kolektiv, 2013).

3.2.2 Odlišná chápání cestovního ruchu v rámci Evropy

Mezi severní a jižní Evropou existuje značný rozdíl. Země severní Evropy jsou velmi hospodářsky rozvinuté a tak i volný čas je zde velmi rozvinutý. Většina lidí cestuje

především do jižních států za teplem a sluncem, či za cílem poznávání nových zážitků. Představiteli cestovního ruchu jsou cestovní kanceláře usnadňující vycestování do zahraničí. Součástí cestovního ruchu jsou také ubytovací a stravovací služby, které znamenají pro zákazníky to stejné jako pro zákazníky v ostatních zemích. Země jižní Evropy jsou méně urbanizované a industrializované, s tím souvisí, že i obyvatelstvo v těchto zemích má nižší příjmy než v zemích severní Evropy. To také ovlivňuje jejich pohled na cestovní ruch obecně. Dále tyto země jsou již zvyklé z minulosti, že jsou převážně hostíci zeměmi pro cizí turisty a proto v některých z nich je cestovní ruch chápán jako součást ubytovacích, a stravovacích služeb. Vyskytuje se u nich menší počet turistů, co vyjíždějí do zahraničí, ať už díky nižším příjmům či příznivému podnebí a s tím je spojena nižší požadavky na sektory cestovního ruchu jako jsou např. cestovní kanceláře. V těchto zemích se vyskytuje spíše domácí cestovní ruch. Je také potřeba brát v úvahu, že tyto modely jsou pouze zjednodušené a doba jde dopředu, tudíž se situace v průběhu času může odlišovat. Pro příklad Itálie nebo Španělsko, jsou čím dál tím více rozvinutějšími zeměmi, obyvatelům stoupají příjmy a tudíž se i tyto země stávají stále většími producenty turistických cest. Tím dochází ke stálému zmenšování rozdílů mezi zeměmi severní a jižní Evropy (Horner a Swarbrooke, 2003).

3.3 Cestovní ruch jako trh

Jako trh označujeme oblast ekonomiky, kde probíhá směna výrobků a služeb a mají na sebe vzájemný vliv prodávající a kupující, během této směny se stanoví cena a počet vyměňovaných výrobků či služeb. Subjektem jsou kupující, prodávající a zprostředkovatelé. Trh je tvořen jaké jiné trhy stranou nabídky a poptávky. Nabídku tvoří atraktivita cílového místa, která závisí na kulturně historickém vývoji a také přírodní prostředí a podmínky. Může být doplňována vybaveností, které umožňují její využití. Mohou to být, ale také organizované události, jako jsou např. koncerty či festivaly. Na službách cestovního ruchu se podílejí podniky různé velikosti, většina z nich spadá do kategorie malých či středních podniků, kteří provozují živnost. Některé však mohou být i velké globální společnosti, např. hotelové řetězce. Na straně nabídky stojí především ubytovací a stravovací zařízení, zprostředkovatelé či dopravní společnosti. Čím je jich více a trh nabídky se zvětšuje, tím se stává nasycenější. Tvoří ho převážně služby, které lze snadno okopírovat, tudíž musí podniky nabízet kvalitní a nové produkty a být konkurenceschopné. Poptávku tvoří především účastníci na cestovním ruchu a díky tomu je trh výrazně diferencován.

Segmentace probíhá dle více hledisek, může to být dle demografického hlediska (pohlaví, věk), národnost či ekonomické situace. Především díky vyspělým informačním technologiím jsou účastníci na cestovním ruchu stále více informovaní a stávají se náročnějšími. Stále méně se spokojí s nabídkami hromadných zájezdů, které si nemohou přizpůsobit na míru a nejsou individualizované. Tím stoupá tlak na kvalitu a druh služeb a je potřeba, aby strana nabídky byla schopna na tyto nároky adekvátně reagovat. Poslední dobou jsou čím dál tím více populární adrenalinový cestovní ruch (let balonem). Dále jsou vysoce oblíbené zájezdy připravené zákazníkovi podle jeho přání, které jsou však časově i finančně náročné (Beránek a kolektiv, 2013).

Výsledkem střetu nabídky a poptávky na trhu je cena. Obecně lze říci, že čím je cena vyšší, tím vyšší je poptávané množství, ale menší nabízené množství a naopak, čím nižší je cena, tím nižší je poptávané množství, ale vyšší nabízené množství. Trh cestovního ruchu je v tomto však specifický, jelikož mnoho zákazníků si může říci, že pokud je zájezd levný, nemusí být na dostatečně vysoké úrovni a raději si připlatí za zájezd dražší. Faktor, který zde také sehrává svou roli je společenská prestiž či snobismus. Je proto důležité správně zvolit cenu, aby v zákazníkovi vyvolala pocit, že za svoje peníze získá odpovídající hodnotu. Pokud se nabídka rovná poptávce, tak na trhu bude působit také rovnovážná cena (Beránek a kolektiv, 2013).

3.3.1 Specifika trhu cestovního ruchu v bodech

Trh cestovního ruchu se vyznačuje mnoha zvláštnostmi a odlišnostmi od ostatních trhů. Je to především díky charakteru a druhu služeb vyskytujících se v cestovním ruchu. Za nejhlavnější specifické rysy lze pokládat:

- Nehmotný charakter produktu cestovního ruchu, nelze produkt naskladnit a udržovat zásoby jako u hmotných výrobků.
- Velmi závisí na atraktivitě okolního prostředí, ať se jedná o historické památky či přírodních úkazů.
- Podnikání v tomto odvětví je dlouhodobá záležitost a je nutné počítat i s nevydařenou sezónou.
- Vysoká sezónnost

- Záleží na politické situaci v zemi, jaké jsou politicko-správní podmínky a zda je nějaká podpora ze strany orgánů státní správy či samosprávy. Spolupráce a její způsob mají velmi podstatný vliv na cestovní ruch.
- Realizace služeb má pomíjivý charakter a pokud nejsou spotřebovány během doby co jsou k dispozici jejich kapacita pomine.
- Nabídku a poptávku velmi ovlivňují přírodní faktory a dopředu nepředvídatelné vlivy (mimoekonomické faktory).
- Cestovní ruch v sobě zahrnuje vysoký podíl lidské práce a je mezinárodního charakteru (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011).

3.3.2 Hospodářský význam cestovního ruchu

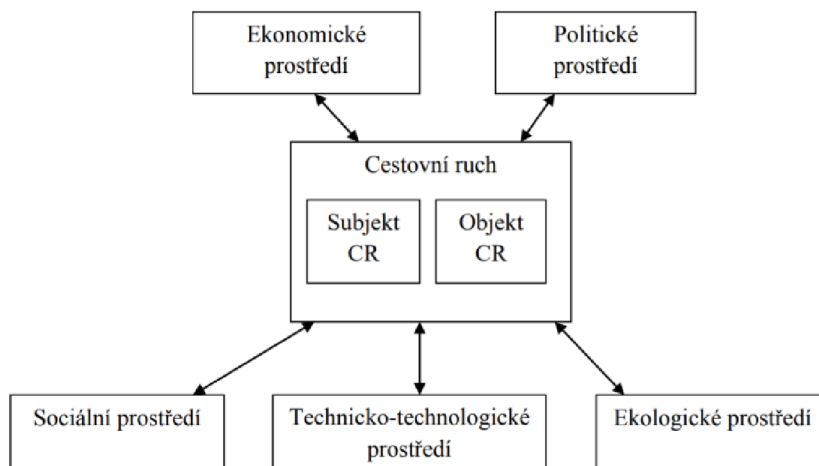
Cestovní ruch tvoří stále více významější část národní ekonomiky. Z ekonomického hlediska lze na cestovní ruch pohlížet ze dvou pohledů. Na jednu stranu cestovní ruch klade význam v oblasti spotřeby obyvatelstva. V posledních sedmdesáti letech se stala účast na cestovním ruchu jedním z ukazatelů měření velikosti životní úrovně a tvoří nemalou součást spotřeby obyvatelstva většiny vyspělých států světa. Na druhé straně je cestovní ruch prosazován jako významná příležitost pro podnikatele. Přispívá také k duševnímu zdraví a rozvoji člověka, slouží jako vyplnění volného času a má vliv na životní styl obyvatel. Na velikost poptávky má vliv výše disponibilních důchodů a velikost cen produktů cestovního ruchu. Nízká citlivost se projevuje u obyvatel s velmi vysokými příjmy, patřící do nejvyšší sociální vrstvy. Vysoká citlivost se naopak projevuje u obyvatelstva s velmi nízkými příjmy patřících do nižších sociálních vrstev. Obyvatelé z nízkých sociálních vrstev výrazně mění své spotřebitelské chování, obvykle se snaží najít co nejlevnější kombinaci zájezdů, přiklánějí se k dovoleným v tuzemsku či vynechají dovolenou úplně (Leslie, 2014), (Vystoupil a kol., 2006).

3.4 Systém cestovního ruchu

Systém cestovního ruchu je otevřeným systémem, díky jeho vztahům s okolním (vnějším) prostředím. Tento systém cestovního ruchu máme znázorněn níže na Schéma 1: Cestovní ruch jako systém. Pokud je systém cestovního ruchu výrazně ovlivňován vnějším prostředím, ale zároveň sám toto prostředí ovlivňuje, jedná se o tzv. inputy či outputy. Inputy jsou vlivy nadřazených systémů, outputy jsou vlivy na nadřazené systémy. Jejich intenzita

poskytne informace o velikosti vlivu jiných nadřazených systémů na cestovní ruch nebo naopak o velikosti vlivu cestovního ruchu jako systému na jiné systémy (Lohmann a Pannoso, 2017), (Vystoupil a kol., 2006).

Schéma 1: Cestovní ruch jako systém

Zdroj: vlastní zpracování, Hesková a kol., 2011

3.4.1 Subjekt cestovního ruchu

Z ekonomického hlediska lze jako subjekt cestovního ruchu označit každého, kdo uspokojuje své potřeby v podobě cestování a to obvykle ve volném čase. Spotřebitelem produktu je návštěvník (turista či výletník) nebo stálý obyvatel (rezident). Subjektem je každý, kdo si chce splnit své potřeby a závisí na něm soubor různých vlastností a stavů, které jsou klíčové pro poskytovatele služeb. Tyto stavy jsou např. fyziologické, psychologické, ekologické a sociální (Beránek a kolektiv, 2013).

Návštěvníkem lze pojmenovat osobu, která má za cíl cestování na jiné místo, mimo trvalé bydliště. Pokud na daném místě nepřenocuje a nestráví na něm více než 24 h, je daná osoba pouze výletníkem navštěvující dané místo. Stráví-li na daném místě noc a více než 24 h, lze ji považovat za krátkodobě pobývajícím turistou. Turistou na dovolené se považuje osoba, která na cestách strávila 3 a více dnů (Foret, Foretová, 2001).

3.4.2 Objekt cestovního ruchu

Objektem cestovního ruchu je vše co lze považovat cílem pobytu mimo své bydliště, jako jsou např. hotely, restaurace, penziony a všechny podniky a instituce cestovního ruchu. Taková místa musí mít vhodné podmínky, jako je přírodní a kulturní potenciál cestovního ruchu, lze ho nazvat jako primární nabídku. To poskytuje naplnění cílů cestovního ruchu a k dosažení tohoto cíle je zapotřebí určitá sekundární nabídka, tím jsou především instituce cestovního ruchu poskytující návštěvníkům přes základní potřeby jako je ubytování a stravování po rekreační vyžití, jako je sportovní, kulturní, či jiné činnosti. Zjednodušeně lze říci, že objekt cestovního ruchu je cokoli, co lze považovat za cíl vycestování subjektu cestovního ruchu. Objekt cestovního ruchu tedy tvoří stranu nabídky cestovního ruchu.

Primární nabídkou lze označit cílové místo, které má příznivý přírodní i kulturní potenciál, který je unikátní a není rozmístěn rovnoměrně. V cílovém místě se musí objevovat v dostatečné kvalitě množství, aby byla patřičně žádaná. Dále umožňuje poskytnout naplnění cílů a motivů těm, kdo se účastní cestovního ruchu. Sekundární nabídkou lze nazvat prostředek k dosažení cílů, nebo také různorodou infrastrukturní vybavenost. Infrastrukturní vybavenost závisí na primární nabídce, např. v místě, kde nalezneme přírodní léčivé zdroje se nachází také lázeňská zařízení. Jsou tím obecně všechny podniky, poskytující účastníkům na cestovním ruchu ubytování, stravování a možnosti vyžití nejrůznějších aktivit, např. rekreační, kulturní či sportovní (Beránek a kolektiv, 2013).

3.5 Vliv vlády na cestovní ruch

Vláda může svými rozhodnutími výrazně ovlivnit faktory, které ovlivňují cestovní ruch. Záleží na způsobu, jakým řídí domácí ekonomiku a vnější vztahy. Tyto faktory lze zařadit do kategorií dle diplomatických vztahů, regulačních režimů, politiky či poskytování zboží a služeb či marketingu. Například špatné diplomatické vztahy mohou mít negativní dopad na cestovní ruch, tudíž budou mít za následek jeho pokles. Vztahy, které jsou obzvláště špatné mohou zapříčinit dokonce embargo. Naopak dobré diplomatické vztahy budou mít dopad pozitivní a tím s největší pravděpodobností zapříčiní i růst cestovního ruchu. Proto je důležité tyto diplomatické vztahy udržovat na dobré úrovni z důvodu jednoduššího vydávání víz, uznání cestovních pasů, občanských práv, s tím je spojený i provoz dopravy. Velice špatný dopad na cestovní ruch můžou mít také války.

Vládní politika je velice důležitým faktorem v omezování příjezdového i výjezdového cestovního ruchu. Má moc ho omezit pomocí různých rozhodnutí, kdo může a nemůže cestovat, omezení hodnoty zboží dováženého příjezdějíci turisty a také množství peněz, které může být vyvezeno ze země. Příjezdový cestovní ruch je možné omezit z důvodu zabránění překročení nejvyšší povolené doby pobytu, určitým skupinám turistů. Do těchto opatření patří omezení vydávání víz, nezbytné předkládání dokladu zpáteční jízdenky a také prokázání o dostatečně vysokých finančních prostředcích na pokrytí všech potřebných nákladů (Prideaux, 2005).

V některých zemích jsou opatření natolik závážná a přísná, že navštívení jiných zemí není součástí automatického práva. Například obyvatelé nemají možnost vycestovat do jiné země, pokud to není v rámci potřeb vlády nebo jim vláda jednoduše nechce poskytnout souhlas k vycestování. Taková omezení probíhala do roku 1989 v Jižní Koreji a Tchajwanu, vzhledem k politické situaci se omezení týkalo především mužů v produktivním věku schopných boje. Omezení lze použít i jednosměrně, obyvatelé jedné země mohou až na menší omezení vycestovat, zatímco obyvatelé druhé země potřebují daleko větší povolení a čelí vysokým omezením. Opatření je potřeba zavést v důsledku nelegálních imigrací obyvatel či příliš dlouhé doby pobytu, nad povolenou dobu. Přísné výběrové řízení pro povolení příjezdu do země zavedla například Austrálie, byl vytvořen seznam rizikových skupin, které pro vstup musejí splňovat přísné podmínky (Prideaux, 2005).

3.6 Další faktory ovlivňující cestovní ruch

3.6.1 Faktory ovlivněné soukromým sektorem

Do této skupiny patří především investice vložené do infrastruktury výška úrovně domácí cenové hladiny. Do speciálních funkcí, které se provádí v soukromém sektoru patří příjezdový či výjezdový cestovní ruch, služby cestovních kanceláří, cestovní pojištění, doprava a jiné. Počet cestovních kanceláří má v mnoha případech přímý vliv na příjezdový cestovní ruch v dané zemi. Pro podporu výše konkurenceschopnosti, je také nezbytné vytváření webových zdrojů, aby potenciální návštěvníci měli možnost dohledat co nejvíce informací o cílovém místě a turistických možnostech. Růst či pokles cenové hladiny také velice významně ovlivňuje cestovní ruch a je ovlivněna výší inflace, změnami důchodu obyvatel či v daňovém systému. Vysoké zvýšení cenové hladiny může mít za následek

odklon zahraničních turistů, kteří budou raději hledat substitut v jiných zemích (Prideaux, 2005).

3.6.2 Nehmotné faktory

Nehmotné faktory jsou důležitou součástí cestovního ruchu, patří do nich přírodní prostředí, vzhled destinace, rozmanitost atrakcí či zajímavá kultura. Pro turisty jsou tyto aspekty velice podstatnou součástí vycestování do cílové destinace, proto rádi navštíví země s bohatou historickou kulturou, exotickou faunou a florou, odlišnou kuchyní a pořídí si věci, které by si ve své zemi nemohli zakoupit. Země bohaté na tyto symboly by měly svou jedinečnost také náležitě propagovat. Reputace země má také velký dopad na tok turistů mezi zeměmi, kteří upřednostňují přátelské země a s příjemným prostředím. Častokrát jsou využívány národními organizacemi, napomáhajícími k propagování cestovního ruchu. Do překážek cestovního ruchu spadají přírodní katastrofy, války či občanské nepokoje, zabraňující příletům do dané země nebo čím dál tím nižší cena v konkurenčních státech, která způsobuje odliv turistů (Prideaux, 2005).

3.6.3 Ekonomické faktory

Do ekonomických faktorů patří mnoho takových, kteří ovlivňují cestovní ruch, spadá mezi ně především efektivnost národní ekonomiky. Pokud je ekonomika efektivní, tak ceny statků a služeb klesají, naopak pokud je ekonomika neefektivní ceny statků a služeb rostou a zvyšuje se tím cenová hladina. Čím je ekonomika efektivnější, zájem o výjezdový cestovní ruch roste, zvyšuje se také konkurenceschopnost země. Dalším ekonomickým faktorem ovlivňující cestovní ruch je výše úrokových sazeb, ty které jsou vyvolány vnějším faktorem, například celosvětová krize či válka. Ovlivňují kurz měny vůči zahraničním platcím prostředkům a tímto způsobem roste či klesá zahraniční kupní síla, která má vliv na individuální rozhodnutí jednotlivců. Chování turistů se velmi řídí reálným měnovým kurzem. Reálný měnový kurz je nominální měnový kurz bez cenových hladin daných zemí. Dle České národní banky (ČNB) lze reálný měnový kurz definovat takto: „*reálný měnový kurz R definujeme jako podíl cenové hladiny v zahraničí a domácí cenové hladiny, kde zahraniční cenová hladina je převedena na jednotky domácí měny přes stávající nominální měnový kurz. Formálně tedy $R=(E.Pz)/Pd$, kde Pz značí zahraniční cenovou hladinu a Pd domácí cenovou hladinu*” [cit. 2021-11-15].

Znehodnocení reálného kurzu neboli deprecie, má vliv na počet vycestování do zahraničí negativní, jelikož kvůli ní klesá kupní síla znehodnocené měny v zahraničí. Zhodnocení měny domácí vůči zahraniční měně má na motivaci turistů pozitivní vliv a lidé více cestují. Toto je také ovlivněno změnou výše důchodu obyvatel, který je dalším faktorem ovlivňující cestovní ruch. Potencionální turisté srovnávají ceny zahraniční s těmi domácími a pokud jsou pro ně ceny na domácím trhu lákavější, je velká možnost, že se zvýší domácí cestovní ruch. Cestovní ruch je trhem, který má vysokou cenovou elasticitu, tudíž pokud stoupne cena zájezdu o 1 %, tak se poptávka sníží o daleko více než 1 %. Naopak pokud se cena zájezdu sníží o 1 %, poptávka se zvýší o daleko více než 1 %. Je to především proto, jelikož produkty cestovního ruchu, jsou brány jako statky luxusní, které se v obecném měřítku vyznačují vysokou cenovou elasticitou. Statky, které jsou pro život nezbytné, naopak budou vysoce neelastické, například sůl bude stále velmi žádana, i když se její cena zdvojnásobí (Prideaux, 2005).

3.6.4 Vnější politické a zdravotní faktory

Tyto faktory mají výrazný vliv na mezinárodní cestovní ruch a jsou neovlivnitelné státem. Patří do nich války, teroristické útoky či stav mezinárodních vztahů, které představují velmi vysoké riziko, jelikož zabraňují cestovnímu ruchu mezi danými zeměmi ohroženými dalším útokem a také narušují celkovou stabilitu cestovního ruchu. V tuto chvíli se vkládají velké nadnárodní organizace bojující proti terorismu, které mají za úkol zajišťovat v tomto ohledu bezpečnost. Ke změně poptávky po cestovním ruchu může dojít, ale i z důvodu politické nestability či ropného šoku. Do zdravotních faktorů spadá momentální zdravotní situace v zemi. Díky moderní a vyspělé medicíně se většinu zdravotních problémů ve vyspělých státech podařilo zahnat, ale bohužel i dnes se může cestovní ruch setkat s hrozbou v podobě nových nebezpečných nemocí (Beránek a kolektiv, 2013).

3.7 Typologie cestovního ruchu

Cestovní ruch lze shrnout jako souhrn jevů a vztahů, nabývajících velkého obsahu působnosti a velkého dosahu. Proto je potřeba stejně jako u oborů jiných, které se týkají lidské činnosti určité rozdělení. Toto napomáhá k lepšímu porozumění studia cestovního ruchu. Tímto členěním se zabývá odborná literatura na dané téma a vyčleňuje druhy a formy cestovního ruchu. Specifikace cestovního ruchu na všeobecné úrovni je velice obtížná,

jelikož cestovní ruch se objevuje na denní bázi, tudíž se neustále vyvíjí a je závislý na poptávce po cestovním ruchu a technicko - technologických možnostech nabídky (Hesková, 2011).

3.7.1 Druhy cestovního ruchu

V závislosti na zvolených kritériích může být druhů cestovního ruchu velmi mnoho. Základním dělením lze nazvat klasifikace dle účelu, motivu či cílů:

Rekreační – je realizován za účelem odpočinku a za cílem zlepšení fyzických i psychických sil člověka. Pobyt zpravidla mimo prostředí běžného života, např. lidé z města cestují na venkov, lidé z nížin cestují do hor. Rekreační neznamena pouze pasivní odpočinek, ale i aktivní, jako je např. houbaření, sportování.

Přírodní – pobyt a poznávání přírody, nenarušených, vyjímečných a atraktivních míst krajiny, např. přírodní rezervace, národní parky. Specifickým typem tohoto cestovního ruchu je pobyt v přírodě zvaný EKOTURISTIKA, která nenarušuje žádným způsobem životní prostředí, chrání přírodní hodnoty a dovoluje provozování aktivit, např. pěší turistika, veslování.

Náboženský – spjatá především s návštěvami poutních a posvátných míst, patří sem cesty na náboženské obřady a i účast na náboženských seminářích.

Společenský - setkávání s rodinnými příslušníky či vytvořenými přátelskými vztahy a známými s podobnými zájmy o společenský život

Vzdělávací – účastníci na tomto cestovním ruchu jsou motivováni k získávání znalostí a dovedností s cílem se naučit něco nového. Pobyt mohou být přizpůsobeny např. zlepšení jazykových dovedností či sportovních dovedností.

Kulturně – poznávací – zaměřený především na poznávání kultury, historie, tradic či zvyků. Spadají pod ně kulturně historické památky (hrady, zámky), kulturní zařízení (muzea, galerie), kulturní akce (divadelní představení, festivaly) či kulturní krajiny (parky, zahrady).

Sportovní – krátkodobé i dlouhodobé pobyty se sportovní náplní s cílem udržet a posílit kondici člověka. Patří sem krátkodobé i dlouhodobé pobyty se sportovní náplní a cílem posílení kondice člověka. Zároveň sem také spadá pasivní diváctví na sportovních akcích (mistrovství světa v hokeji, závody Formule 1).

Zdravotní – také lázeňsko – léčebný, zahrnuje cesty do lázní a rekreačních center za účelem zlepšení zdravotního stavu, prevenci, rekonvalescenci, rehabilitaci i léčení následků nemocí pomocí léčebných procedur jako jsou koupele, masáže a různá tělesná cvičení.

Dobrodružný - do tohoto druhu cestovního ruchu spadají zájezdy a pobyty zaměřené na horolezectví, adrenalinové sporty a vysokohorská turistika s prvky extrémních sportů a tomu přizpůsobených podmínkách. Patří sem např. Alpinismus, survival (život v přírodě), bungee jumping či extrémní lyžování.

Profesní – zahrnuje především cesty z pracovních důvodů, jako jsou služební cesty, účast na konferencích či výstavách (Foret, Foretová, 2001).

3.7.2 Formy cestovního ruchu

Formy cestovního ruchu lze rozdělit:

Z hlediska území na kterém probíhá:

Domácí cestovní ruch – obyvatelé cestují na území svého státu.

Zahraniční cestovní ruch – obyvatelé cestují mimo území svého státu překračují hranice.

Výjezdový cestovní ruch – jinak také pasivní, obyvatelé dané země odjíždí do zahraničí.

Příjezdový cestovní ruch – do dané země přijíždějí návštěvníci ze zahraničí.

Tranzitní cestovní ruch – účastníci na tomto cestovním ruchu přejíždějí přes stát, aby se dostali do svého cíle.

Dle délky pobytu:

Krátkodobý cestovní ruch – délka pobytu na daném místě nepřesáhne počtu tří přenocování.

Dlouhodobý cestovní ruch – délka pobytu přesáhne tři přenocování, ale ne více než šest měsíců v domácím cestovním ruchu a ne více než jeden rok v zahraničním cestovním ruchu.

Dle vlivu na platební bilanci státu

Aktivní cestovní ruch – příjezd zahraničních turistů do země, znamená příliv devizových prostředků.

Pasivní cestovní ruch – odjezd obyvatel ze země znamená odčerpávání devizových prostředků ze své země s cílem nákupu a služeb v jiné zemi.

Dle způsobu zabezpečení cesty a pobytu

Organizovaný cestovní ruch – program zájezdů organizují a zajišťují cestovní kanceláře, cestovní agentury či jiné podnikatelské subjekty.

Neorganizovaný cestovní ruch – zájezd si organizuje účastník cestovního ruchu sám nebo využívá služeb zprostředkovatelů jen částečně.

Dle příslušnosti účastníků ke skupině

Individuální cestovní ruch – účastník na cestovním ruchu cestuje sám nebo s lidmi, které nezná, např. zájezd k moři.

Skupinový cestovní ruch – účastníkem na cestovním ruchu je skupina účastníků, kteří se vzájemně znají, např. z práce, ze školy.

Dle způsobu financování

Komerční cestovní ruch – jinak také volný, účastník se hradí vše ze svých vlastních finančních zdrojů.

Sociální cestovní ruch – jinak také vázaný, účastník je povinen splňovat konkrétní podmínky. Např. musí být zaměstnancem určitého podniku, doporučení od lékaře – tudíž část či celé náklady zaplatí odborová organizace nebo zdravotní pojišťovna.

Dle dopadu na životní prostředí

Měkký cestovní ruch – tento druh cestovního ruchu nenarušuje nebo jen minimálně, přírodní prostředí v navštíveném místě.

Tvrký cestovní ruch – způsobuje vysoké změny v původním prostředí, převážně s negativním dopadem, jako jsou např. exkurze do továren (Hesková, 2011).

3.8 Infrastruktura cestovního ruchu

Do infrastruktury cestovního ruchu spadají stravovací i ubytovací služby, služby cestovních kanceláří i agentur, služby sportovně rekreační, lázeňské služby a wellness či způsob dopravy. Nápomáhá k realizaci služeb cestovního ruchu. Služby cestovního ruchu pojí jedna společná věc, jelikož se nedají uskladňovat jako statky, tak jejich nevyužití způsobí ekonomickou ztrátu (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011).

3.8.1 Stravovací služby v cestovním ruchu

Je zřejmé, že stravovací služby tvoří velice důležitou součást cestovního ruchu a jejich historie sahá do velmi staré doby. Jejich vývoj jde ruku v ruce s vývojem

ubytovacích služeb, do kterých spadá především hotelnictví. Navštěvují se z různých důvodů a potřeb, které ale většinou pojí společný cíl – uspokojit své potřeby a najíst se. Pohostinská zařízení nabízejí své služby v cílovém místě cestování, ale také v průběhu cestování. Může se jednat o stravování blízko silničních tahů či v dopravních prostředcích. Platí zde segmentace, zkoumající analýzu trhu, která následně umožňuje zaujmutí určité cílové skupiny zákazníků (Patuš, P. - Gúčík, M. - Marušková, J. 2011).

Individuální stravování

Je spojování hlavně s pobytem ve vlastních ubytovacích zařízeních a také s horskými výšlapy na místa, kde se nenachází žádná pohostinská zařízení. Primární výhodou individuálního stravování je především jeho nízká finanční nákladnost, avšak je potřeba počítat s jeho obvykle nižší úrovní kvality a také s časovou náročností na přípravu (Orieška, Ján, 2010).

Společné stravování

Primárním cílem je konzumování pokrmů a nápojů. Vytváří se hromadnou výrobou a pro velký počet lidí, kde následně dochází k správnému naplánování času výroby a konečnou konzumací. Zde jsou tři základní funkce společného stravování:

Základní stravování – patří sem především snídaně, obědy, večeře.

Doplňkové služby – těmi může být především rychlé občerstvení prodávající např. hranolky, hamburgery.

Služby společensko zábavné – do těchto služeb spadá catering, se kterým se setkáme např. na plesech a podobných společenských akcích, ale není výjimkou si objednat catering i do pohodlí domova. Definice cateringu zní jako profesionální výroba pokrmů, které se následně spotřebuje na jiném místě, než bylo vytvořeno. Zpravidla zahrnuje odvoz k zákazníkovi a někdy i některé služby navíc. Využívá se především v místech, kde nemají možnost si zajistit občerstvení sami a nemají k tomu patřičné podmínky (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011).

Stravovací zařízení

Mohou být součástí ubytovacích služeb či jako samostatné jednotky. Dělí se dle funkce:

Zařízení převážně se stravovací funkcí – spadají sem především restaurace, motoresty, samoobslužné restaurace.

Zařízení s funkcí doplňkového stravování a občerstvení – bistra, denní bary, bufety.

Zařízení se společensko zábavní funkcí – noční bary, pivnice, kavárny, vinárny (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011).

3.8.2 Ubytovací služby v cestovním ruchu

První ubytovací zařízení vznikly v souvislosti s cestováním z obchodních důvodů, dále s rozvojem dostavníkové dopravy, pošty a později i železnice. Patřily do nich tzv. zájezdní hostince, které byly často považovány za předchůdce hotelů. Hotely jako možnost ubytování se pro cestující veřejnost začaly objevovat na přelomu 18. a 19. století a jejich název byl převzat z francouzského jazyka, kde pravděpodobně vznikl ze středověkého latinského pojmenování slova hostinec. Věcí, která velmi ovlivnila rozšíření ubytovacích zařízení, byl rozvoj automobilismu a cyklistiky. V této době, byly zaznamenány první seznamy hotelů pro členy sportovních klubů, první z nich pocházejí z konce 19. století. Ubytovací služby tvoří tu nejpodstatnější část příjmů v oblasti cestovního ruchu, např. dnešní vysoký obrat hotelových zařízení zajišťují mezinárodní a rozsáhlé hotelové řetězce. Zajímavé je, že ač tvoří ubytovací služby nejvýraznější podíl na příjmech z cestovního ruchu, tak samotné nejsou cílem cesty, ale pouze prostředkem k naplnění účelu.

Základní rozdělení ubytovacích zařízení se dělí dle velikosti a počtu pokojů, mohou být malé, střední či velké. Další rozdělení může být dle místa, mohou být městské, rekreační a lázeňské. Některé druhy ubytovacího zařízení se zaměřují na rodiny s dětmi, či businessmany či zařízení zaměřené pro sportovce. Posledním dělení může být dle toho zda se provozuje celoročně nebo sezónně. Spadají sem např. rekreační hotely u pláže či horské chaty blízko lyžařských středisek (Křížek, Neufus, 2011).

Kategorizace hotelových ubytovacích zařízení

Kategorizace pomáhá zařadit určité ubytovací zařízení do jednotlivých druhů a přitom vychází z typu a způsobu poskytovaných služeb. Dle hotelového typu ubytovacích zařízení se rozdělují:

Hotel – většinou bývá kombinací ubytovacího zařízení, ale i stravovacích služeb. Nalezneme zde recepci a spoustu ostatních služeb a příslušenství pro potěšení hosta.

Hotel garni – druh klasického hotelu, pouze s rozdílem, že ze stravovacích služeb nabízí pouze snídani.

Apartmentový hotel – hosté jsou ubytováni v jednotlivých apartmánech. Pro apartmánové hotely je typické, že mají většinou zvlášť oddělený pokoj na spaní a pokoj s kuchyňským a obývacím koutem je také zvlášť. V některých případech jsou tyto pokoje spojeny a spí se jen v jednom pokoji, kde je zároveň kuchyňský kout i ubytování.

Boarding house – toto ubytování je ubytování především na delší časovou dobu a je většinou v městském prostředí.

Motel – situován zpravidla u silnice, zaměřen na motoristy s cílem krátkodobého přespání a výhodou blízkého parkování pro své auta či motorky.

Penzion – poskytuje ubytování na více nocí, s možností stravovacích služeb, ale primárně jen pro ubytované hosty.

Horská chata – jedná se o ubytování se zaměřením dle sezóny na horské turisty, horolezce, běžkaře nebo lyžaře v horských oblastech (Beránek a kolektiv, 2013).

3.8.3 Klasifikace cestovního ruchu v ČR

Ubytovací zařízení se mohou sama rozhodnout a zařadit, na základě klasifikačních podkladů, do jaké klasifikace budou patřit. Klasifikace hotelů má celkem 270 hodnotících kritérií. V České republice je používán systém klasifikace dle mezinárodního systému Hotelstars Union, sjednocující všechna klasifikační kritéria v zemích České republiky, Rakouska, Maďarska a Německa (Syrovátková, J. 2011).

Klasifikační třídy

Tourist * – v této třídě probíhá denní úklid pokojů, všechny pokoje jsou vybaveny televizí, stolem a židlí, mýdlem, ručníkem pro každého hosta, dále jsou nabízeny služby co poskytuje recepce, např. uložení věcí do trezoru, snídaňová nabídka a nabídka nápojů.

Ekonomy ** – probíhá zde denní úklid, všechny pokoje jsou vybaveny televizí, stolem a židlí, mýdlem, ručníkem a osuškou pro každou osobu, dále jsou samozřejmostí služby poskytované recepcí, bufetové snídaně či snídaňový lístek, větší nabídka hygienických potřeb, např. zubní kartáčky

Standard *** – všechny služby jako u předchozích tříd, navíc je k dispozici telefon na pokoji, topení v koupelně, fén na vlasy, kosmetické ubrousky, zrcadla, dále služba

prádelny a žehlení, většinou je na recepci personál hovořící alespoň dvěma jazyky, další personál je připraven pomoci vám se zavazadly, trezory jsou již i na na pokoji, ne jen na recepci. Restaurace je otevřena minimálně pět dní v týdnu.

First Class****– v této třídě je všechny služby o level výše. Vybavení obsahuje např. čalouněnou pohovku a křeslo, kosmetické produkty a osuška s ručníkem pro každého jsou samozřejmostí. Na požádání jsou k poskytnutí pantofle a župan. Internet je k dispozici po celé budově. Na recepci jsou nápomocní 18 h denně. Snídaně mohou být podávány formou bufetu či je na výběr ze snídaňového jídelního lístku prostřednictvím Room Service, nápoje je možné objednat na pokoj stejným způsobem nebo je poskytnut výběr nápojů i v minibaru.

Luxusy*****– tato třída patří k té nejluxusnější pro uspokojení nejvyšších požadavků hostů. Obsahuje vše z předchozích tříd, ale jen v té nejvyšší kvalitě. Jsou zde takové služby jako je služba čištění obuvi a žehlení či dveřník (personál sloužící k otevírání dveří) a bagážista. Recepce je k dispozici celý den a recepční umí mluvit minimálně třemi jazyky. Pro tento typ ubytování je také typické osobní uvítání každé ubytované osoby, restaurace s těmi nejlepšími šéfkuchařemi a RoomService fungující 24 h denně (Srovatková, J. 2011).

3.9 Trendy v cestovním ruchu

Trendy v cestovním ruchu jsou nedílnou součástí cestovního ruchu a čím dál tím zvětšujícím se zájmem o cestování a navštěvování nových míst roste i počet trendů. Přirozeně s přibývajícím počtem turistů roste i poptávka a nabídka. Bohužel není možné s předstihem určit všechny přibývající trendy do budoucnosti, mnohé z nich mají inkubační dobu, která se projeví až uplyne nějaký čas. Může do nich spadat stále lepší kvalita cestování, která závisí na rozvoji moderních technologií. Jelikož jsou ale informační technologie v dnešní době velmi rozvinuté, lze se díky nim zameřit na koncového zákazníka a proto cílení na své hosty je pro ubytovací zařízení a i restaurační zařízení, snadnější a více účinné. Sehnání nových zákazníků a jejich následná segmentace se dá snadněji provést díky lepší informovanosti strany poptávky. Příležitost oproti známým velkým obchodním centrům dostávají také malé a nově založené firmy a podniky. Z tohoto vyplývá celkem velký potenciál pro vývoj stále dalších trendů cestovního ruchu (Kotíková, 2013).

3.9.1 Další trendy v cestovním ruchu

Gastronomický cestovní ruch – návštěva restauračních zařízení je spojena s kulinářskými zážitky. Jedná se např. o otevřené kuchyně, kde vaří vyhlášený šéfkuchař před lidmi či celé menu jsou spojeny s určitým tématem.

Dobrodružný cestovní ruch – zajímají se o něj lidé, kteří vyhledávají adrenalinové zážitky. Je pro ty, co mají rádi odvážné turistické trasy, či různé seskoky, ať už bungee jumping nebo seskok padákem.

Zdravotně orientovaný cestovní ruch – podstatný pro zlepšení zdravotního stavu obyvatel, stále více lidí se chce o sebe více starat a pečovat o sebe ve velmi vysoké míře a s tím je spojený i tento trend v cestovním ruchu. Lázně a zdravotně orientovaná zařízení se snaží své služby daleko více modernizovat a zlepšovat, aby přilákali co nejvíce hostů.

Temný cestovní ruch – cesty za těmito místy, doprovází temná minulost, poznamenaná utrpením či smrtí, která může být velmi fascinující a poutavá. Do tohoto trendu cestovního ruchu patří cesty do bývalých míst koncentračních táborů, blázců a míst, kde se staly vraždy.

Svatební cestovní ruch – stále více lidí chce mít svoji svatbu mimo své bydliště, na zajímavých a hezkých místech, za kterými chtějí vycestovat.

Event turismus – rozlišuje se na kulturní, přírodní, náboženský a společenský. Pořádají se různé společenské události a eventy.

Dobrovolnický cestovní ruch – jedná se o vycestování za dobrovolným poskytnutí pomoci, např. z důvodu zničení obyvatelské oblasti tornádem.

Filmový cestovní ruch – lidé cestují do míst, kde byla natáčena slavná filmová díla a objevují konkrétní prostory natáčení.

Vesmírný cestovní ruch – tento typ trendu cestovního ruchu je spíše pro finančně prosperující vrstvu lidí. Jsou to výlety do vesmíru organizované určitou společností (Kotíková, 2013).

3.10 Cestovní kanceláře a agentury

Strana poptávky neboli účastníků na cestovním ruchu a strana nabídky nebo poskytovatelé služeb vytvářejí vzájemné vztahy díky podnikům naplňujících jejich potřeby. Dle zákona jsou v oblasti cestovního ruchu vymezeny dvě živnosti, cestovní kanceláře a cestovní agentury. První živností koncesovanou jsou cestovní kanceláře, které jsou

oprávněné k organizování, nabízení a následnému prodávání zájezdů. Za jejich realizaci jsou plně zodpovědné. Druhou živností vázanou jsou cestovní agentury, které jsou oprávněné pouze k prodeji zájezdů jménem dané cestovní kanceláře (Jakubíková, 2012).

3.10.1 Rozdíl mezi cestovní kanceláří a cestovní agenturou

Primární rozdíl mezi cestovní kanceláří a agenturou je tedy, že cestovní kanceláře vytvářejí a připravují kombinaci služeb cestovního ruchu pro následného konečného zákazníka, zatímco zájmem cestovní agentury je takto připravený zájezd prodat. Zároveň obě dvě mohou poskytovat i jiné služby cestovního ruchu a to buď v různých kombinacích či samostatně. Do těchto služeb patří např. rezervace místenek v dopravních prostředcích nebo nejrůznější druhy pojištění. Výhradním právem cestovních kanceláří je organizování a prodávání standardních zájezdů či zájezdů dle individuálních přání zákazníka a následnou kombinací služeb, tzv. zájezdy forfaitové.

Cestovní kanceláře lze dále rozdělit na základní a specializované, díky jejich objemu poskytovaných služeb. Základní nabízejí většinou služby v širokém rozsahu a ty specializované se obvykle specializují na jeden určitý druh služby a s tím spojený typ klientů (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011).

3.11 Negativní ekonomické účinky cestovního ruchu

3.11.1 Ekonomické úniky

Za ekonomické úniky je považován „*pokles příjmu státu nebo regionu, místa, způsobený nutností importovat zboží, služby nebo finanční prostředky z okolních států nebo regionů*“. Jsou typické pro mezinárodní hotelové a restaurační řetězce, pro touroperátory, kteří odčerpávají zisk z destinací, kam dovážejí zboží a služby. Dle organizace UNEP, z převážné většiny all-inclusive zájezdů, přibližně 80 % výdajů, které utratí za zájezd cestující se připíše leteckým společnostem, hotelům či mezinárodním společnostem a k místním podnikatelům a zaměstnancům se dostane jen minimum. Ty největší úniky na světě se připisují rozvojovým zemím světa. Jejich velikost záleží převážně na spotřebním chování návštěvníků dané země. Některé studie ukazují, že výše ekonomických úniků je o hodně vyšší u návštěvníků ze zahraničí z vyspělých států světa, než u domácích návštěvníků. Negativně ovlivňuje ekonomické zisky nejen import zboží či služeb, ale i úniky

daňové. Národní kocerny si často posílají své zisky do míst, kde sídlí, namísto toho aby je připsaly provozováním jednotlivých lokalit. Regulace těchto ekonomických úniků souvisí s vyšším zájmem místní komunity lidí do poskytování služeb a tím k rozvoji konkrétní destinace (Pásková a Zelenka, 2002).

3.11.2 Ekonomická závislost na cestovním ruchu

Pro spoustu států, především pro ty rozvojové, které mají rozvojově omezené možnosti, se stal cestovní ruch primárním zdrojem do pokladny celkového národního hospodářství. Díky tomu, tyto málo diverzifikované ekonomiky vkládají velkou důvěru v cestovní ruch a s tím je spojená vysoká citlivost na veškerá ohrožení. Mohou to být např. přírodní katastrofy, mezinárodní otřesy či ostatní neočekávané události, které mají negativní dopady na ekonomiku. Tyto státy nabízejí tzv. 3S produkt, definičními znak jsou moře (sea), slunce (sun) a písek (sand). Je charakteristický velmi vysokou elasticitou poptávky reagující na cenu a velkou výší standardizace (Pásková a Zelenka, 2002).

3.11.3 Turistické enklávy

Turisté, celou svou dovolenou stráví na jediném místě a středisku a toto místo prakticky neopustí. Tím nedávají příležitost utratit své peníze i ostatním podnikatelům v destinaci. Tyto velké resorty a all-inclusive hotely získávají nejvyšší příjmy, avšak jejich přínos pro ekonomiku není takový, jako u jiných ubytovacích zařízení. Je v nich zaměstnáno méně lidí, než v jiných hotelech a dovážejí více produktů, tudíž mají i menší efekt pro místní ekonomiku. Je pravděpodobné, že cestovní ruch může v masové formě vytlačovat či potlačovat běžné funkce destinace, jako jsou např. obytné, komerční, ve prospěch turistické funkce. V destinacích se preferuje především spokojenost návštěvníků, která je na úkor denních potřeb rezidentů dané oblasti. Tento proces se nazývá turistifikací (Cohen, 1972).

Autentické atraktivita místa jsou často přeměňovány a manipulovány za účelem, přizpůsobení pro návštěvy masy turistů. Mohou být vybaveny moderními zařízeními cestovního ruchu, zrekonstruovány, očištěny o některé nežádoucí elementy, krajinářsky upraveny a další. Takové úpravy mají za následek ztrátu původní atmosféry a vzhledu, která už je bohužel v mnoha případech nevratná (Pásková a Zelenka, 2002).

3.11.4 Inflace

Zvyšování cenové hladiny v důsledku cestovního ruchu může být až nadprůměrné, díky zvyšující se poptávce turistů po základním zboží a službách. Vliv na růst ceny není, ale jen díky zvýšení poptávky, je také díky zahraničním návštěvníkům, kteří mohou importovat vyšší jejich domácí cenové hladiny do cílové destinace. Takový efekt se projeví tehdy, pokud cenová hladina v domácí zemi návštěvníka je vyšší oproti cenové hladině cílové destinace. Návštěvníci ze zahraničí jsou tedy ochotni zaplatit vyšší cenu, odpovídající vyšší ceny domácí země. Zvyšování cen nepůsobí pozitivně na místní obyvatele, kterým jejich příjem roste neúměrně, oproti takovému zvyšování cen. Souvisí s tím řada problémů, zvyšování kriminality, stěhování obyvatel či úplně vylidnění oblasti, se kterým se setkáme spíše v rozvojích zemích (Goeldner a Ritchie, 2014).

3.12 Statistika v cestovním ruchu

Obecná definice pro cestovní ruch zní, „*aplikovanou statistiku poskytující základní souhrnné údaje (a jejich trendy) o aktivitách návštěvníků, jejich tocích, ekonomickém přínosu cestovního ruchu, infrastrukturu cestovního ruchu atd. Územními jednotkami pro statistiku jsou svět, makroregiony světa, státy, destinace cestovního ruchu, regiony, mikroregiony, obce.*“ (Zelenka a Pásková, 2012).

V cestovním ruchu jsou sledovány faktory kvalitativní či kvantitativní. Lze vymezit tři typy statistických operací. Jako první dochází k etapě šetření, ve kterém probíhá sběr dat. Druhá etapa, je etapa třídění a zpracování dat, která byla zjištěna. Etapou třetí, je vyhodnocení a interpretace zjištěných dat. Statistika v cestovním ruchu může být buď prvotní nebo druhotná. Prvotní statistika je taková, pokud nejsou k dispozici data z žádných předchozích šetření, tudíž je nutností provést všechny tři etapy sběru dat. O druhotnou statistiku se jedná v tom případě, pokud data získaná z jiných šetření k dispozici jsou. V tomto případě se vynechá první fáze šetření a data, která jsou k dispozici se jen roztřídí a vyhodnotí dle konkrétní potřeby (Franke, 2012).

Statistikou cestovního ruchu se v České republice zabývá primárně Český statistický úřad a Česká národní banka. Český statistický úřad sestavuje Satelitní účet cestovního ruchu

a Česká národní banka sestavuje platební bilanci. Dalšími společnostmi, kdo se zabývá cestovním ruchem jsou Czech Tourism a Ministerstvo pro místní rozvoj. Kvalitativní ukazatele nám říkají, jaká spokojenost v dané destinaci s jednotlivými službami. Zjišťují, jaké jsou důvody návštěvy, primární cíl cesty, jaký dopravní prostředek byl využit k dopravě či typ ubytování. Pro tuto analýzu se využívají především dotazníková šetření nebo rozhovory s návštěvníky destinace. Kvantitativní ukazatele pozorují jednotlivé ukazatele poptávky po cestovním ruchu, např. počet návštěvníků, průměrná strávená doba v destinaci, či průměrné výdaje. Ukazatele národního hospodářství sledují např. platební bilanci.

Dopady efektů cestovního ruchu na ekonomiku daného státu, lze sledovat pomocí již zmíněné platební bilance a satelitního účtu cestovního ruchu. Dohromady pak tvoří celkový přehled výdajů na cestovní ruch a také vliv celého odvětví na národní hospodářství. Za pomoci těchto nástrojů lze sledovat vývoj a současný stav určitého odvětví v souvislosti se spotřebou a výdaji v odvětví cestovního ruchu (Hamarneh a Kočková, 2016).

3.12.1 Vybrané subjekty sledování statistických dat v cestovním ruchu

Český statistický úřad

Je ústřední orgán státní správy a jeho úkolem, je zpracování statistických dat a jejich následná interpretace široké veřejnosti. Cestovním ruchem konkrétně, se zabývají tyto oddělení Českého statistického úřadu:

- Oddělení statistiky obchodu, dopravy a informačních činností
- Oddělení statistiky služeb, peněžnictví a pojišťovnictví
- Oddělení statistiky cestovního ruchu

Nařízení Evropské unie č. 692/2011 uděluje přesný postup sledování údajů cestovního ruchu. Dle tohoto nařízení, se statistika cestovního ruchu soustředí na dvě sledované oblasti. První oblastí je kapacita a míra obsazení hromadných ubytovacích zařízení a domácí a výjezdový cestovní ruch. Dále je sledována míra návštěvnosti lázeňských ubytovacích zařízení nebo i konference, které se konají v hromadných ubytovacích zařízeních (Hamarneh a Kočková, 2016).

Kapacity hromadných ubytovacích zařízení se zabývají daty o počtu zařízení, pokojů či počtu lůžek. Data, která jsou zjištěna se dále člení dle jednotlivých typů zařízení,

např. hotel, penzion, či toho, ve kterém regionu se nachází. Obsazenost je zaznamenávána na základě informací o velikosti počtu příjezdů, přenocování či obsazenosti lůžek. S daty se dále pracuje a rozdělují se na rezidenty či nerezidenty. Rezidenti jsou návštěvníci z České republiky a nerezidenti jsou návštěvníci ze zahraničí. Dále se data dělí dle regionu a typu ubytovacího zařízení. Takto zpracovaná data jsou výsledné informace o celkovém počtu hostů a délce pobytu. Data, která jsou potřebná k získání těchto informací dodávají všechny typy hromadných ubytovacích zařízení a jsou nadále interpretována v časových řadách. Poptávka po cestovním ruchu se sleduje za pomoci šetření jednotlivých domácností nebo je možné provést šetření i na hraničních přejezdech (Hamarneh a Kočková, 2016).

Česká národní banka

Je centrální bankou České republiky a na statistice cestovního ruchu se podílí tím, že provádí sběr informací, z kterých následně sestaví platební bilanci cestovního ruchu. Mezi další kompetence České národní banky související s cestovním ruchem patří dozor nad bankovním sektorem, dozor nad pojišťovacím a směnárenským sektorem, výdej licencí směnárnám či vydávání aktuálních směnných kurzů.

Jsou sledována také data, jejichž účelem není mezinárodní porovnávání, jsou to např. počty návštěvníků různých atraktivních míst a památek, která jsou však pro oblast cestovního ruchu také velmi důležitá (Hamarneh a Kočková, 2016).

3.12.2 Platební bilance

Platební bilance je jedním z ukazatelů vlivu jaký má cestovní ruch na národní hospodářství daného státu. Shromažďuje informace o transakcích mezi domácí a zahraniční ekonomikou, během určitého období, většinou to bývá za období jednoho roku. Sestavuje se za pomoci manuálu, který vydává Mezinárodní měnový fond – Manuál k sestavení platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí, poslední verze manuálu je z roku 2009. Tento manuál byl aktualizován kvůli potřebě sjednocení postupů při sledování sestavování satelitních účtů v určitých zemích, za účelem zabezpečení jednotného postupu pro sběr a interpretaci dat. Díky tomu lze porovnávat jednotlivé ekonomické výsledky různých zemí Evropy [cit. 2022-02-15].

Jelikož platební bilance zaznamenává údaje o přílivu cizích měn do ekonomiky daného státu nebo odlivu domácí měny do cizí země, tak její sestavování je úkolem České

národní banky. Ke sběru aktuálních dat jsou využívány údaje z bankovních a nebankovních směnáren, dále o spotřebě krátkodobých příhraničních pracovníků a o transakcích prostřednictvím platebních karet [cit. 2022-02-15].

Cestovní ruch v platební bilanci lze zařadit na běžný účet v bilanci služeb. Příjmy či výdaje z cestovního ruchu zahraničního jsou rozděleny dle toho, zda jsou to cesty soukromé nebo cesty za prací. Pracovní či služební cesty se rozdělují dle jejich pravidelnosti, buď na sezónní, ti přijíždějí za prací pravidelně v určitém intervalu, mohou to být např. pracovníci v zemědělství. Dále jsou rozdělovány na příhraniční pracovní cesty, do kterých spadá dojíždění za prací do jiného státu. Posledními jsou ostatní pracovní cesty, do kterých spadají mimořádné pracovní cesty, např. konference. Soukromé cesty se rozlišují dle jejich účelu, zda se jedná zdravotní cestu, do kterých spadají např. lázně. Dále na vzdělávací cesty, do kterých spadají např. poznávací zájezdy či jazykové kurzy a posledním rozdělením jsou ostatní soukromé cesty (Hamarneh a Kočková, 2016).

Jednotlivé státy z hlediska cestovního ruchu mohou být buď přijímací nebo vysílací. Státy, které jsou přijímací, mají dlouhodobě vyšší příjmy z cestovního ruchu než výdaje, které rezidenti z dané země vynaloží na cestu do zahraničí. Státy, které jsou vysílací, mají naopak dlouhodobě pasivní saldo cestovního ruchu. V České republice je platební saldo dlouhodobě aktivní. Příjmy domácích poskytovatelů služeb, jsou vyšší než výdaje, které domácí turisté vynaloží v zahraničních státech. To kladně ovlivňuje bilanci služeb, ale také celkovou bilanci státu. Faktor, na kterém závisí aktivní či pasivní saldo státu, velmi úzce souvisí např. s průměrnou výší výdajů domácích nebo zahraničních návštěvníků, které jsou pak ovlivněny dalšími okolnostmi, mezi ně patří životní úroveň návštěvníků nebo výše důchodu. Typickou přijímací zemí je Chorvatsko, jelikož jako přímořský stát má vysoký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu v zemi. Životní úroveň a průměrná výše důchodu, není tak vysoká jako v zemích, ze kterých přijíždí do země většina zahraničních turistů. Příjmy získané z cestovního ruchu jsou tedy vyšší, oproti výdajům, kteří domácí návštěvníci vynaložili v zahraničí. Typickou vysílací zemí je naopak Německo, které má také vysoký potenciál především pro poznávací turismus, avšak domácí obyvatelstvo vynakládá vyšší výdaje, když vycestovávají za hranice státu, to je dáno i vyspělostí německé ekonomiky [cit. 2022-02-15].

3.13 Rajonizace cestovního ruchu v ČR

V České republice je řízení cestovního ruchu zřizováno na národní, regionální a lokální úrovni:

3.13.1 Národní úroveň

Národní úroveň je státní politika cestovního ruchu. Dělí se na úroveň NUTS 0 – stát a na NUTS 1 – území, což jsou vytvořené normy a struktury, ve kterých probíhá cestovní ruch. Cestovním ruchem a jeho problematikou se zabývá Parlament České republiky i Vláda České republiky. V Poslanecké sněmovně se touto oblastí zabývá Podvýbor pro cestovní ruch, spadající pod Výbor pro veřejnou správu a regionální rozvoj, který řeší poradní a konzultační činnost, která je spojena s legislativou a vizeovou politikou. V Senátu byl zorganizován Podvýbor pro cestovní ruch, zařazený do kompetencí Výboru pro hospodářství, zemědělství a dopravu. Problematiku cestovního ruchu na vládní úrovni řeší Ministerstvo pro místní rozvoj, přesněji Odbor pro cestovní ruch, jejímž hlavními úkoly jsou:

- podílení se na tvorbě právních norem cestovního ruchu
- vyhledává a podporuje využití zahraniční pomoci k rozvoji cestovního ruchu v České republice
- plní funkci zřizovatele Czech Tourism
- podílí se na zajišťování a analyzování statistických informací
- spolupracuje na vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu

Základním dokumentem, vydaným ministerstvem je Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice, které vydalo jako střednědobý plán vývoje oblasti. „*Jejím hlavním cílem je zvyšovat konkurenceschopnost celého odvětví cestovního ruchu na národní a regionální úrovni, udržení jeho ekonomické výkonnosti i jeho pozitivních dopadů na socio-kulturní a environmentální rozvoj České republiky*“. Primárním cílem této koncepce je zvýšení konkurenceschopnosti cestovního ruchu celkově. S tím je spojený ekonomický růst odvětví, tudíž i celé národní ekonomiky a také příznivý vliv na zaměstnanost díky vytváření

nových pracovních míst či příležitostí pro podnikatele. Do ostatních cílů spadá udržitelnost, která se zabývá uchováním kulturního a přírodního dědictví.

Dosažení globálních cílů je možné zařadit zvýšení kvality a atraktivity služeb, podporou malých a středních podniků či zvýšením kvality lidských zdrojů. Dále kvalitním managementem a kvalitně sestavenou marketingovou strategií, která cílí na správně zvolený segment potenciálních návštěvníků.

Do specifických cílů lze zařadit vybudování infrastruktury, podporování menších i středních podniků, budoucích odborníků v oblasti cestovního ruchu (s důrazem na vzdělávání) a poté i na zkvalitnění služeb.

Do strategických cílů se řadí zlepšení atraktivity České republiky jako celkové destinace, vývoj potenciálu území pro oblast cestovního ruchu, vzdělávání odborníků, kteří nastoupí v budoucnosti a vyšší efektivita spolupráce poskytovatelů služeb cestovního ruchu [cit. 2020-02-18].

Úkolem těchto všech stanovených cílů je vyřešit největší problém cestovního ruchu v České republice, kterým je především nedostatečně využitý potenciál území cestovního ruchu. Mezinárodní pohled na cestovní ruch je takový, že je směřován především do hlavního města a ostatní oblasti jsou navštěvovány spíše místními návštěvníky a jejich význam je převážně lokální. Může za to nepříliš vysoká kvalita základních i doplňkových služeb, které cestovní ruch nabízí a také nedostatečná příprava odborníků tohoto odvětví. Dále je na místě zvýšení spolupráce mezi jednotlivými poskytovateli služeb [cit. 2020-02-18].

Další organizací působící na národní úrovni, která se zabývá oblastí cestovního ruchu a destinačního managementu je organizace Czech Tourism. Je to státní příspěvková organizace, která funguje od roku 1993. Dříve známa pod názvem Česká centrála cestovního ruchu. Jejím zřizovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj, pod které v současnosti i spadá. Primární činností organizace je tvorba a vybudování dobré pověsti České republiky jako destinace, která nabízí obsáhlou nabídku kvalitních služeb a propagaci nabídky a služeb u domácích i zahraničních návštěvníků. Organizace se také podílí na sběru statistických dat a analyzování trhu či na poradenství v oblasti legislativy. Ministerstvu poskytuje odbornou

pomoc, široké veřejnosti a snaží se podporovat budoucí odborníky v cestovním ruchu, pořádá např. různé přednášky nebo školení (Hamarneh a Kočková, 2016).

Níže je vyjmenováno několik hlavních úkolů agentury Czech Tourism:

- koordinace činností v oblasti cestovního ruchu
- tvorba a propagace image destinace České republiky
- provádí informační servis, zavedení turistického informačního systému
- spolupráce se zahraničními centrály cestovního ruchu
- spolupráce s vzdělávacími a výzkumnými institucemi
- koordinace spolupráce státní správy, samosprávy, místních akčních skupin či podnikatelů v oboru

K dosažení globálního cíle je využito strategických kvantitativních či kvalitativních cílů. Kvantitativní cíle se soustřeďují na jednotlivé ekonomické ukazatele, mezi které spadá meziroční zvýšení poptávky a dále počet opakovaní návštěvy, související s výší nákladů, které byly vynaloženy na získání nového návštěvníka, které jsou vyšší než náklady vynaložené na udržení zákazníka. Úkolem kvalitativních cílů je zlepšení vnímání destinace u domácích a zahraničních návštěvníků a také prosadit Českou republiku jako destinaci na trhu. Někteří potenciální návštěvníci vnímají Českou republiku stále jako postkomunistickou zemi, ve které je nízká kvalita služeb a úzký výběr. Kvalitativní cíle by měl tedy tento pohled na Českou republiku změnit a zlepšit. Měly by ukázat na kvalitu země, která je plná historických, technických a přírodních atraktivit s obsáhlou škálou poskytovaných služeb, o které se starají vysoce kvalifikovaní odborníci. Strategické cíle by měly pomoci k pozitivnímu vnímání návštěvníků a také k eliminování negativních vlivů na cestovní ruch (Hamarneh a Kočková, 2016).

3.13.2 Regionální a lokální úroveň

Služby cestovního jsou poskytovány mnoha rozdílnými poskytovateli, s individuálním zájmem na vlastním zisku. Konečný zákazník však vnímá tyto služby jako jeden celek. Tato provázanost mezi poskytovateli má za následek vzájemnou spolupráci. Jednotliví podnikatelé v destinaci spolu vytváří jednotnou značku, na které se podílí a díky

tomu z cestovního ruchu profitují všichni zúčastnění. Výhodou je také silnější vyjednávací síla v oblasti komunikace s obcemi či institucemi veřejné správy. Spolupráce tak vzniká mezi soukromými poskytovateli služeb, veřejnoprávními subjekty (spolupráce na úrovni obcí a krajů) či soukromoprávními a veřejnoprávními subjekty dohromady. Na destinačním managementu se vysoce podílí obce a instituce, které byly obcemi zřízeny pro tento účel. Na území České republiky je velké množství destinačních společností, na Moravě se jedná o 91 % území a Čechy pokrývá 77 % území. Destinační skupiny jsou založeny z 93 % veřejnoprávní korporací a jen 46 % destinačních managementů je založeno díky spolupráci veřejného i soukromého sektoru. Úroveň regionální politiky cestovního ruchu je obor, který je spravován kraji i turistickými regiony, dle kterých je území České republiky rozděleno na základě turistického potenciálu území. Asociace krajů obsahuje sdružení jednotlivých krajů České republiky, založených Komisí pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch. Na místní a regionální úrovni jsou důležití aktéři profesní a zájmové organizace a jejich asociace, které se zabývají oblastí cestovního ruchu. Mezi cíle těchto organizací se řadí, hájení zájmů profesionálů v oboru cestovního ruchu, poskytování podpory a servisu svým členům, dále kvalitních služeb a garanci kvality. Dalšími je prosazování zájmu svých členů či vytvoření efektivních komunikačních kanálů pro přenos informací mezi jednotlivými členy (Hamarneh a Kočková, 2016).

3.13.3 Konkurenceschopnost

Konkurenceschopnost cestovního ruchu a jeho udržitelný rozvoj je primárním globálním cílem Koncepce státní politiky a Koncepce marketingu, ale i všech důležitých dokumentů, které se vztahují k oboru. Sledování konkurence je motivace podnikatelů, destinací či regionů k tomu, aby stále zvyšovali kvalitu nabídky svých služeb, kvalifikaci a profesionalitu personálu. Lze ji sledovat na makroúrovni, mikroúrovni a mezoúrovni. Makroúroveň vypovídá o konkurenceschopnosti státu jako celku a je soustředěna na výkonnost ekonomiky vzhledem k cizí ekonomice. Sledují se ukazatele jako je ekonomický růst, blahobyt či exportní potenciál. Mezoúroveň zkoumá odvětví či daný region. Mikroúroveň se zabývá stavem jednotlivých subjektů, jako jsou podniky a další zahrnuté osoby. Cílí na ukazatele, kterými jsou např. vzdělání a udržitelné využívání vzácných zdrojů. Velký význam v cestovním ruchu mají zmíněné spolupráce mezi subjekty v dané lokalitě. Mají společný destinační management, díky kterému je destinace více

konkurencechopná. Důležitou součástí tvoří vzájemné sdílení informací mezi jednotlivými subjekty v rámci destinace. Zvýšení konkurencechopnosti na mezoúrovni, směřuje k vytváření nových podnikatelských příležitostí, nových pracovních míst pro odborníky v oboru a ke zvyšování kvality služeb (Zelenka a Pásková, 2012).

4 Vlastní práce

Vlastní práce se zabývá analýzou cestovního ruchu v rámci let 2012 – 2021. Bude analyzován vývoj časové řady v těchto letech bilančního salda cestovního ruchu, návštěvnosti a počtu přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních se zaměřením na jednotlivé kraje. Dále změna počtu délky cest českých rezidentů po České republice a jejich výdaje na těchto cestách. U všech těchto ukazatelů bude také zanalyzován vývoj v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021, kdy započal Covid-19. Budou využita data především z Českého statistického úřadu (ČSÚ), Czech Tourism a České národní banky (ČNB).

4.1 Popis situace Covid-19 v České republice

Česká republika se zpočátku jako ostatní evropské země pandemii koronaviru vyhýbala. Situace byla kritická především v Číně, avšak rok 2020 byl doprovázen mnoha opatřeními díky této pandemii. Byl to pro celý svět zcela nový typ viru a ani Světová zdravotnická organizace (WHO) neměla o koronaviru žádné informace. Jelikož se, ale nemoc rozšířila v tu dobu do 21 zemí, tak byla nucena provést určitá opatření a byl vyhlášen globální stav nouze. Spoustu zemí včetně České republiky zavedlo přísná opatření a omezilo poskytování víz pro čínské občany. První nakažení se v České republice objevili v březnu 2020. Byla potvrzena nákaza u třech občanů. Musela se zavést další opatření proti boji s koronavirem, bylo přerušeno letecké spojení s Jižní Koreou a severní Itálií, kde byla nákaza nejvyšší.

Dne 16. března byla zavedena celostátní karanténa, kdy lidé mohli vykonat jen nejnnutnější pohyb, zahrnující nákup potravin, cestu do zaměstnání či k lékaři. Zrušily se také kulturní akce a uzavřely se restaurační a hromadná ubytovací zařízení. Platil také zákaz vycestování do zahraničí pro všechny občany České republiky, pro které neplatily výjimky určené Ministerstvem vnitra. Zákaz se vztahoval také na cizince ze zahraničí, kteří neměli v tuzemsku povolen pobyt nad 90 dnů či trvalý pobyt. V druhém kvartálu již začal být vývoj situace o něco příznivější. Pozvolna se zaváděl harmonogram uvolňování opatření, který byl v průběhu zkracován a upřesňován. V květnu byl zrušen zákaz vycestování pro české občany a následovalo znovuotevření restaurací. V průběhu června probíhalo opětovné rozvolňování opatření. Během měsíců července a srpna se tuzemsko obešlo bez výraznějších restrikcí, situace se začala opět negativně vyvíjet až v září, kdy byl na konci měsíce znovu vyhlášen

nouzový stav, který vzešel v platnost až v říjnu. Říjen až konec roku 2020 přinesly opět řadu výrazných opatření proti boji s koronavirem, např. omezení ubytování, hromadných akcí ve vnitřních a venkovních prostorech [cit. 2022-01-27].

4.2 Vliv epidemie na bilanční saldo cestovního ruchu

4.2.1 Bilanční saldo cestovního ruchu v letech 2012 - 2021

Bilanční saldo cestovního ruchu patří pod bilanci služeb a je součástí běžného účtu platební bilance, představující vývoz a dovoz služeb. Bilanční saldo představuje rozdíl mezi příjmy a výdaji. Pokud jsou příjmy vyšší než výdaje vykazuje ekonomika kladné bilanční saldo cestovního ruchu, naopak pokud jsou příjmy nižší, vykazuje saldo záporné. Příjmy jsou podstatnou součástí příjezdového cestovního ruchu a zastupují tzv. příliv devíz, oproti tomu výdaje představují výjezdový cestovní ruch, tzv. odliv devíz.

Tabulka 1: Bilanční saldo cestovního ruchu v letech 2012 – 2021, v mil. Kč

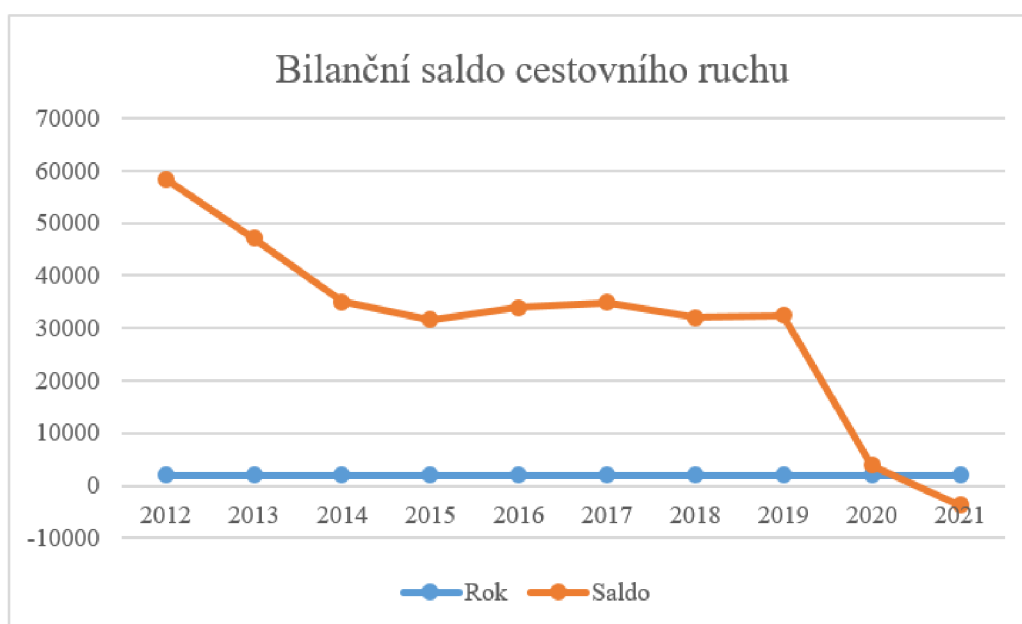
Rok	Příjmy	Výdaje	Saldo	1. diference	Řetězový index	Bazický index
2012	145958	87581	58377			
2013	137829	90757	47072	-11305	-19%	-19%
2014	141783	106723	35060	-12012	-26%	-40%
2015	148996	117382	31614	-3446	-10%	-46%
2016	154182	120220	33962	2348	7%	-42%
2017	162072	127209	34863	901	3%	-40%
2018	161717	129652	32065	-2798	-8%	-45%
2019	167475	135042	32433	368	1%	-44%
2020	83093	79225,5	3867,5	-28565,5	-88%	-93%
2021	65988,2	69757	-3768,8	-7636,3	-197%	-106%

Zdroj: vlastní zpracování, ČNB

V tabulce 1 lze vidět příjmy z cestovního ruchu a výdaje na cestovní ruch od roku 2012 až do roku 2021. Tento rozdíl mezi příjmy a výdaji se nazývá bilanční saldo. Jak je vidět ve sloupci bilančního salda bylo od roku 2012 do roku 2019 vždy kladné. Na grafu 2 je vidět od roku 2012 do roku 2014 byl pokles bilančního salda. V roce 2013 kleslo oproti roku 2012 o 11 305 mil. Kč a v roce 2014 kleslo oproti roku 2013 o 12 012 mil. Kč. V dalších letech 2014 do roku 2019 se bilanční saldo udržovalo na podobné výši, za přítomnosti

mírných výkyvů, v roce 2015 následoval poměrně nízký pokles o 3 446 mil. Kč. a v roce 2018 o 2 798 mil. Kč. Koronavirová vlna zasáhla v roce 2020, kdy byl rapidní propad o 28 565,5 mil. Kč a příjmy z cestovního ruchu klesly na 83 093 mil. Kč. Rok 2021 se stal ještě horším, příjmy z cestovního ruchu klesly na 65 988,2 mil. Kč, tudíž oproti roku byl pokles o 3 768,8 mil. Kč.

Graf 1: Bilanční saldo cestovního ruchu v letech 2012 – 2021, v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování, ČNB

4.2.2 Bilanční saldo cestovního ruchu jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021

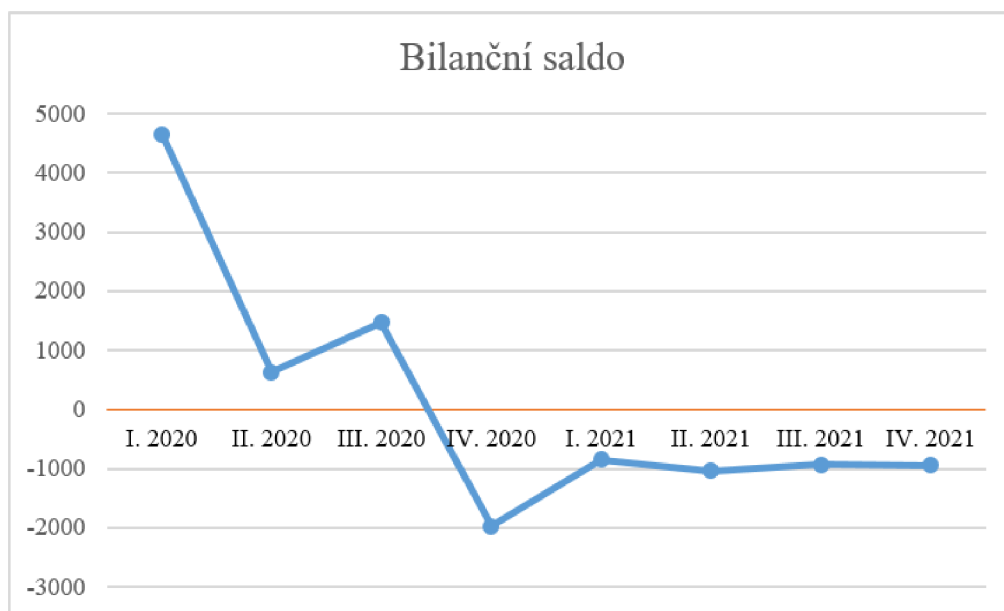
Tabulka 2: Bilanční saldo cestovního jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021, v mil. Kč

Kvartál	Příjmy	Výdaje	Saldo	1. diference	Řetězový index	Bazický index
I. 2020	35862	31217	4645			
II. 2020	15487	14858	629	-4016	-86%	-86%
III. 2020	18561	17094	1467	838	133%	-68%
IV. 2020	14294	16268	-1974	-3441	-235%	-142%
I. 2021	11114	11964	-850	1124	-57%	-118%
II. 2021	19523	20566	-1043	-193	23%	-122%
III. 2021	18854	19788	-934	109	-10%	-120%
IV. 2021	16497	17439	-942	-8	1%	-120%

Zdroj: vlastní zpracování, ČNB

V tabulce 2 a na grafu 2 je znázorněn detailní pohled na jednotlivé kvartály roku 2020 a 2021, v těchto letech byl Covid-19 v tom největším rozmachu. První kvartál roku 2020 na tom byl podstatně nejlépe, jelikož Covid-19 teprve nabíral na síle, tudíž na cestovní ruch neměl takový vliv a příjmy z cestovního ruchu činily 35 862 mil. Kč. Na grafu 2 je dále vidět obrovský propad v druhém kvartálu oproti kvartálu prvnímu, kdy Covid-19 dorazil v březnu 2020 i k nám do České republiky a bilanční saldo se propadlo o 4016 mil. Kč. S tím jak pomalu nabýval na síle, přibývalo nakažených, opatření byly přísnější, tak cestovní ruch čelil masivnímu úpadku. Ve třetím kvartálu roku 2020 se příjmy z cestovního ruchu mírně zvýšily a bilanční saldo stoupl o 838 mil. Kč. Je to tím, že v létě roku 2020 se opatření trochu rozvolnila a bylo možné o něco více cestovat, především po České republice. Ve čtvrtém kvartálu roku 2020 příjmy z cestovního ruchu opět klesly a s ním i bilanční saldo cestovního ruchu o 3 441 mil. Kč. V tomto kvartálu poprvé také bilanční saldo dosáhlo záporné hodnoty a záporná zůstala až do čtvrtého kvartálu roku 2021. Příjmy z cestovního ruchu stouply v druhém kvartálu roku 2021 na 19 523 mil. Kč. V dalších kvartálech roku příjmy pomalu klesaly.

Graf 2: Bilanční saldo cestovního jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021, v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování, ČNB

4.3 Vliv epidemie na návštěvnost HUZ

4.3.1 Počet hostů v HUZ v letech 2012 - 2021

Bude popsána časová řada statistických dat o počtech hostů a přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) v České republice. Časová řada obsahuje údaje z Českého statistického úřadu od roku 2012 – 2021, který pravidelně organizuje šetření pro sběr dat, které je rozděleno na měsíční šetření, do kterého jsou zahrnuty vybrané jednotky a čtvrtletní šetření, které obsahuje zbylá hromadná ubytovací zařízení.

Hromadná ubytovací zařízení v tomto pojetí jsou zařízení s nejméně pěti pokoji a nejméně deseti lůžky, které poskytují. Tato dočasná ubytování jsou nabízena za účelem zájezdu, lázeňství, školení, kurzů a spoustu dalších, např. dětských táborů.

Do počtu turistů se započítává každá osoba využívající služby daného hromadného ubytovacího zařízení, kteří využívají jejich služeb. Např. z důvodu zmíněných výše, lázeňství, zájezdů, školení, kurzu apod. Nezapočítává se personál či majitelé, kteří v ubytovacím zařízení bydlí.

Počet přenocování se rovná počtu strávených nocí, které hosté strávili v hromadných ubytovacích zařízeních.

Tabulka 3: Počet hostů v HUZ v letech 2012 – 2021

Rok	Rezidenti	Nerezidenti	Počet hostů celkem	1. diference	Řetězový index	Bazický index
2012	7 451 773	7 647 044	15 098 817			
2013	7 555 806	7 851 865	15 407 671	308 854	2,05%	2,05%
2014	7 491 191	8 095 885	15 587 076	179 405	1,16%	3,23%
2015	8 488 637	8 706 913	17 195 550	1 608 474	10,32%	13,89%
2016	9 067 413	9 321 440	18 388 853	1 193 303	6,94%	21,79%
2017	9 840 093	10 160 468	20 000 561	1 611 708	8,76%	32,46%
2018	10 635 756	10 611 394	21 247 150	1 246 589	6,23%	40,72%
2019	11 107 866	10 890 500	21 998 366	751 216	3,54%	45,70%
2020	8 052 274	2 784 170	10 836 444	-11 161 922	-50,74%	-28,23%
2021	8 822 161	2 573 595	11 395 756	559 312	5,16%	-24,53%

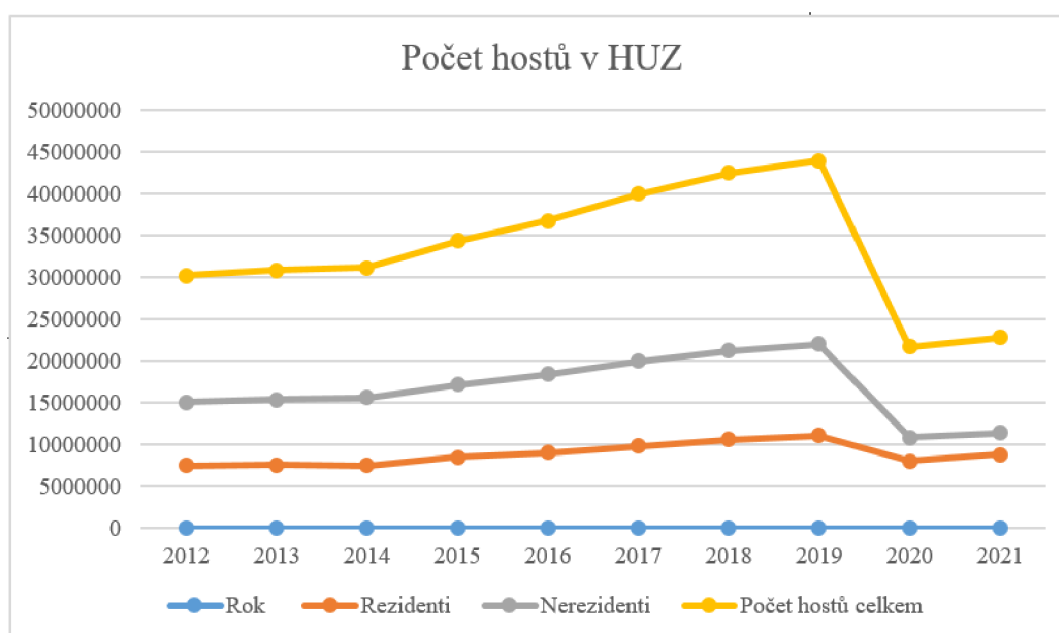
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

V tabulce 3 lze vidět, jak se vyvíjel počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních mezi lety 2012 – 2021. Dle toho, co značí 1. diference, meziroční přírůstky od roku 2012 až do roku 2019 ukazují kladné hodnoty, tudíž se cestovnímu ruchu velmi dařilo, což je vidět i na grafu 3 níže. Oranžová křivka znázorňuje vývoj počtu rezidentů, šedá

křivka počet nerezidentů a žlutá poté vývoj počtu hostů celkově. Od roku 2012 do roku 2014 byl nárůst v počtu hostů pouze mírný. V roce 2013 to bylo o 2,05 % a v roce 2014 jen o 1,16 %, v dalších letech už se však procento nárůstu zvyšovalo.

To, že se cestovnímu ruchu před Covidem-19 v průběhu let dařilo potvrzuje i výpočet bazického indexu, který v roce 2019 dosáhl hodnoty u počtu hostů nárůstu o 45,70 % oproti bazickému roku 2012, což je skoro o polovinu větší nárůst v průběhu sedmi let. Zlomovým rokem pro cestovní ruch se stal rok 2020. Na grafu 3 níže, je velice jasně vidět propad v tomto roce oproti roku 2019, jak u počtu hostů nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních, tak u počtu hostů rezidentů. Počet hostů rapidně poklesl o 11 161 922 hostů, což činí enormní propad o 50,74 %. V počtu hostů, hodnota bazického indexu značí pokles o 28,23 %. Z toho vyplývá, že počet hostů byl v roce 2020 dokonce nižší, než v roce 2012, o zmíněných 28,23 %. I v roce 2021 byl počet celkových hostů nižší než v roku bazickém, a to o 24,53 %. Počet rezidentů a nerezidentů byl v průběhu let velice podobný, avšak rozdíl následoval v letech 2020 a 2021, kdy je vidět, že podstatný podíl celkovém počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních tvoří rezidenti z České republiky. Je to spojené se značným omezením cestovat do zahraničí a s velkým propukem nemoci. Nutno říci, že rok 2021 již přináší mírný nárůst v počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních oproti roku 2020, tato hodnota činí nárůst o 5,16 %.

Graf 3: Počet hostů v HUZ v letech 2012 – 2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.3.2 Počet hostů v HUZ jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021

Tabulka 4: Počet hostů v HUZ jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021

Kvartál	Nerezidenti	Rezidenti	Počet hostů celkem	1. diference	Řetězový index	Bazický index
I. 2020	1 481 928	1 620 858	3 102 786			
II. 2020	127 356	860 651	988 007	-2 114 779	-68%	-68%
III. 2020	1 047 277	4 897 793	5 945 070	4 957 063	502%	92%
IV. 2020	104 259	558 452	662 711	-5 282 359	-89%	-79%
I. 2021	56 091	225 803	281 894	-380 817	-57%	-91%
II. 2021	230 089	1 338 364	1 568 453	1 286 559	456%	-49%
III. 2021	1 264 637	5 314 446	6 579 083	5 010 630	319%	112%
IV. 2021	1 030 098	1 976 093	3 006 191	-3 572 892	-54%	-3%

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

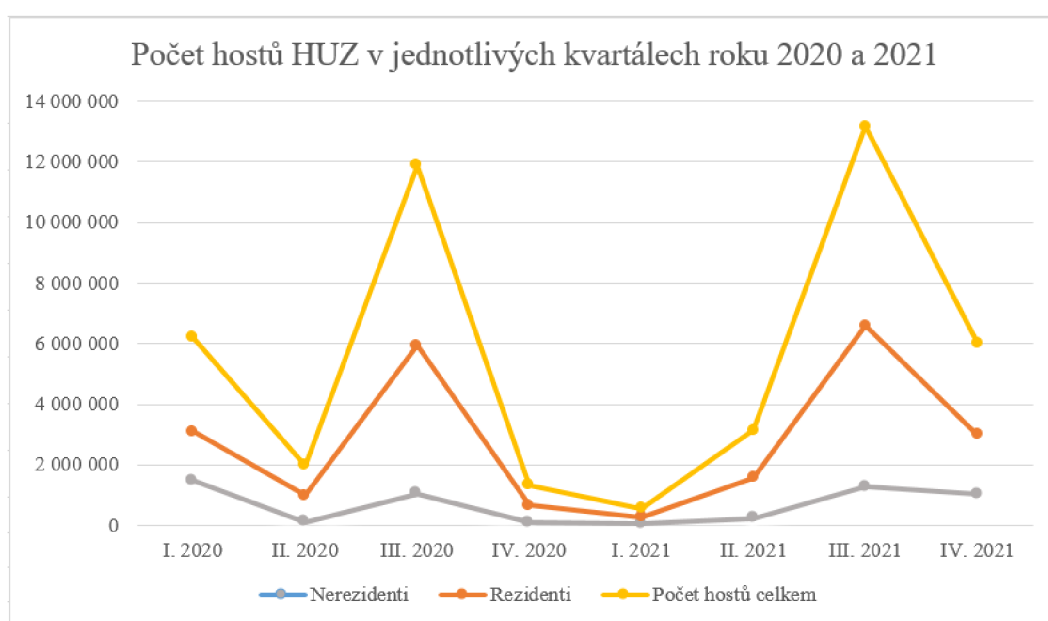
V tabulce 4 je vidět počet hostů, jaký byl v hromadných ubytovacích zařízeních, již se zaměřením na jednotlivé kvartály roků, ve kterých Covid-19 udeřil nejvíce. Hosté jsou jako v tabulce předchozí, rozdělení na rezidenty a nerezidenty. Pohled na jednotlivé kvartály má za úkol detailněji rozebrat tyto roky, aby byl vidět nárůst či pokles, kvůli zavedeným protiepidemickým opatřením. Jak velice dobře znázorňuje graf 4 níže, kolísavost v těchto dvou letech z pohledu návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení, byla opravdu značná.

Nejprve se lze zaměřit na návštěvníky ze zahraničí, tedy nerezidenty. V prvním kvartálu roku 2020 byl jejich počet nejvyšší, to navštívilo hromadná ubytovací zařízení 1 481 928 návštěvníků. V kvartálu druhém po zavedení všech přísných protiepidemických opatření jejich počet značně klesl na 127 356 návštěvníků. To má za následek i uzavření hranic, které zahraničnímu cestovnímu ruchu velmi uškodilo a byla uzavřena i samotná hromadná ubytovací zařízení. Oproti tomu počet domácích návštěvníků, tedy rezidentů, byl v druhém kvartálu 860 651 návštěvníků, což je v porovnání s téměř uzavřenými hranicemi logické. Třetí kvartál roku 2020, již začíná nabírat pomalu na síle. V létě se začala postupně opatření uvolňovat a Covid-19 ustupovat, avšak stále převažovali návštěvníci rezidenti. Navštívilo jich hromadná ubytovací zařízení 4 897 793 hostů. Cestování bylo v tuto dobu stále obtížné a lidé si rozmýšeli, zda se vystaví riziku a pojedou na dovolenou do zahraničí, či vycestují jen po České republice. Po všech těchto rozvolněních, následovala druhá vlna Covidu-19, která se značně projevila na cestování ve čtvrtém kvartálu roku 2020, a i v prvním kvartálu roku 2021. Počet hostů rezidentů i nerezidentů významně klesl. Cestovní ruch

začínal pomalu nabírat na síle opět v létě roku 2021, kdy ve třetím kvartálu navštívilo hromadná ubytovací zařízení 1 264 637 nerezidentů a stále značně převažovali hosté rezidenti, kterých je navštívilo 5 314 446 hostů.

Celkový počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních, v druhém kvartálu roku 2020, ve kterém se Covid-19 objevil i u nás v České republice, výrazně klesl, o 68 %. Kvartál třetí, znázorňuje více než pětinasobný nárůst návštěvníků oproti kvartálu předchozímu. Jak již bylo zmíněno, je to způsobeno tím, že opatření se začala rozvolňovat a následně po druhé vlně epidemie zase zpříšňovat, což se týká kvartálu čtvrtého, ve kterém počet celkových hostů klesl o 89 %. Třetí kvartál roku 2021, přinesl také řadu rozvolnění v možnostech cestování a počet hostů dosáhl 6 579 083 návštěvníků. Kvartál čtvrtý v tomto roce, již přináší pozitivnější pohled v počtu hostů, než kvartál roku předchozího. Jak znázorňuje bazický index, hromadná ubytovací zařízení navštívilo jen o 3 % méně hostů, než navštívilo v kvartálu prvním, předtím než přišel Covid-19 do České republiky.

Graf 4: Počet hostů v HUZ v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.3.3 Počet přenocování v HUZ v letech 2012 – 2021

Tabulka 5: Počet přenocování v HUZ v letech 2012 - 2021

Rok	Rezidenti	Nerezidenti	Počet přenocování celkem	1. diference	Řetězový index	Bazický index
2012	21 484 472	21 793 985	43 278 457			
2013	21 163 383	22 144 896	43 308 279	29 822	0,07%	0,07%
2014	20 836 817	22 110 112	42 946 929	-361 350	-0,83%	-0,77%
2015	23 807 391	23 286 515	47 093 906	4 146 977	9,66%	8,82%
2016	25 428 808	24 268 149	49 696 957	2 603 051	5,53%	14,83%
2017	26 962 382	26 257 013	53 219 395	3 522 438	7,09%	22,97%
2018	28 753 901	26 760 021	55 513 922	2 294 527	4,31%	28,27%
2019	29 844 204	27 180 563	57 024 767	1 510 845	2,72%	31,76%
2020	23 628 898	7 381 434	31 045 962	-25 978 805	-45,56%	-28,26%
2021	25 499 807	6 564 129	32 063 936	1 017 974	3,28%	-25,91%

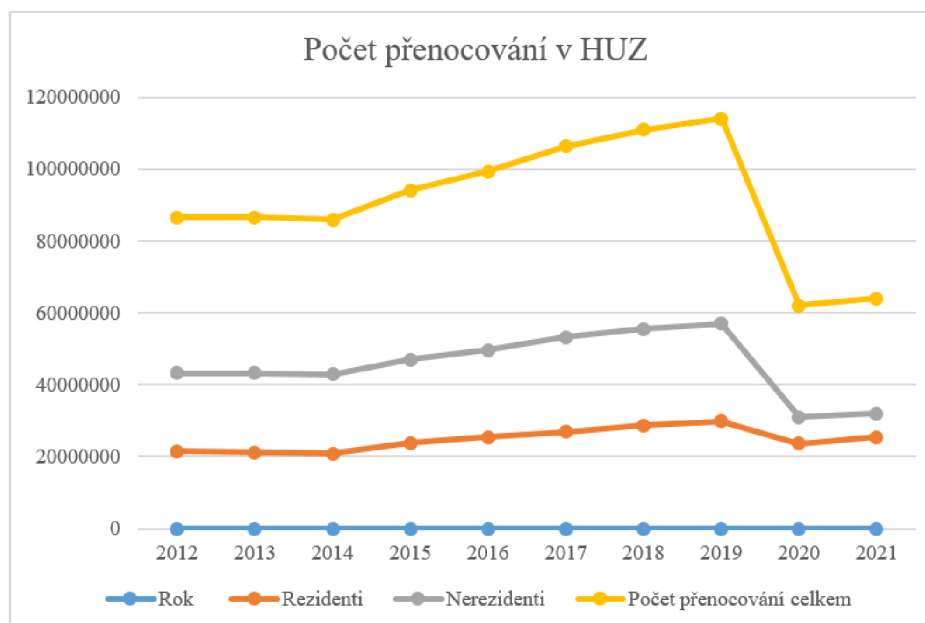
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních se odvíjí od počtu hostů, kteří HUZ navštívili. Kromě roku 2014, kdy byl pokles o 0,83 %, ukazuje tabulka 5 od roku 2012 do roku 2019 v celkovém počtu přenocování kladné přírůstky, tudíž počet přenocování v jednotlivých letech stále stoupal. Nejvyšší nárůst byl v roce 2015 oproti roku předchozímu, a to o 9,66 %. Nejvyššího počtu přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních bylo dosaženo v roce 2019, kdy byl jejich počet 57 024 767 přenocování. Oproti bazickému roku 2012 je tento nárůst o 31,76 %, což značí, že počet přenocování i počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních se zvyšoval. Kritický pokles následoval v roce 2020, kdy počet přenocování klesl o 45,56 %, tedy přesně o 25 978 805 přenocování. Oproti bazickému roku 2012 byl tento pokles o 28,26 %, tudíž je zřejmé, že cestovní ruch vývojově velice klesl. V roce 2021 na tom cestovní ruch v počtu přenocování byl už o něco lépe. Následoval již mírný nárůst oproti roku 2020 o 3,38 %. Na grafu 5 níže, je graficky znázorněn průběh počtu přenocování žlutou křivkou pro lepší představu. Od roku 2012 do roku 2014 jejich počet stagnoval, v roce 2015 je vidět rok od roku mírný nárůst až do roku 2020, který byl doprovázen vysokým propadem.

Co se týká počtu přenocování z pohledu rozdělení na rezidenty a nerezidenty, tak obě dvě skupiny tvořily významný podíl na celkovém počtu přenocování. Jak lze vidět na grafu 5 níže, od roku 2012 do roku 2014, u obou skupin počet stagnoval, stejně jako v celkovém počtu přenocování. Od roku 2015 následoval u obou skupin mírný nárůst v počtu přenocování, až do roku 2020, kde byl především výrazný pokles v počtu přenocování

nerezidentů, díky značnému zpřísnění opatření týkající se cestovního ruchu z důvodu nákazy. U turistů z České republiky, tedy rezidentů, nebyl pokles až tak výrazný, jako u nerezidentů. Je to spojené také s obavami lidí, vycestovat do zahraničí z důvodu nákazy.

Graf 5: Počet přenocování v HUZ v letech 2012 - 2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.3.4 Počet přenocování v HUZ jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021

Tabulka 6: Počet přenocování v HUZ jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021

Kvartál	Rezidenti	Nerezidenti	Počet hostů celkem	1. diference	Řetězový index	Bazický index
I. 2020	4 718 329	4 211 608	8 929 937			
II. 2020	2 298 076	269 065	2 567 141	-6 362 796	-71%	-71%
III. 2020	14 773 578	2 622 080	17 395 658	14 828 517	578%	95%
IV. 2020	1 838 915	278 681	2 117 596	-15 278 062	-88%	-76%
I. 2021	909 318	166 605	1 075 923	-1 041 673	-49%	-88%
II. 2021	3 668 600	564 770	4 233 370	3 157 447	293%	-53%
III. 2021	15 904 294	3 148 355	19 052 649	14 819 279	350%	113%
IV. 2021	5 017 595	2 684 399	7 701 994	-11 350 655	-60%	-14%

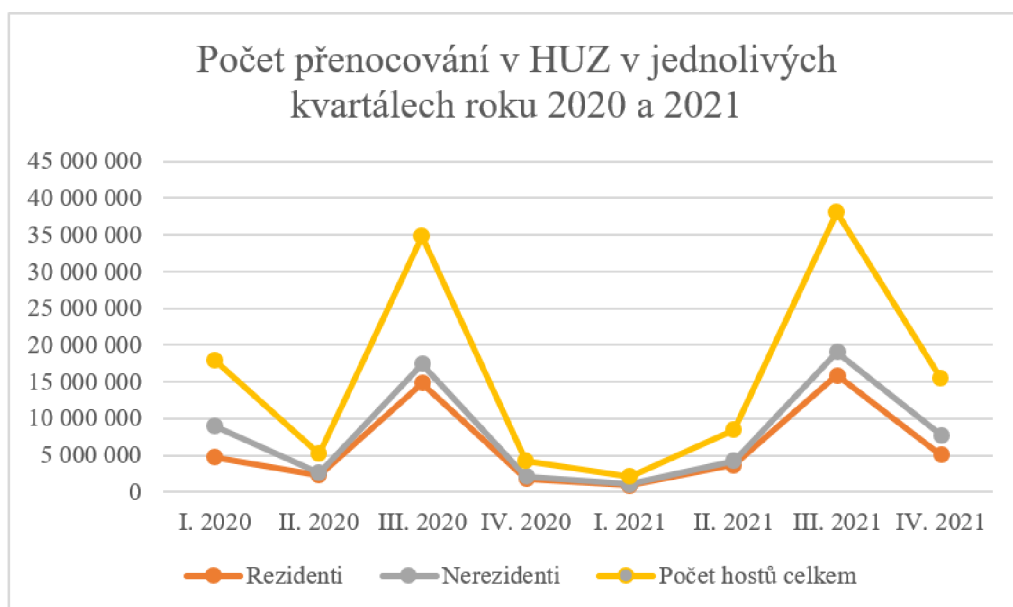
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

Průběh počtu přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních jednotlivých kvartálů roku 2020 a 2021 znázorněný v tabulce 6, se bude odvíjet od počtu hostů, kteří se v hromadných ubytovacích zařízeních ubytovali. Dle očekávání, podíl počtu rezidentů

na celkovém počtu přenocování v každém kvartálu těchto dvou let převažoval. V prvním kvartálu roku 2020 byl tento počet však přibližný, rozdíl následoval až v kvartálu druhém, po zavedení všech protiepidemických opatření. To počet přenocování nerezidentů klesl jen na 269 065 přenocování. V kvartálu třetím byla již situace příznivější, počet přenocování nerezidentů stoupl na 2 622 909, avšak počet přenocování rezidentů byl o mnoho vyšší, a to 14 773 578 přenocování. Čtvrtý kvartál roku 2020 a první kvartál roku 2021, když znovu udeřila druhá vlna pandemie opět nepřinesl kladný vývoj. Počet přenocování se začal zvyšovat u rezidentů i nerezidentů až ve druhém kvartálu roku 2021. V třetím kvartálu byl počet přenocování značně nejvyšší. U rezidentů z České republiky dosáhl 15 904 294 přenocování, což je oproti počtu přenocování hostů ze zahraničí stále výrazný rozdíl.

Celkový počet přenocování měl značně kolísavý průběh, jak značí graf 6. V druhém kvartálu roku 2020 byl zaznamenán pokles o 71 %, ve třetím kvartálu naopak následoval výrazný několikanásobný nárůst o 14 828 517 přenocování. Čtvrtý kvartál znamenal v celkovém počtu opět výrazný pokles o 88 %. První kvartál roku 2021 měl ještě hodnoty nižší, počet přenocování začal mírně stoupat až v kvartálu třetím, kdy dosáhl nejvyšší hodnoty ze všech kvartálů těchto dvou let, 19 052 649 přenocování.

Graf 6: Počet přenocování v HUZ v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.4 Vliv epidemie na návštěvnost HUZ dle krajů

4.4.1 Počet rezidentů v HUZ dle krajů za období 2012 - 2021

Tabulka 7: Počet rezidentů v HUZ dle krajů za období 2012 – 2021, v tis.

Kraj	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Průměr
Hlavní město Praha	807	852	781	891	1 017	1 090	1 221	1 243	731	954	1 065
Středočeský	650	616	616	699	726	778	847	899	609	701	793
Jihočeský	771	789	811	930	978	1 027	1 083	1 152	957	1 008	1 056
Plzeňský	391	372	366	416	427	494	534	562	415	444	491
Karlovarský	294	261	259	317	362	383	435	474	432	525	416
Ústecký	273	279	283	318	346	386	416	435	300	331	374
Liberecký	584	593	557	655	691	739	788	820	661	673	751
Královéhradecký	739	735	718	868	890	977	1 045	1 092	849	859	975
Pardubický	315	316	306	354	382	403	404	421	294	324	391
Vysočina	372	381	382	411	457	491	524	530	360	417	481
Jihomoravský	865	922	985	1 045	1 099	1 246	1 354	1 380	961	1 109	1 218
Olomoucký	372	404	379	433	478	521	559	613	418	425	511
Zlínský	475	495	505	558	576	595	654	684	454	515	612
Moravskoslezský	546	541	543	595	638	705	773	797	542	575	695

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, Czech Tourism

V tabulce 7 lze vidět počet rezidentů, kteří se ubytovali v hromadných ubytovacích zařízeních s rozdělením na jednotlivé kraje České republiky. Lze z ní vyčíst, že počet rezidentů od roku 2012 – 2019 v jednotlivých krajích se stále zvyšoval a pokud by nezasáhla pandemie koronaviru byl pro cestovní ruch velice dobrý předpoklad. V průměru nejnavštěvovanějším krajem českých rezidentů je Jihomoravský kraj, který si udržel nejvyšší návštěvnost i v letech 2020 a 2021. Čeští cestovatelé tedy ze všeho nejvíc preferovali Jihomoravský kraj i v době pandemie, který v roce 2020 však čelil poměrně vysokému propadu oproti roku předchozímu, a to o 419 tis. návštěvníků v hromadných ubytovacích zařízeních. V průměru druhým nejnavštěvovanějším krajem rezidenty České republiky, ve sledovaném období 2012 – 2021, bylo Hlavní město Praha, které však čelilo největšímu propadu ze všech krajů v roce 2020, kdy začala pandemie a to o 512 tis. návštěvníků rezidentů, tudíž utrpěla nejvýznamnější ztráty. V roce 2021 se návštěvnost Prahy zvýšila

o 223 tis. návštěvníků. Jako dalším, velice navštěvovaným krajem v průběhu let, je Jihočeský kraj, který v době pandemie však neutrpěl tak významné ztráty v návštěvnosti. V roce 2020 klesla návštěvnost 195 tis. návštěvníků a roce 2021 narostla o 51. tis. návštěvníků. Dalším velmi navštěvovaným krajem českými rezidenty je Královéhradecký kraj. Z pohledu rezidentů České republiky, také neutrpěl velmi výrazné ztráty. V roce 2020 návštěvnost klesla o 243 tis. návštěvníků a v roce 2021 mírně vzrostla o 10 tis. návštěvníků.

I když jednotlivé kraje utrpěly zejména v roce 2020 výrazné ztráty z hlediska návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení, rok 2021 již přinesl vzrůsty v počtu návštěvnosti ve všech jednotlivých krajích, tudíž by pro cestovní ruch mohlo znamenat příznivé výsledky do dalších let.

4.4.2 Počet rezidentů v HUZ dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Tabulka 8: Počet rezidentů v HUZ dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Kraj	I. 2020	II. 2020	III. 2020	IV. 2020	I. 2021	II. 2021	III. 2021	IV. 2021	Průměr
Hlavní město Praha	233 020	92 457	317 851	98 256	53 738	158 474	419 029	323 428	212 032
Středočeský	90 287	62 949	402 811	39 731	15 188	107 891	435 341	143 481	162 210
Jihočeský	113 515	102 878	699 709	39 450	15 389	138 497	717 798	136 342	245 447
Plzeňský	71 630	46 500	264 524	24 711	10 909	66 593	289 108	77 859	106 479
Karlovarský	78 229	49 951	263 321	39 994	14 347	87 121	287 402	137 116	119 685
Ústecký	49 429	30 659	197 214	20 847	10 408	49 207	205 399	66 472	78 704
Liberecký	150 295	54 750	418 127	33 836	6 383	91 951	426 592	136 286	164 778
Královéhradecký	210 627	78 908	497 326	49 694	15 186	123 267	530 552	190 045	211 951
Pardubický	63 369	32 847	174 928	19 246	9 717	49 914	198 712	65 710	76 805
Vysočina	69 563	39 136	234 479	21 494	7 891	62 144	257 303	89 760	97 721
Jihomoravský	137 161	113 574	646 570	58 665	21 726	164 226	693 799	229 379	258 138
Olomoucký	119 118	43 813	223 205	32 668	12 415	64 136	242 258	107 171	105 598
Zlínský	91 324	53 345	272 226	31 777	11 790	83 037	301 038	119 833	120 546
Moravskoslezský	143 291	58 884	285 502	48 083	20 716	91 906	310 115	153 211	138 964

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, Czech Tourism

V tabulce 8 lze vidět návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení rezidentů České republiky z pohledu na jednotlivé kvartály roku 2020 a 2021. Je patrné, že v počtu

návštěvnosti jsou značně velké výkyvy, dle zpřísněných opatření. Ve všech krajích v druhém kvartálu roku 2020 byl zaznamenán výrazný pokles návštěvnosti, oproti kvartálu prvnímu. Tento pokles je nejvýraznější u kraje Libereckého a Královéhradeckého, konkrétně o 63 %. Velký pokles návštěvnosti o 60 %, v tomto kvartále zaznamenalo také Hlavní město Praha. Kvartál třetí roku 2020, který byl znakem rozvolnění opatření a ústupu pandemie, přinesl mnohonásobný růst ve všech krajích po České republice. Nejvýraznější skok v počtu návštěvnosti zaznamenal Liberecký kraj, kde byl nárůst více než šestinásobný oproti druhému kvartálu. Co se týče samotného počtu návštěvníků, tak nejvíce jich bylo v kraji Jihočeském a dále v kraji Jihomoravském, tyto kraje byly rezidenty z České republiky velice oblíbené jako cílové destinace. Čtvrtý kvartál roku 2020 a první kvartál roku 2021 přinesly v počtu návštěvnosti opět značné poklesy. Naopak druhý kvartál roku 2021 už byl příznivější a návštěvnost se opět začala zvyšovat. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán opět u Libereckého kraje, poté u kraje Jihočeského a Královéhradeckého. Třetí kvartál roku 2021 se nesl ve znamení vysokého nárůstu ve všech krajích. Z důvodu ústupu pandemie a uvolňování opatření. Nejvyšší návštěvnost rezidenty z České republiky byla zaznamenána v kraji Jihočeském a Jihomoravském. V průměru nejnavštěvovanějším krajem rezidenty z České republiky v těchto dvou letech je Jihomoravský a Jihočeský kraj.

4.4.3 Počet nerezidentů v HUZ dle krajů za období 2012 – 2021

Tabulka 9: Počet nerezidentů v HUZ dle krajů za období 2012 – 2021, v tis.

Kraj	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Průměr
Hlavní město Praha	4 919	5 048	5 315	5 715	6 111	6 563	6 671	6 786	1 447	1 413	5 554
Středočeský	204	204	184	208	213	243	275	276	76	79	218
Jihočeský	337	350	365	412	469	534	644	636	143	111	445
Plzeňský	204	187	203	235	233	257	306	318	120	112	242
Karlovarský	515	526	517	534	586	655	683	719	251	191	575
Ústecký	144	147	149	169	181	206	217	222	78	74	176
Liberecký	170	160	143	166	172	196	209	222	100	64	178
Královéhradecký	230	231	219	256	268	282	298	318	147	86	259
Pardubický	51	53	53	60	62	66	64	61	24	28	58
Vysočina	67	67	66	63	66	72	79	77	29	33	69
Jihomoravský	452	505	515	492	549	638	687	756	205	221	558
Olomoucký	103	108	108	115	122	137	141	149	47	46	120
Zlínský	97	109	99	103	111	119	125	125	43	44	108
Moravskoslezský	153	157	160	180	179	192	213	216	74	73	177

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, Czech Tourism

V tabulce 9 jsou znázorněny návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení nerezidentů ze zahraničí dle jednotlivých krajů České republiky. Nerezidenti navštěvují jednoznačně nejvíce Hlavní město Prahu, průměrná návštěvnost v letech 2012 – 2021 dosáhla hodnoty 5 554 tis. návštěvníků. Dalšími v průměru nejnavštěvovanějšími kraji, ač s velkým rozestupem od Hlavního města Prahy jsou Jihomoravský a Karlovarský kraj. V průběhu let se návštěvnost nerezidentů ve všech krajích zvyšovala. Až do roku 2020, kdy následoval opět rapidní pokles. Největší ztráty z hlediska návštěvnosti utrpělo Hlavní město Praha, kdy v roce 2020 byl zaznamenán pokles o 79 % návštěvníků a návštěvnost se propadla na 1 447 tis. hostů. V roce 2021 následoval opět mírný pokles v návštěvnosti Prahy o 2 %.

V ostatních krajích České republiky byl pokles v návštěvnosti také velice výrazný, nejvýraznější v Jihočeském a Jihomoravském kraji. I rok 2021 provázely všechny kraje dalším poklesem návštěvnosti nerezidentů z důvodu obav lidí ze zahraničí cestovat, naopak proti tomu již zmíněná návštěvnost rezidentů v jednotlivých krajích vzrostla.

4.4.4 Počet nerezidentů v HUZ dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Tabulka 10: Počet nerezidentů v HUZ dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Kraj	I. 2020	II. 2020	III. 2020	IV. 2020	I. 2021	II. 2021	III. 2021	IV. 2021	Průměr
Hlavní město Praha	870 632	45 730	435 719	48 546	28 371	93 953	627 197	663 596	351 718
Středočeský	31 275	5 439	37 002	4 252	2 356	10 232	42 053	24 399	19 626
Jihočeský	54 925	8 723	75 730	3 360	1 829	11 387	72 745	25 209	31 739
Plzeňský	47 961	10 902	59 170	4 907	1 798	14 462	59 190	37 035	29 428
Karlovarský	130 921	12 556	103 015	6 020	1 850	15 438	96 108	77 885	55 474
Ústecký	25 509	6 057	45 530	3 320	1 407	7 460	43 623	21 546	19 307
Liberecký	53 773	3 902	41 493	2 161	913	6 307	35 840	21 929	20 790
Královéhradecký	92 948	5 147	51 740	4 139	1 398	7 760	47 650	29 837	30 077
Pardubický	9 258	1 702	10 957	2 327	1 655	5 786	12 331	8 812	6 604
Vysočina	10 865	2 294	15 080	2 219	1 480	5 453	17 340	9 273	8 001
Jihomoravský	79 762	13 642	99 067	11 523	5 653	26 670	126 041	62 983	53 168
Olomoucký	21 092	3 433	20 091	3 103	1 709	6 534	24 801	13 596	11 795
Zlínský	17 608	3 289	21 835	2 676	2 016	6 607	23 345	12 330	11 213
Moravskoslezský	35 399	4 540	30 848	5 706	3 656	12 040	36 373	21 668	18 779

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, Czech Tourism

V tabulce 10 je vidět pohled na jednotlivé kvartály roku 2020 a 2021 a jejich návštěvnost nerezidenty ze zahraničí, dle jednotlivých krajů České republiky. Průměrná návštěvnost je nejvyšší u Hlavního města Prahy i za doby pandemie. V prvním kvartále roku 2020 ji navštívilo 870 632 nerezidentů. V kvartále druhém, po příchodu pandemie, byl však pokles o 95 % na 45 730 návštěvníků. Kvartál třetí, roku 2020 již přinesl více než osminásobný nárůst v počtu návštěvnosti v souvislosti s uvolněním opatření a příchodu letní sezóny. Ostatní kraje zaznamenaly také vysoké nárůsty v počtu návštěvnosti, avšak Praha svým počtem byla jednoznačně nejvyšší. Čtvrtý kvartál roku 2020 a první kvartál roku 2021 byly ve znamení opět velkého poklesu návštěvnosti nerezidentů, s příchodem druhé vlny pandemie a zavedených opatření. V třetím kvartálu roku 2021 návštěvnost několikanásobně vzrostla ve všech krajích. Nejvíce v Hlavním městě Praha, kde dosáhla nejvyššího počtu návštěvnosti ze sledovaných dvou let, navštívilo ji 627 197 návštěvníků ze zahraničí.

Ve čtvrtém kvartále následoval v návštěvnosti Prahy dokonce další nárůst, a to 6 %. Ostatní kraje České republiky však doprovázel pokles návštěvnosti.

4.5 Vliv epidemie na počet cest českých rezidentů po České republice a velikost jejich výdajů

4.5.1 Počet delších cest v letech 2012 – 2021

Tabulka 11: Počet delších cest (4 a více přenocování) v letech 2012 - 2021

Rok	Počet delších cest (4 a více přenocování)	1. diference	Řetězový index	Bazický index
2012	7 358 000			
2013	7 089 000	-269 000	-3,66%	-3,66%
2014	7 669 000	580 000	8,18%	4,23%
2015	7 084 000	-585 000	-7,63%	-3,72%
2016	8 354 000	1 270 000	17,93%	13,54%
2017	8 094 000	-260 000	-3,11%	10,00%
2018	7 835 000	-259 000	-3,20%	6,48%
2019	8 412 000	577 000	7,36%	14,32%
2020	7 636 000	-776 000	-9,22%	3,78%
2021	7 945 000	309 000	4,05%	7,98%

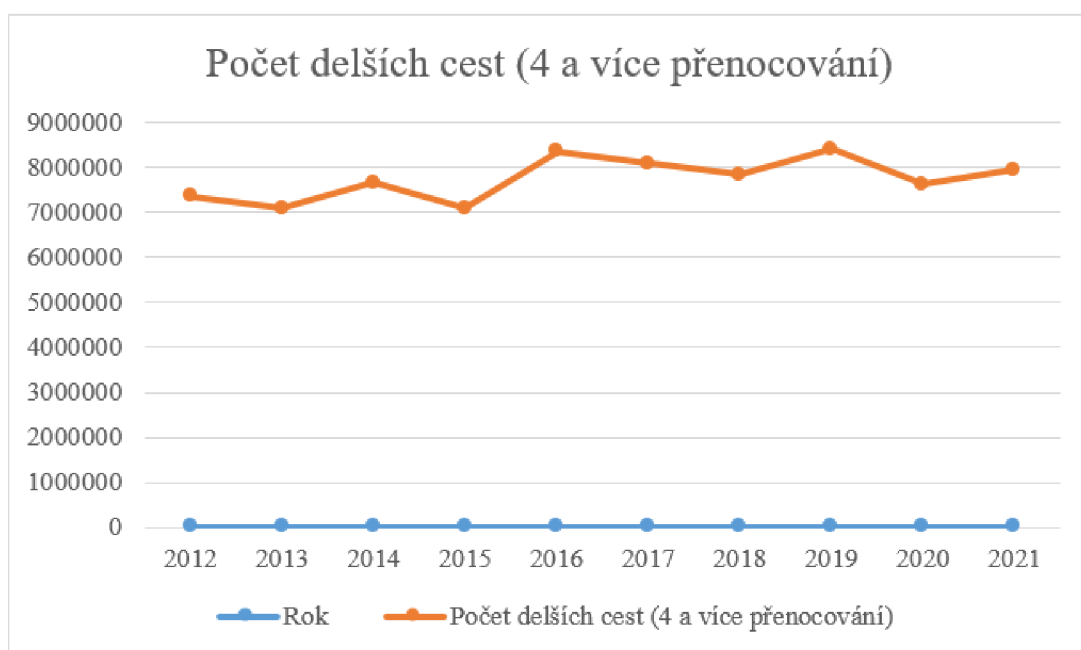
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

Do delších cest, dle údajů z Českého statistického úřadu, se řadí vycestování, na kterém hosté přenocují čtyři či více nocí. V tabulce 11 lze vidět celkový počet vycestování českých rezidentů od roku 2012 do roku 2021. Na grafu 7 níže je graficky znázorněno, jak tento počet stále kolísá, avšak i tak měl v celkovém pohledu rostoucí trend. To lze poznat ze sloupce s vypočteným bazickým indexem, kdy pokles oproti bazickému roku 2012 byl jen v roce 2013 a v roce 2015, ostatní hodnoty značí hodnoty kladné. Dokonce i hodnoty kritických let 2020 a 2021, počet delších cest byl vyšší než v roce 2012.

Jak již bylo zmíněno, průběh vývoje počtu delších cest po České republice sleduje především domácí cestovní ruch a zaznamenává cesty domácích rezidentů. V prvním sledovaném roce 2012, byl počet delších cest 7 358 000. O rok později tento počet klesnul o 3,66 %. Následoval mírný nárůst v roce 2014 o 8,18 % a v roce 2015 opět mírný pokles

o 7,63 %. Rok 2016 přinesl značný nárůst počtu delších cest o 17,93 %. Dalšími roky poklesu se staly roky 2017 a 2018, kdy v roce 2017 byla tato hodnota 8 094 000 delších cest a v roce 2018, dosáhla hodnoty 7 835 000 delších cest. První rok pandemie počet delších cest značně klesl, oproti roku předchozímu o 776 000 cest. Pokles nebyl až tolik výrazný, vůči bazickému roku je stále nárůst o 3,78 %. To ukazuje, že obyvatelé České republiky své cestování kvůli koronaviru neomezili v takové výši, a když to opatření povolovala, tak cestovali.

Graf 7: Počet delších cest (4 a více přenocování) v letech 2012 - 2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.5.2 Počet delších cest v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

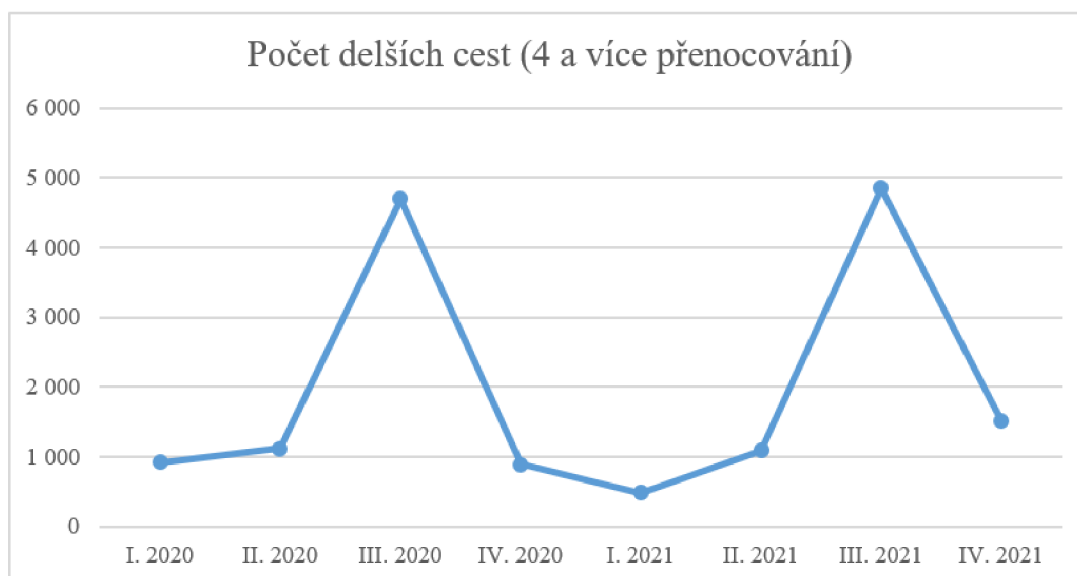
Tabulka 12: Počet delších cest (4 a více přenocování) v letech 2012 - 2021

Kvartál	Počet delších cest (4 a více přenocování)	1. diference	Řetězový index	Bazický index
I. 2020	919			
II. 2020	1 123	204	22%	22%
III. 2020	4 701	3 578	319%	411%
IV. 2020	893	-3 808	-81%	-3%
I. 2021	483	-409	-46%	-47%
II. 2021	1 097	614	127%	19%
III. 2021	4 852	3 755	342%	428%
IV. 2021	1 513	-3 339	-69%	65%

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

Tabulka 12 se soustřeďuje na jednotlivé kvartály roku 2020 a 2021, jak se měnil počet delších cest na základě provedených opatření a obav českých rezidentů cestovat po České republice. Na grafu 8 níže, je vidět výrazné kolísání v průběhu těchto kvartálů. Nejvyšší nárůsty jsou dle očekávání v letní sezóně, tudíž ve třetích kvartálech. V prvním kvartálu roku 2020, když v České republice zatím žádní nakažení nebyli, tak byl počet delších cest poměrně nízký, hodnota dosáhla jen 919 cest. V teplejších měsících druhého kvartálu již tento počet stoupl o 22 %. Třetí kvartál, dosáhl dle očekávání hodnoty více než trojnásobně vyšší, přesně o 3 578 cest. Protiepidemická opatření v tomto kvartále byla značně rozvolněna, to má za následek i možnost a chuť českých rezidentů cestovat. Řada z nich dávala přednost právě cestování po České republice, před zahraničím, z důvodu vysokého rizika nakažení a nových mutací viru. Čtvrtý kvartál roku 2020 a první kvartál roku 2021, přinesl řadu nových opatření z důvodu pandemie a to se projevilo i na počtu delších cest. V prvním kvartálu roku 2021 to bylo dokonce jen 483 zaznamenaných cest českých rezidentů. Kvartál druhý byl o něco příznivější a počet cest zvýšil o 614 cest. Třetí kvartál, jak je vidět i na grafu 8 níže, dosáhl nejvyššího počtu cest z těchto dvou let.

Graf 8: Počet delších cest (4 a více přenocování) v letech 2012 - 2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.5.3 Počet kratších cest v letech 2012 – 2021

Tabulka 13: Počet kratších cest (1 - 3 přenocování) v letech 2012 - 2021

Rok	Počet kratších cest (1-3 přenocování)	1. diference	Řetězový index	Bazický index
2012	18 629 000			
2013	17 215 000	-1 414 000	-7,59%	-7,59%
2014	18 528 000	1 313 000	7,63%	-0,54%
2015	16 203 000	-2 325 000	-12,55%	-13,02%
2016	17 702 000	1 499 000	9,25%	-4,98%
2017	20 062 000	2 360 000	13,33%	7,69%
2018	18 498 000	-1 564 000	-7,80%	-0,70%
2019	18 301 000	-197 000	-1,06%	-1,76%
2020	12 775 000	-5 526 000	-30,20%	-31,42%
2021	13 649 000	874 000	6,84%	-26,73%

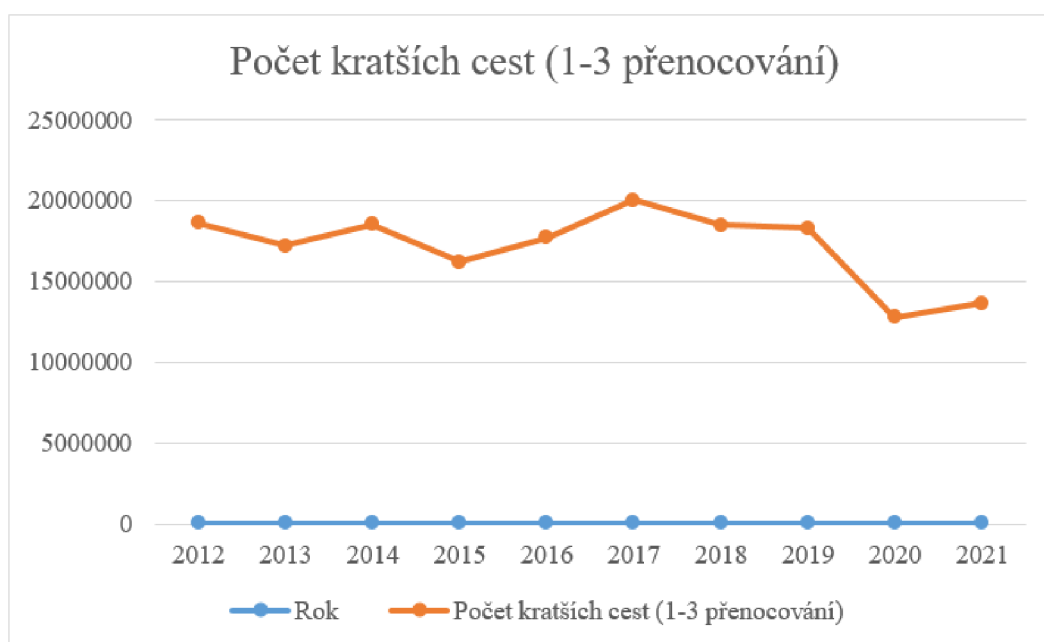
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

Kratší cesty jsou sledovány u českých rezidentů od roku 2012 do roku 2021. Lze je definovat jako cesty na kterých hosté strávili 3 a méně nocí. Na první pohled z velikosti hodnot počtu kratších cest z tabulky 13 je zřejmé, že počet kratších cest je vyšší než delších

cest, což lze odůvodnit časovými či finančními faktory. I počet kratších cest výrazně kolísá. V prvním sledovaném roce začínala hodnota na 18 629 000 kratších cestách. V roce 2013 tento počet klesl o 7,59 %, avšak v roce 2014 tento pokles byl vyvrácen a počet cest narostl o 7,63 %. Rok 2015 znovu přinesl pokles kratších cest, nyní už vyšší, o 12,33 %. V roce 2016 a 2017 následoval postupný mírný nárůst a naopak v letech 2018 až 2020 pokles. V roce 2020 byl tento pokles vcelku významný, o 30,20 % a celkový počet dosáhl hodnoty 12 775 000 kratších cest. I když byl pokles výrazný, tak lze říci, že rezidenti z České republiky stále cestovali poměrně dost, když to bylo možné.

Z celkového pohledu je možné říci, že počet kratších cest od roku 2012 neprošel výrazným vzestupem, jak značí i graf 9. Bazický index má kladnou hodnotu jen v roce 2017, a to je 7,69% nárůst oproti bazickému roku 2012. Hodnoty v ostatních letech jsou pokaždé záporné, což značí, že vůči bazickému roku, nebyl žádný nárůst. Koronavirové roky 2020 a 2021, přinášejí oproti bazickému roku pokles, avšak ne tak vysoký. V roce 2020 byl tento pokles o 31,42 % a v roce 2021 o 26,73 %.

Graf 9: Počet kratších cest (1 - 3 přenocování) v letech 2012 - 2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.5.4 Počet kratších cest v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Tabulka 14: Počet kratších cest v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

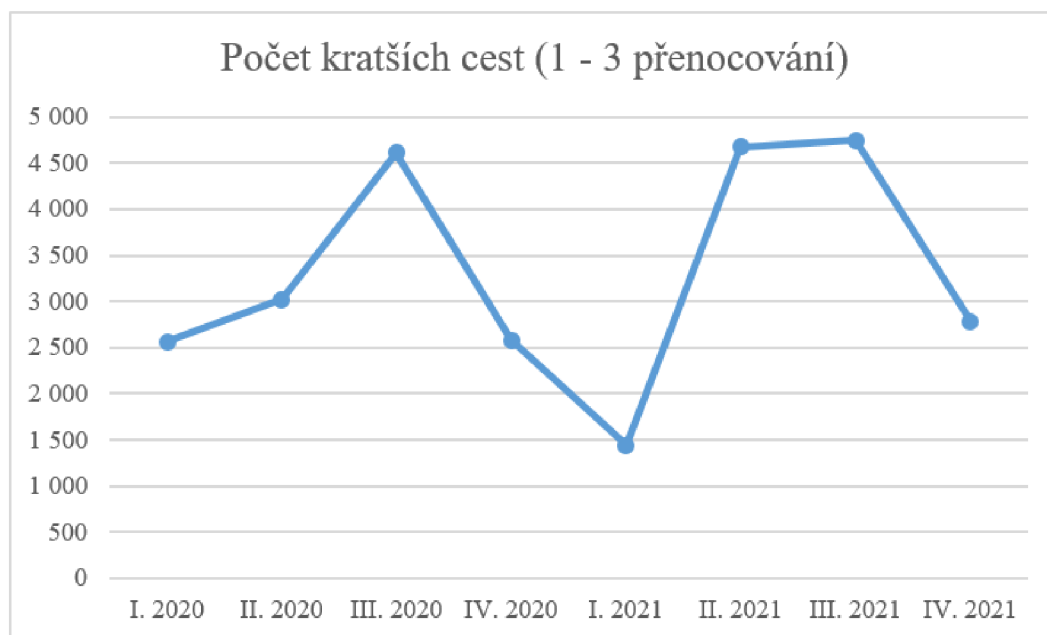
Kvartál	Počet kratších cest (1 - 3 přenocování)	1. diference	Řetězový index	Bazický index
I. 2020	2 561			
II. 2020	3 026	465	18%	17%
III. 2020	4 610	1 583	52%	79%
IV. 2020	2 577	-2 032	-44%	0%
I. 2021	1 439	-1 139	-44%	-44%
II. 2021	4 676	3 237	225%	81%
III. 2021	4 748	72	2%	84%
IV. 2021	2 786	-1 962	-41%	8%

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

Na grafu 10 níže je vidět, že vývoj v počtu kratších cest v průběhu kvartálů roku 2020 a 2021 je velice kolísavý, ať už z důvodu sezónních či z důvodů omezení cestování a zpřísněných opatření. Počet cest začal na 2 561 kratších cestách v prvním kvartálu roku 2020. Ač v druhém kvartálu tohoto roku propukl Covid-19 v České republice, tak počet kratších cest se i přesto zvýšil o 18 %, jak lze vidět v tabulce 14. Třetí kvartál byl provázen rozvolněním opatření a tudíž byl očekáván nárůst, který byl 52%. Počet cest byl ovlivněn i letním obdobím, proto byl v tomto kvartále tento počet nejvyšší z celého roku 2020. Čtvrtý kvartál byl doprovázen naopak poklesem o 44 %, díky zpřísnění opatření a příchodu nové vlny pandemie. Ve čtvrtém kvartále tedy počet kratších cest klesl na 2 577 cest. Jak značí bazický index, to je téměř nulový pokles či nárůst oproti bazickému prvnímu kvartálu roku 2020.

První kvartál roku 2021 dosáhl počet kratších cest nejnižší hodnoty za celé dva roky. Lze vidět i na grafu 10, že hodnota se propadla velmi nízko na 1 439 počtu kratších cest. Druhý a třetí kvartál měl přibližně podobný počet cest. V druhém kvartálu počet cest stoupl více než o dvojnásobek, a to přesně na 4 676 kratších cest a v kvartálu třetím se tento počet ještě mírně zvýšil. Kvartál čtvrtý roku 2021, přinesl opět pokles počtu cest, avšak oproti čtvrtému kvartálu roku předchozího, tento počet byl vyšší, což značí příznivý vývoj pro cestovní ruch.

Graf 10: Počet kratších cest v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.5.5 Průměrné výdaje na jednu delší cestu v letech 2012 – 2021

Tabulka 15: Průměrné výdaje na jednu delší cestu (4 a více přenocování) v letech 2012 – 2021, v Kč

Rok	Průměrné výdaje na 1 delší cestu (4 a více přenocování)	1. diference	Řetězový index	Bazický index
2012	12 106			
2013	12 647	541	4,47%	4,47%
2014	10 438	-2 209	-17,47%	-13,78%
2015	13 197	2 759	26,43%	9,01%
2016	12 470	-727	-5,51%	3,01%
2017	15 775	3 305	26,50%	30,31%
2018	14 046	-1 729	-10,96%	16,03%
2019	15 344	1 298	9,24%	26,75%
2020	14 143	-1 201	-7,83%	16,83%
2021	13 927	-216	-1,53%	15,04%

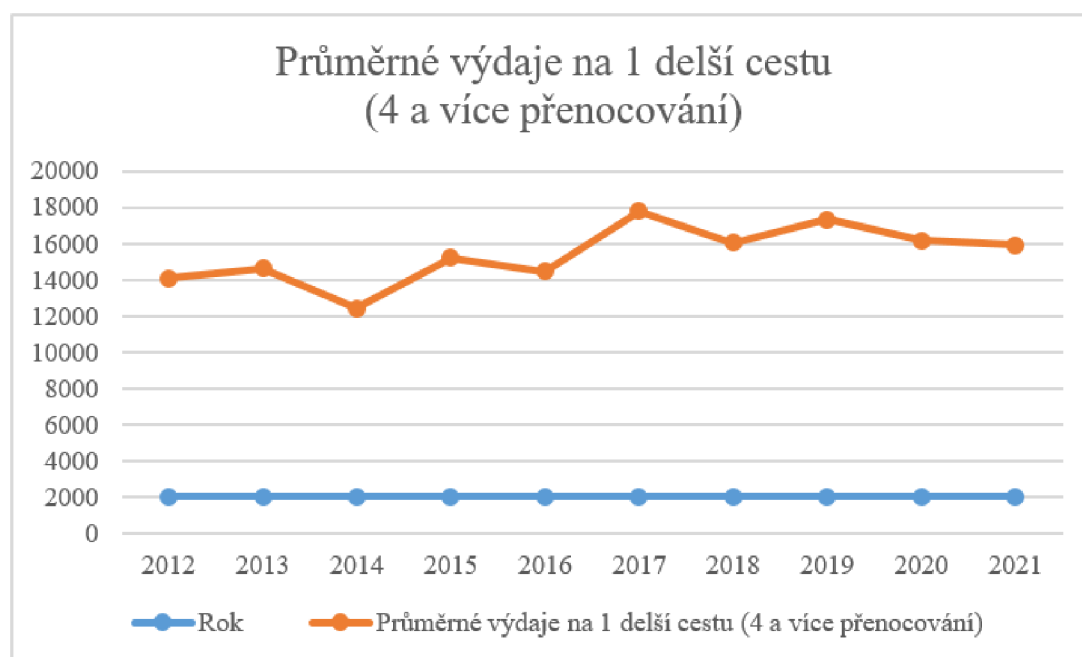
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

V tabulce 15 lze vidět, že nejnižší hodnota výdajů na jednu delší cestu byla 10 438 Kč v roce 2014. Oproti roku předchozímu tato částka klesla o 17,47 %. V průběhu

let s pomalu rostoucími cenami, tato částka průměrných výdajů postupně stoupá, jak lze vidět i na grafu 11 níže. V roce 2015 stoupla o 26,43 %, což je poměrně výrazný nárůst. Další výrazný nárůst následoval v roce 2017 o 26,50 %. Tato částka je nejvyšší ze všech let sledovaného období. Oproti bazickému roku 2012 byl zaznamenán nárůst o 30,31 %. V dalším roce 2018 průměrná částka výdajů opět klesla o 10,96 % na 14 046 Kč. V roce 2019 naopak stoupla o 9,24 % a dostala se na téměř stejnou hodnotu jako roce 2017, kdy průměrný počet výdajů byl nejvyšší.

Průměrné výdaje na jednu delší cestu v letech, kdy udeřila pandemie na Českou republiku byly také ovlivněny. V roce 2020 dosáhla průměrná částka výdajů 14 143 Kč. Je to spojené, především s obavou lidí o svoje finance a většího šetření peněz, z důvodu pandemie a ztráty zaměstnání či obava podnikatelů a svoji podnikatelskou činnost. Toto potvrzuje i rok 2021, kdy částka průměrných výdajů byla pouze 13 927 Kč, pokles vůči roku předchozímu o 1,53 % a oproti bazickému roku to je nárůst jen o 15,04 %.

Graf 11: Průměrné výdaje na jednu delší cestu (4 a více přenocování) v letech 2012 – 2021, v Kč

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.5.6 Průměrné výdaje na jednu delší cestu v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Tabulka 16: Průměrné výdaje na jednu delší cestu (4 a více přenocování) v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021, v Kč

Kvartál	Průměrné výdaje na 1 delší cestu (4 a více přenocování)	1. diference	Řetězový index	Bazický index
I. 2020	5 074			
II. 2020	2 631	-2 443	-48%	-48%
III. 2020	4 159	1 527	58%	-18%
IV. 2020	2 279	-1 880	-45%	-55%
I. 2021	3 558	1 279	56%	-30%
II. 2021	3 487	-72	-2%	-31%
III. 2021	4 337	850	24%	-15%
IV. 2021	2 546	-1 791	-41%	-50%

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

Průměrné výdaje na jednu delší cestu v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021 jsou velice proměnlivé a částky se neustále mění dle toho, jak bylo možné cestovat kvůli řadě protiepidemických opatření. V tabulce 16 lze vidět, že částka průměrných výdajů byla nejvyšší v prvním kvartálu roku 2020, kdy žádná opatření zavedena nebyla. V druhém kvartále roku 2021 tato částka klesla o 48 % na 2 631 Kč. Tento velký propad lze vidět i na grafu 12 níže. V letních měsících třetího roku kvartálu 2020 a po rozvolnění jednotlivých opatření, částka průměrných výdajů stoupla na 4 159 Kč. Kvartál poté, po příchodu druhé vlny pandemie a zprísnění všech opatření se částka průměrných výdajů opět snížila o 45 %, na 1 527 Kč. První kvartál roku 2021 byl již příznivějším a částka průměrných výdajů za jednu delší cestu dosáhla částky 3 558 Kč. Hodnota v druhém kvartále byla jsem o malinko nižší, přesně o 2 %. Kvartál třetí již přinesl nárůst průměrné částky výdajů na 4 337 Kč. Tato částka byla nejvyšší z kvartálů zasazených pandemií Covid-19. Oproti jedinému prvnímu kvartálu roku 2020, neovlivněného pandemií, tato částka poklesla jen o 15 %. Kvartál čtvrtý přinesl opět snížení částky 2 546 Kč.

Graf 12: Průměrné výdaje na jednu delší cestu (4 a více přenocování) v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021, v Kč

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.5.7 Průměrné výdaje na jednu kratší cestu v letech 2012 – 2021

Tabulka 17: Průměrné výdaje na jednu kratší cestu (1 – 3 přenocování) v letech 2012 - 2021

Rok	Průměrné výdaje na 1 kratší cestu (1 - 3 přenocování)	1. diference	Řetězový index	Bazický index
2012	3 299			
2013	3 456	157	4,76%	-1,14%
2014	3 496	40	1,16%	0,00%
2015	4 265	769	22,00%	22,00%
2016	4 459	194	4,55%	27,55%
2017	4 354	-105	-2,35%	24,54%
2018	4 828	474	10,89%	38,10%
2019	4 929	101	2,09%	40,99%
2020	4 373	-556	-11,28%	25,09%
2021	4 385	12	0,27%	25,43%

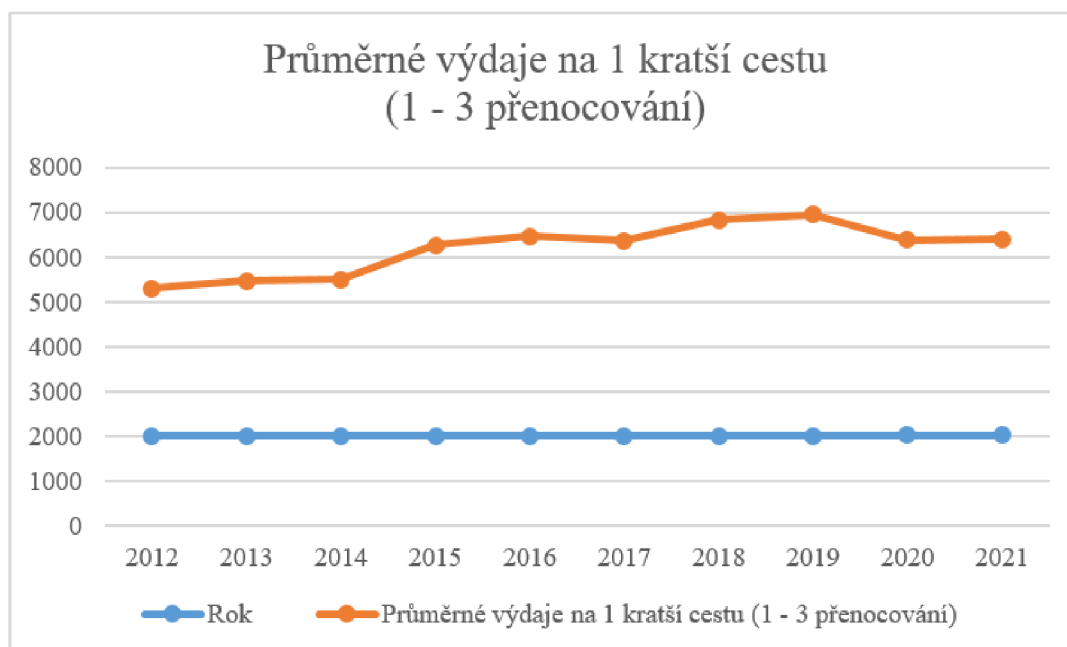
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

Průměrné výdaje na jednu kratší cestu od roku 2012 stále stoupaly, jak lze vidět i v tabulce 17 a na grafu 13 níže, oranžová křivka má rostoucí trend. Je to způsobeno

průměrným růstem cen či zvyšováním náročnosti nákupů na jednotlivých cestách. V bazickém roce 2012 byla částka průměrných výdajů 3 299 Kč. V roce dalším 2013 byla tato částka 3 456 Kč, o 4,76 % vyšší a o rok později v roce 2014 jen o 1,16 % vyšší, 3 496 Kč. V roce 2015 následoval poměrně velký nárůst, jak lze vidět i na grafu 13, tak průměrná částka výdajů stoupla o 22 % na 4 265 Kč. V roce 2016 následoval mírný nárůst o 4,55 % a naopak v roce 2017 mírný pokles o 2,35 %. V roce 2018 dosáhla částka hodnoty 4 828 Kč, což byl oproti roku přechozímu 10,89% nárůst. Rok 2019 přinesl opět mírný nárůst v této částce a to o 2,09 %.

Roky, ve kterých udeřila pandemie, nepřinesly nijak výrazný rozdíl u částky průměrných výdajů kratších cest, jako tomu bylo u částky výdajů u delších cest. V roce 2020 byla tato částka 4 373 Kč, což je pokles jen o 11,28 %, oproti roku 2019, který pandemií zatím ovlivněný nebyl. Rok 2021 přinesl velmi malý nárůst o 0,27 % a částka v tomto roce dosáhla hodnoty 4 385 Kč. Jak již bylo zmíněno průměrné výdaje na jednu kratší cestu se nijak významně nezměnily oproti rokům předchozím, což značí že pandemie Covid-19 nijak výrazně nákupní chování spotřebitelů neovlivnila.

Graf 13: Průměrné výdaje na jednu kratší cestu (1 – 3 přenocování) v letech 2012 - 2021

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.5.8 Průměrné výdaje na jednu kratší cestu v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

Tabulka 18: Průměrné výdaje na jednu kratší cestu (1 – 3 přenocování) v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

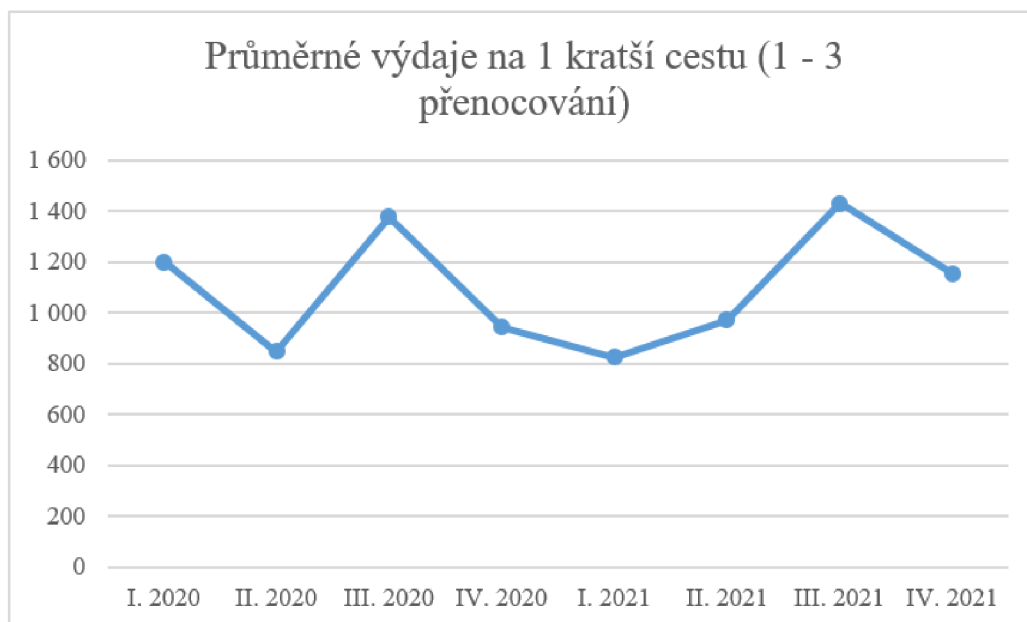
Kvartál	Průměrné výdaje na 1 kratší cestu (1 - 3 přenocování)	1. diference	Řetězový index	Bazický index
I. 2020	1 200			
II. 2020	849	-350	-29,21%	-29,21%
III. 2020	1 378	529	62,31%	14,89%
IV. 2020	945	-433	-31,43%	-21,22%
I. 2021	825	-120	-12,74%	-31,26%
II. 2021	972	147	17,84%	-18,99%
III. 2021	1 431	459	47,22%	19,26%
IV. 2021	1 157	-274	-19,14%	-3,57%

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

V tabulce 18 lze vidět, jak se měnily jednotlivé částky výdajů kratších cest v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021 u českých rezidentů. Jak značí i graf 14 a průměrné výdaje na jednu kratší cestu jsou znázorněny modrou křivkou, která velice kolísá. U všech zmíněných předešlých ukazatelů se hodnoty měnily dle zavedených protiepidemických opatření a jinak tomu není ani u průměrných výdajů na jednu kratší cestu u českých rezidentů. Průměrná částka nebyla nejvyšší u prvního kvartálu roku 2020, který nebyl ovlivněn pandemií, jako tomu bylo u průměrných výdajů na jednu delší cestu, ale ve třetím kvartálu roku 2021. To značí, že se čeští rezidenti na kratších cestách v době pandemie tolik neomezovali v utrácení svých financí, jako u výdajů na delších cestách. Tato částka oproti bazickému kvartálu je vyšší také ve třetím kvartálu roku 2020, kdy částka stoupla o 14,89 %. Čtvrtý kvartál roku 2020 byla tato částka velmi nízká, dosáhla hodnoty 849 Kč, což oproti kvartálu třetímu roku 2020, byl pokles o 31,43 %. První a druhý kvartál roku 2021 rezidenti na svých cestách stále moc neutráceli a částka průměrných výdajů v prvním kvartále dosáhla částky 825 Kč, která je ze všech kvartálů nejnižší a v kvartálu druhém o 17,84 % vyšší. V kvartálu třetím, jak již bylo zmíněno, byla částka průměrných výdajů nejvyšší ze všech kvartálů. Kvartál čtvrtý přinesl pokles i z důvodu chladných

měsíců, avšak pokles byl jen mírný, a to o 19,14 % a částka průměrných výdajů na jednu kratší cestu dosáhla hodnoty 1 157 Kč.

Graf 14: Průměrné výdaje na jednu kratší cestu (1 – 3 přenocování) v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021

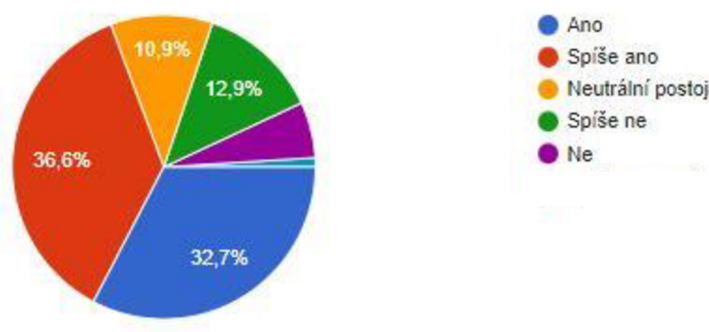
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ

4.6 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na cestovatelské chování lidí v České republice. Celkem bylo rozposláno mezi 200 respondentů z České republiky. Cílem dotazníku bylo zjištění zda měl Covid-19 vliv a ovlivnil cestovatelské chování rezidentů České republiky. Zda cestovali, když to opatření povolovala a pokud ano, tak zda preferovali cestování po České republice či do zahraničí. Dále do jaké míry ovlivnila pandemie jejich vztah k cestování. První čtyři otázky byly informační o složení respondentů. První a druhá otázka se týkala pohlaví a věku, na dotazník odpovědělo více žen – 58,4 % a mužů 41,6 %. Na věkovém rozmezí měla největší 36,6% podíl skupina respondentů do 24 let, 25,7% podíl bylo věkové rozmezí respondentů ve věku 25 – 34 let. Další obsáhlou skupinou s 21,8% podílem, byli respondenti ve věkovém rozmezí 35 – 44 let. Ostatní byli respondenti od 45 let a více. Třetí otázkou byl dosavadní status respondentů. 45,5 % respondentů je zaměstnaných, 38,6 % respondentů jsou studenti a zbylá procenta jsou v zastoupení podnikatelé, či nezaměstnaní. Čtvrtou otázkou je otázka zaměřena na výši příjmu respondentů. Jelikož veliký podíl respondentů byli studenti, tak i celkový příjem byl tvořen z 36 % do 20 000 Kč a stejně na tom byl příjem v rozmezí 21 000 – 40 000 Kč. Příjmy ostatních respondentů byl vyšší než 41 000 Kč.

Otázka č. 5 – Měla pandemie Covid-19 negativní dopad na kvalitu Vašeho života?

Graf 15: Otázka č. 5

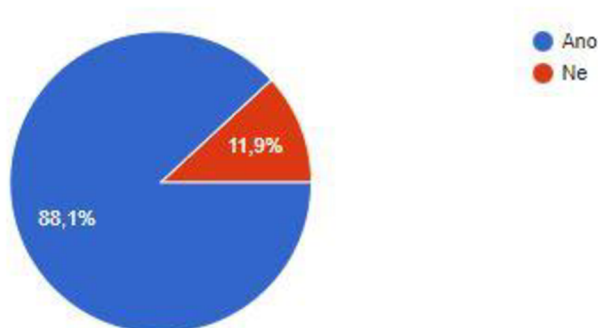

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5 znázorněna na grafu 15, byla zaměřena na dopad pandemie na kvalitu života respondentů z celkového hlediska. Naprostá většina respondentů dle očekávání odpověděla, že Covid-19 negativní dopad na jejich život měl. 36,6 % respondentů odpovědělo, že ano a 32,7 %, že spíše ano. Ostatní respondenty pandemie nijak výrazně nezasáhla (10,9 %) a ostatní neovlivnila téměř nijak či vůbec.

Otázka č. 6 – Cestovali jste v průběhu pandemie, pokud to opatření povolovala?

Graf 16: Otázka č. 6

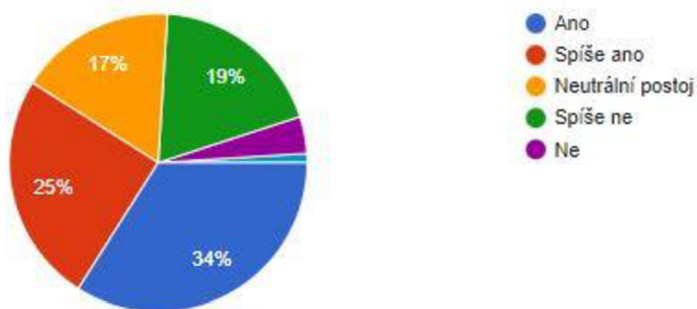

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 6 znázorněna na grafu 16 se respondentů tázala na cestování v průběhu pandemie. Zda se pandemie obávali natolik, že se cestovními ruchy vyhýbali zcela, či zda pokud opatření umožňovala vycestovat, tak zda vycestovali. Naprostá většina respondentů odpověděla, že v průběhu pandemie cestovala. Pro cestovní ruch je toto příznivý údaj, konkrétně tak odpovědělo 88,1 % respondentů. Jen zbylých 11,9 % odpovědělo, že v průběhu pandemie necestovali.

Otázka č. 7 – Pokud ano, preferovali jste v průběhu pandemie cestování po České republice před zahraničím?

Graf 17: Otázka č. 7

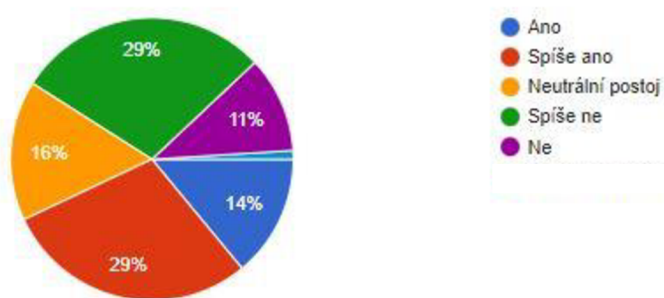

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 7 znázorněna na grafu 17, navazovala na otázku předchozí, č. 6. Byla zaměřena na respondenty, kteří cestovali během pandemie, pokud to bylo možné. Cílem bylo zjistit, zda preferovali cestování spíše po České republice, či vycestovali i do zahraničí. V tomto případě jsou odpovědi pro cestovní ruch v České republice také velice příznivé. Většina respondentů v době pandemie preferovala cestování po České republice před zahraničím, ať už kvůli riziku vyšší možnosti nákazy v zahraničních zemích či důvodů např. finančních, jelikož Covid-19 mohl mít vysoké dopady i na příjmy některých obyvatel. Jak již bylo zmíněno, toto je dobré pro cestovní ruch České republiky. 34 % z respondentů odpovědělo, že preferovali cestování v tuzemsku, 25 %, že spíše preferovali a 17 % z respondentů mělo k této otázce neutrální postoj. Jen ostatních 24 % z respondentů odpovědělo, že preferovali cestování do zahraničí.

Otázka č. 8 – Budete v budoucnu více přemýšlet o výběru cílové destinace a případných zdravotních rizicích?

Graf 18: Otázka č. 8

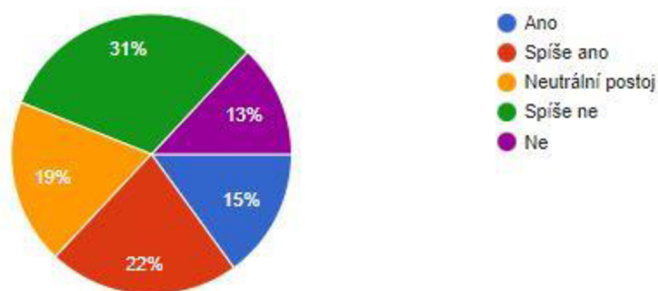

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 8 znázorněna na grafu 18, byla zaměřena na vliv pandemie na chování respondentů vycestovat v budoucnu. Zda v nich epidemie zanechala hrozbu z rizika nakažení v cílové destinaci. Odpovědi v této otázce jsou velice rozporuplné. 14 % z respondentů odpovědělo, že „Ano“ a 29 %, odpovědělo že „Spíše ano“. Tyto odpovědi jsou pochopitelné z hlediska obavy nákazy koronavirem, avšak pro cestovní ruch to příznivé není. 11 % z respondentů odpovědělo, že o riziku nákazy v cílové destinaci přemýšlet nebudou a 29 % z respondentů odpovědělo, že o riziku přemýšlet spíše nebudou. Neutrální názor k této otázce má 16 % z respondentů.

Otázka č. 9 – Bude pro Vás v budoucnu důležitější vyhledávat taková ubytovací zařízení, u kterých můžete očekávat dodržení všech hygienických opatření?

Graf 19: Otázka č. 9

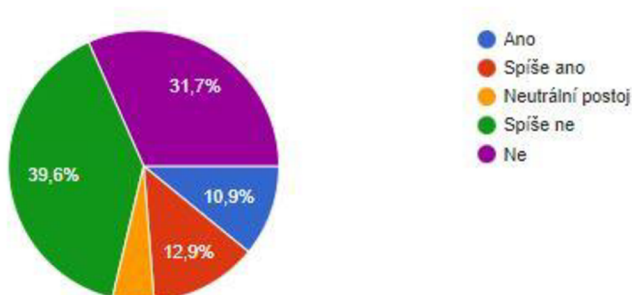

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 9 znázorněna na grafu 19 se týkala hromadných ubytovacích zařízení v koncové destinaci. Do jaké míry musejí být obezřetní vůči svým návštěvníkům z hlediska hygienických opatření. 31 % a 13 % z respondentů odpovědělo, že dodržování všech hygienických opatření proti boji s pandemií pro ně primární nebude. 19 % z respondentů má k této otázce neutrální postoj. Menší část respondentů odpověděla, že hlídání těchto opatření pro ně bude důležité. 15 % respondentů odpovědělo, že “Ano” a 22 % z respondentů odpovědělo, že “Spíše ano”.

Otázka č. 10 – Budete mít z důvodu pandemie obavu se v nejbližší době zúčastnit akcí s velkým množstvím lidí (např. festivalů, koncertů)?

Graf 20: Otázka č. 10

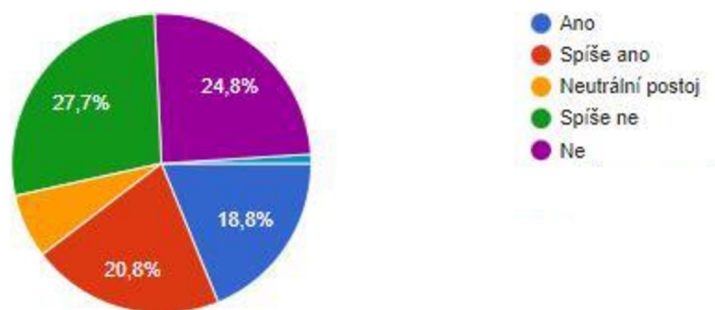

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 10 znázorněna na grafu 20, byla zaměřena na cestovní ruch za účelem např. festivalu či koncertu. Převážná většina respondentů tyto obavy nenaplnila. 31,7 % z respondentů odpovědělo, že “Ne” a 39,6 % z respondentů odpovědělo, že “Spíše ne”. Pouze 10,9 % a 12,9 % z respondentů bude mít obavy z těchto akcí. Neutrální postoj zaujímá 4,9 z respondentů.

Otázka č. 11 – Ovlivnila pandemie také Vaši finanční situaci?

Graf 21: Otázka č. 11

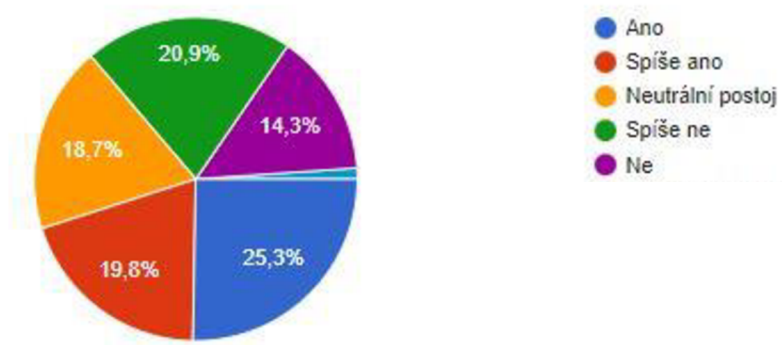

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 11 znázorněna na grafu 21, se respondentů tázala do jaké míry byl ovlivněn jejich finanční příjem pandemií. Výše příjmu obyvatel je velice důležitá pro cestovní ruch, čím vyšší je příjem, tím více jsou schopni a ochotni zaplatit za cestování. V této otázce převažuje odpověď “Ne” – z 24,8 % a “Spíše ne” z 27,7 %. Avšak nezanedbatelné množství respondentů odpovědělo, že jejich příjmy pandemií ovlivněny byly. 18,8 % odpovědělo, že “Ano” a 20,8 % odpovědělo, že “Spíše ano”.

Otázka č. 12 – Pokud ne, budete i tak více přemýšlet o tom, kolik peněz vydáte za cestování?

Graf 22: Otázka č. 12

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 12 znázorněna na grafu 22 navazovala na předchozí otázku č. 11 a byla zaměřena především na respondenty, jejichž příjem nijak ovlivněn nebyl. Cílem bylo zjistit, zda v nich pandemie zanechala nějaké obavy z okolní situace a zda budou své výdaje za cestování chtít omezit. Převažují odpovědi respondentů, kteří nad svými výdaji za cestování přemýšlet více budou. 25,3 % z respondentů odpovědělo, že “Ano” a 19,8 %, že “Spíše ano”. Třetí největší zastoupení respondentů, zaujímalo z 18,7 % neutrální postoj. Dále 20,9 % respondentů odpovědělo, že “Spíše ne” a 14,3 %, že “Ne”, tudíž o svých výdajích za cestování nebudou přemýšlet více než před pandemií.

5 Výsledky a diskuse

Cílem této kapitoly je zhodnocení výsledků ve vlastní práci, na základě práce se zjištěnými daty, z Českého statistického úřadu, Czech Tourism a České národní banky. Budou vyhodnoceny také výsledky z dotazníkového šetření zaměřeného na cestovatelské chování lidí v důsledku pandemie Covid-19.

Na základě sběru dat v kapitole 4.2 z Českého statistického úřadu bylo zjištěno, že bilanční saldo od roku 2012 do roku 2019 vykazovala Česká republika vždy kladné, tudíž vždy převyšovaly příjmy nad výdaji a pro tuzemsko to znamenalo finanční přínosy z cestovního ruchu. V roce 2020 bilanční saldo zůstalo nadále kladné, avšak po zasáhnutí koronavirové krize se příjmy z cestovního ruchu propadly o 84 382 mil. Kč, oproti předchozímu roku 2019, kdy činily 167 475 mil. Kč. To byl pro ekonomiku České republiky velice významný propad a bylo tak zasaženo spoustu podnikatelů i jejich zaměstnanců. Tento propad lze vyčíslit také, jako propad bilančního salda v roce 2020 o 28 565,5 mil. Kč, oproti předchozímu roku 2019. Příjmy z cestovního ruchu v roce 2020 klesly o dalších 17 104,8 mil. Kč. Cestovní ruch v České republice utrpěl tedy významné ztráty. Z kvartálního pohledu na roky 2020 a 2021 je důležité zmínit, že nejméně příznivým kvartálem těchto dvou let, je první kvartál roku 2021, kdy byly příjmy i výdaje z cestovního ruchu nejnižší.

Další kapitola 4.3 pojednává o vlivu epidemie na návštěvnost, a s tím spojené přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních, které si prošly velmi přísnými restrikcemi a utrhly, tak velmi podstatné ztráty na svých výdělcích v důsledku pandemie. Před epidemií se hromadným ubytovacím zařízením také velice dařilo, celkových hostů rok od roku přibývalo a to zejména těch ze zahraničí, i když turistů z České republiky byl téměř vyrovnaný počet. V roce 2018 a 2019 dokonce českých turistů přebývalo nad těmi ze zahraničí. Rok 2020 a 2021, však přinesl výrazné propady v počtu hostů, a to především u hostů ze zahraničí, díky výrazným omezením v cestování mezi zeměmi. Ač v České republice také panovala dlouhý čas přísná opatření, čeští turisté cestovali poměrně výrazně i v roce 2020 a 2021. Pro porovnání s rokem 2019, kdy hromadná ubytovací zařízení navštívilo 11 107 866 hostů, tak v roce 2020 jich navštívilo 8 052 274 hostů a v roce 2021, o něco více, a to 8 822 161 hostů. Z toho vyplývá, že i přes riziko nakažení koronavirem při vycestování mohli, tak čeští turisté stále stále cestovali ve vysokém počtu. Pro hromadná ubytovací zařízení, to bylo jen příznivým elementem v této nelehké době. Největší

zastoupení v počtu českých turistů bylo ve třetím kvartálu roku 2020 a třetím kvartálu roku 2021, přirozeně v těchto letních měsících je návštěvnost vždy vysoká a i v těchto letech, tomu nebylo jinak. Tato doba byla spojena s ústupem pandemie a rozvolňování opatření, tudíž z toho vyplývaly pozitivní výsledky návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení a s tím i počet přenocování českých rezidentů.

Jak již bylo zmíněno výrazný propad počtu hostů byl především u těch ze zahraničí, díky výrazným protiepidemickým opatřením naší země vůči turistům ze zahraničí. Tato stejně přísná opatření platila ve většině zahraničních zemí naopak pro vycestování a následný návrat do země. Počet hostů nerezidentů tedy poklesl o velmi značný počet turistů a jejich ztráta cestovnímu ruchu v České republice značně ublížila. V roce 2020 byl počet hostů ze zahraničí 2 784 170 nerezidentů a v roce 2021, návštěvnost byla 2 573 595 nerezidentů. V porovnání s rokem předchozím, kdy návštěvnosti činila 10 890 500 hostů nerezidentů, je tento propad pro hromadná ubytovací zařízení velice významný. Z hlediska celkového počtu hostů, oproti roku 2019, ve kterém byl celkový počet hostů za sledované období 2012 – 2019 nejvyšší, dosáhl pokles v roce 2020 o 50,74 %, což je enormní. Rok 2021 přinesl alespoň mírný nárůst hostů a o to 5,16 %, to by mohlo být pro cestovní ruch pozitivní.

V kapitole 4.4 je podrobně rozebrána návštěvnost hromadných ubytovacích z pohledu jednotlivých krajů České republiky, s opětovným rozdělením na rezidenty a nerezidenty. Jako první je rozebrána návštěvnost v krajích dle jednotlivých rezidentů České republiky. Počet českých turistů se v letech 2012 – 2019 meziročně stále zvyšoval, tudíž byl pro cestovní ruch velice dobrý předpoklad. V průměru nejnavštěvovanějším krajem rezidenty v České republice je Jihomoravský kraj, jehož nejvyšší návštěvnost si udržel i za doby pandemie v roce 2020 a 2021 a propad oproti roků předchozím nebyl tolik výrazný. Jihomoravský kraj se tedy mohl těšit z vysoké návštěvnosti především od českých turistů, návštěvnost turistů ze zahraničí již nebyla tak přínosná, jak bude zmíněno níže. Druhým v průměru nejnavštěvovanějším krajem za sledované období 2012 – 2021 je Hlavní město Praha, které však čelilo nejvyššímu propadu ze všech krajů v roce 2020 a 2021, po začátku pandemie. Přesně o 512 tis. návštěvníků rezidentů a utrpěla tak velmi výrazné ztráty. V průměru třetím nejnavštěvovanějším krajem českými turisty byl Jihočeský kraj, který stejně jako Jihomoravský kraj, neutrpěl výrazné poklesy v návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení a Covid-19 je v nijak demoliční výši nepoznamenal. Z pohledu

na jednotlivé kvartály byly výrazné výkyvy v počtech návštěvníků ve všech krajích, dle jednotlivých protiepidemických opatření. Nejvýraznější počty návštěvnosti byly v třetích kvartálech roku 2020 a 2021 ve všech krajích po České republice, ty největší byly v kraji Jihomoravském a Jihočeském.

Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení napříč kraji z pohledu turistů ze zahraničí byla jednoznačně nejvyšší v kraji Hlavní město Praha. V průměru ji za sledované období 2012 – 2021 navštívilo 5 554 tis. návštěvníků. Druhým v průměru nejvíce navštěvovaným krajem nerezidenty je Jihomoravský kraj, který v průměru navštívilo 558 tis. návštěvníků, což je oproti Hlavnímu městu Praze velice postatný rozdíl v návštěvnosti. Třetím, v průměru nejnavštěvovanějším krajem nerezidenty, je Karlovarský kraj, který je velmi oblíbený a navštívilo ho v průměru 575 tis. hostů. Detailní pohled na roky 2020 a 2021 znázorňuje, že ač utrpěly příchodem pandemie významně všechny kraje, ztráta v návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení v Hlavním městě Praha byla však jednoznačně nejvyšší. Muselo ji tak pocítit spousta pražských podnikatelů a zaměstnanců. Průměrná návštěvnost hromadných ubytovacích je tedy nejvyšší v Hlavním městě i za doby pandemie v těchto dvou letech, a to je 351 718 tis. návštěvníků.

Kapitola 4.5 rozebírá počet delších cest českých rezidentů, které trvají 4 a více přenocování a jejich následné výdaje na těchto cestách a také počet kratších cest, trvajících 1 – 3 přenocování a jejich následné výdaje. Z celkového hlediska lze říci, že rezidenti České republiky obecně preferují kratší přenocování, oproti těm delším, ať už je to z důvodu časových či finančních. Jinak tomu nebylo ani v době pandemie, v roce 2020 a 2021, kdy počet delších cest převažoval nad těmi kratšími. Průměrné výdaje v době pandemie na jednu delší cestu se nijak výrazně nezměnily oproti předchozím rokům, avšak mírně se snížily. V roce 2020 byl pokles oproti roku 2019, kdy průměrné výdaje činily 15 344 Kč na jednu delší cestu, o 7,83 %. V roce 2021 byl tento pokles ještě vyšší, o další 1,53 %, což mělo za následek i možná vyšší obava českých rezidentů a větší spořivost. I průměrné výdaje na jednu kratší cestu se snížily oproti rokům předchozím. V roce 2020 byl pokles vůči přechozímu roku o 11,28 %, tedy z 4 929 Kč, následoval pokles na 4 373 Kč. Rok 2021 již přinesl mírný vzestup ve výdajích, avšak jen o 0,27 %. Pro hromadná ubytovací zařízení snižování výdajů na cestách není nic příznivého, ani pro cestovní ruch obecně.

Dotazníkové šetření v kapitole 4.6 se zabývalo cestovatelským chováním respondentů v důsledku pandemie a mělo potvrdit zjištěné výsledky. Bylo rozposláno mezi 200

respondentů, rezidentů z České republiky, aby odpověděli na otázky na toto téma. Z otázek bylo zjištěno, že na většinu respondentů (69,3 %), pandemie měla negativní vliv. Pozitivním zjištěním pro oblast cestovního ruchu bylo, že 88,1 % z respondentů cestovalo i za průběhu pandemie, když to zavedená protiepidemická opatření povolovala. S tím je spojeno, i že většina respondentů (59 %) preferovala cestování v průběhu pandemie po České republice, což je pro cestovní ruch v tuzemsku velmi kladné, že pokud lidé měli možnost cestovat, tak navzdory riziku nakažení cestovali. V další otázce, však větší část (43 %) odpověděla, že v budoucnu budou více přemýšlet o možnosti nakažení při výběru své cílové destinace, menší část (40 %), avšak také velmi podstatný počet respondentů odpověděl, že možnosti nakažení při výběru cílové destinace více přemýšlet nebude a ostatní zastávali neutrální postoj. Dalším zjištěním týkajících se hromadných ubytovacích zařízení je dodržování hygienických opatření. Většina zastává takový názor, že pro ně nebude nijak důležité vyhledávat hromadná ubytovací zařízení, u kterých budou mít jistotu, že hygienická opatření dodržují. Je možné, že toto zjištění je příznivé pro provozovatele těchto zařízení, avšak ne v boji proti pandemii. Větší část respondentů (52,5 %) také odpověděla, že pandemie nijak nebo nijak výrazně neovlivnila jejich finanční situaci. To je pro znovuoživení cestovního ruchu v tuzemsku, také velmi pozitivní údaj. Poslední otázka, byla zaměřena na respondenty, jejichž příjem nebyl nijak výrazně pandemií ovlivněn. Ve většině z nich však pandemie zanechala obavy na velikosti výdajů za cestování v budoucnu, což pro cestovní ruch, není nijak příznivé, avšak podstatné je, že příjem většiny z respondentů nijak výrazně pandemií ovlivněn nebyl.

6 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zhodnotit, jaký vliv měla epidemie Covid-19 na cestovní ruch v České republice. Z informací zjištěných v odborné literatuře byla představena teoretická východiska, která se týkají zvoleného oboru. Byla popsána historie cestovního ruchu, rozdělení cestovního ruchu či jeho systém. Dále také jaké faktory ovlivňují cestovní ruch a jaký na něj má vliv vláda. Je definována také typologie cestovního ruchu, jeho druhy a formy, infrastruktura a trendy cestovního ruchu. Probírají se zde také negativní ekonomické účinky, které cestovní ruch způsobuje. Poslední část se zabývá statistikou cestovního ruchu, kde je popsán průběh sběru statistických dat a dále i rajonizace cestovního ruchu.

Vlastní část se zabývala dopady pandemie Covid-19 na jednotlivé ukazatele cestovního ruchu, je popsán i průběh protiepidemických opatření od začátku pandemie. Zaměřuje se především na sběr a selekci dat získaných z Českého statistického úřadu, Czech Tourism a České národní banky. Byla provedena analýza časové řady bilančního salda cestovního ruchu, kde byl zjištěn velice významný propad v příjmech z cestovního ruchu, i bilančního salda samotného. Dále se do podrobnosti zaměřovala na vliv epidemie na počet hostů i počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních, u kterých byl zaznamenán především velký pokles návštěvníků ze zahraničí, díky všem zavedeným protiepidemickým restrikcím vůči možnosti vycestovat. Tato návštěvnost byla následně rozebrána z pohledu na jednotlivé kraje České republiky s rozdělením na rezidenty a nerezidenty. Nejvýraznější pokles v návštěvnosti zaznamenalo Hlavní město Praha a to především u návštěvníků ze zahraničí, kteří tento kraj navštěvovali nejvíce ze všech, pokles u návštěvníků rezidentů již nebyl tak výrazný. Rezidenti z České republiky navštěvovali v průměru nejvíce Jihomoravský kraj, který zaznamenal jen nízký propad návštěvnosti v důsledku pandemie. Jako další byla analyzována délka cest českých rezidentů po České republice. Byly sestaveny časové řady s údaji o počtu delších cest (4 a více přenocování) a o počtu kratších cest (1 – 3 přenocování), s následnou analýzou o velikosti výdajů na těchto cestách a jaký na ně měla epidemie dopad. Počet delších cest se díky pandemii nijak výrazně nezměnil, výraznější pokles byl zaznamenán u počtu kratších cest. Co se týče průměrných výdajů na jednu kratší či delší cestu, tak v obou případech byl zaznamenán jen mírný pokles. U všech uvedených ukazatelů byla také provedena analýza se zaměřením na jednotlivé kvartály.

Dotazníkové šetření v poslední části práce bylo rozposláno mezi 200 rezidentů z České republiky, za účelem zjištění, jaký měla epidemie vliv na jejich cestovatelské chování. Většinu respondentů pandemie negativně ovlivnila, avšak naprostá většina z respondentů cestovala i za doby pandemie, navzdory riziku nakažení, což pro cestovní ruch je pozitivním zjištěním. Pro cestovní ruch, konkrétně v České republice, je také příznivé, že respondenti v průběhu pandemie preferovali především cestování po České republice před zahraničím. Na cestovní ruch v České republice měl Covid-19 dle všech zjištěných informací z provedených analýz velice negativní dopad, avšak na základě nejpodstatnějších zjištění, že většina lidí cestuje i přes riziko nakažení a jejich příjem nebyl do vysoké míry pandemií zasažen, lze soudit, že je pro obnovení cestovního ruchu v České republice velice dobrý předpoklad.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

- BENEŠOVÁ, Petra a Hana KRUIŠOVÁ, 2015. Zdravotně orientovaný cestovní ruch. Praha: Idea Servis. ISBN 978-80-85970-85-2.
- BERÁNEK, Jaromír a kolektiv, 2013. Ekonomika cestovního ruchu. Praha: MAG CONSULTING s. r. o. ISBN 978-80-86724-46-1.
- BERÁNEK, Jaromír a kolektiv, 2013. Moderní řízení hotelového provozu. Praha: MAG CONSULTING s. r. o. ISBN 978-80-271-9360-8.
- COHEN, Erik, 1972. Towards a Sociology of International Tourism. Social Research. New York: New School for Social Research.
- FORET, Miroslav a Věra FORETOVÁ, 2001. Jak rozvíjet místní cestovní ruch. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0207-X.
- FRANKE, Antonín a kol., 2012. Statistiky cestovního ruchu. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. ISBN 978-80-7357-717-9.
- GOELDNER, Charles a J. R. Brent Ritchie, 2014. Cestovní ruch, principy, příklady, trendy. Praha: BizBooks. ISBN 978-80-251-2595-3.
- HESKOVÁ, Marie, 2011. Cestovní ruch pro vyšší odborné a vysoké školy. Praha: Fortuna. ISBN 978-80-7373-107-6.
- HORNER, Susan a John SWARBROOKE, 2003. Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Praha: Grada publishing. ISBN-978-80-247-0202-9.
- JAKUBÍKOVÁ, Dagmar, 2012. Marketing v cestovním ruchu: Jak uspět v domácí i světové konkurenci (2nd ed.). Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4209-0.
- KOTÍKOVÁ, Halina, 2013. Nové trendy v nabídce cestovního ruchu. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4603-6.
- KŘÍŽEK, Felix a Josef NEUFUS, 2011. Moderní hotelový management. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3868-0.
- LESLIE, David, 2014. C.A.B. INTERNATIONAL, ISSUING BODY. *Tourism enterprise: developments, management and sustainability*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI. ISBN 9781780643564.
- LOHMANN, Guilherme a Netto PANNOSO, 2017. *Tourism theory: concepts, models and systems*. Wallingford, Oxfordshire, UK: CABI. ISBN 9781780647166.

ORIEŠKA, Ján. Služby v cestovním ruchu. 1. vyd. Praha: Idea Servis, 2010, ISBN-978-80-85970-68-5.

PATUŠ, Peter, GÚČIK, Marian a Jaroslava MARUŠKOVÁ, J. 2011, Manažment prevádzky pohostinského zariadenia. Knižnica cestovného ruchu 16. Banská Bystrica, Slovak-Swiss Tourism, 2011. ISBN 978-80-89090-85-3.

PÁSKOVÁ, Martina, 2003. Analýza změn vyvolaných rozvojem cestovního ruchu. (disertační práce). Praha

POMPUROVÁ, Kristína, 2013. Řízení provozu cestovních kanceláří. Praha: Idea Servis. ISBN 978-80-85970-80-7.

PRIDEAUX Bruce, 2005. *Factors affecting bilateral tourism flows, Annals of Tourism Research*. 780-801. ISSN 0160-7383.

RYGLOVÁ, Kateřina, BURIAN Michal a Ida VAJČNEROVÁ, 2011. Cestovní ruch podnikatelské principy a příležitosti v praxi. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4039-3.

SYROVÁTKOVÁ, Jaroslava, 2011. Cestovní ruch v Libereckém kraji. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, ISBN 978-80-7372-704-8.

ŠTEMBER, Jan a kolektiv, 2012. Kapitoly z dějin cestovního ruchu. Praha: Vysoká škola obchodní v Praze. ISBN 978-80-7415-065-4.

VYSTOUPIL, Jiří, 2006. Základy cestovního ruchu. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-4167-6.

ZELENKA, Josef a Pásková, Martina, 2012. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje

Czech Tourism, [online]. Kraje České republiky. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://tourdata.cz/?s=kraje+%C4%8Cesk%C3%A9+republiky>

Česká národní banka, [online]. Co je nominální a reálný měnový kurz? [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-to-je-nominalni-a-realny-menovy-kurz>

Česká národní banka, [online]. Platební bilance [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/

Česká národní banka, [online]. Platební bilance - čtvrtletní [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/

Český statistický úřad (ČSÚ) [online]. Cestovní ruch – časové řady, © 2022. [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cru_cr

Český statistický úřad (ČSÚ) [online]. Cestovní ruch – čtvrtletní rozdělení, © 2022. [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cru/cestovni-ruch-2-ctvrtleti-2020>

Český statistický úřad (ČSÚ) [online]. Hosté a přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních podle zemí, © 2022. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/hoste-a-prenocovani-v-hromadnych-ubytovacich-zarizenich-podle-zemi>

Český statistický úřad (ČSÚ) [online]. Hosté a přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních, © 2022. [cit. 2022-02-01]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jspx?_af=VYSTUP-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=1330&filtr=G%7E M%7E Z%7E R%7E P%7E S%7E U%7E301 null &katalog=31743&pvo=CRU03&pvo=CRU03&str=v282#w

Český statistický úřad (ČSÚ) [online]. Statistika&My - Cestovní ruch v historických souvislostech, © 2011. [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20541253/1804110620_21.pdf/c2e94604-287b-45ea-8d98-c0bc22201d73?version=1.0

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [online]. Koncepce a strategie, © 2022. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/koncepce-strategie>

Metodika satelitního účtu České republiky [online]. Český statistický úřad [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23173189/metod_tsa.pdf/0210f0d0-778a-4229-84ac442a415e3149?version=1.0

ScienceDirect.com [online]. Statistika&My - Cestovní ruch v historických souvislostech, © 2011. [cit. 2021-11-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-my-c-62011-7sa3au6vh7>

Úřad vlády České republiky [online]. Rada pro rozvoj, výzkum a inovace, © 2011. [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://www.vyzkum.cz/frontclanek.aspx?idsekce=496>

Vláda.cz [online]. Vláda České republiky, © 2022. [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/modules/fs/default.php?locale=CZ&sort=rank&site=www.vlada.cz%3Bicv.vlada.cz&searchtext=covid+19>

Zavedení nového manuálu platební bilance (BPM6), [online], © 2022. [cit. 202-02-15].
Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/zavedeni-noveho-manualu-platebni-bilance-bpm6/

8 Přílohy

*Příloha 1: Počet rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních dle krajů za období 2012 - 2021 v tis.
Kč - výpočet Řetězového indexu*

Kraj	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hlavní město Praha	807	852	781	891	1 017	1 090	1 221	1 243	731	954
Řetězový index		6%	-8%	14%	14%	7%	12%	2%	-41%	31%
Středočeský	650	616	616	699	726	778	847	899	609	701
Řetězový index		-5%	0%	13%	4%	7%	9%	6%	-32%	15%
Jihočeský	771	789	811	930	978	1 027	1 083	1 152	957	1 008
Řetězový index		2%	3%	15%	5%	5%	5%	6%	-17%	5%
Plzeňský	391	372	366	416	427	494	534	562	415	444
Řetězový index		-5%	-2%	14%	3%	16%	8%	5%	-26%	7%
Karlovarský	294	261	259	317	362	383	435	474	432	525
Řetězový index		-11%	-1%	22%	14%	6%	14%	9%	-9%	22%
Ústecký	273	279	283	318	346	386	416	435	300	331
Řetězový index		2%	1%	12%	9%	12%	8%	5%	-31%	10%
Liberecký	584	593	557	655	691	739	788	820	661	673
Řetězový index		2%	-36	98	36	48	49	32	-159	12
Královéhradecký	739	735	718	868	890	977	1 045	1 092	849	859
Řetězový index		-1%	-2%	21%	3%	10%	7%	4%	-22%	1%
Pardubický	315	316	306	354	382	403	404	421	294	324
Řetězový index		0%	-3%	16%	8%	5%	0%	4%	-30%	10%
Vysočina	372	381	382	411	457	491	524	530	360	417
Řetězový index		2%	0%	8%	11%	7%	7%	1%	-32%	16%
Jihomoravský	865	922	985	1 045	1 099	1 246	1 354	1 380	961	1 109
Řetězový index		7%	7%	6%	5%	13%	9%	2%	-30%	15%
Olomoucký	372	404	379	433	478	521	559	613	418	425
Řetězový index		9%	-6%	14%	10%	9%	7%	10%	-32%	2%
Zlínský	475	495	505	558	576	595	654	684	454	515
Řetězový index		4%	2%	10%	3%	3%	10%	5%	-34%	13%
Moravskoslezský	546	541	543	595	638	705	773	797	542	575
Řetězový index		-1%	0%	10%	7%	11%	10%	3%	-32%	6%

Zdroj: vlastní zpracování, Czech Tourism, ČSÚ

Příloha 2: Počet rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021 v tis. Kč – výpočet Řetězového indexu

Kraj	I. 2020	II. 2020	III. 2020	IV. 2020	I. 2021	II. 2021	III. 2021	IV. 2021
Hlavní město Praha	233 020	92 457	317 851	98 256	53 738	158 474	419 029	323 428
Řetězový index		-60%	244%	-69%	-45%	195%	164%	-23%
Středočeský	90 287	62 949	402 811	39 731	15 188	107 891	435 341	143 481
Řetězový index		-30%	540%	-90%	-62%	610%	304%	-67%
Jihočeský	113 515	102 878	699 709	39 450	15 389	138 497	717 798	136 342
Řetězový index		-9%	580%	-94%	-61%	800%	418%	-81%
Plzeňský	71 630	46 500	264 524	24 711	10 909	66 593	289 108	77 859
Řetězový index		-35%	469%	-91%	-56%	510%	334%	-73%
Karlovarský	78 229	49 951	263 321	39 994	14 347	87 121	287 402	137 116
Řetězový index		-36%	427%	-85%	-64%	507%	230%	-52%
Ústecký	49 429	30 659	197 214	20 847	10 408	49 207	205 399	66 472
Řetězový index		-38%	543%	-89%	-50%	373%	317%	-68%
Liberecký	150 295	54 750	418 127	33 836	6 383	91 951	426 592	136 286
Řetězový index		-64%	664%	-92%	-81%	1341%	364%	-68%
Královéhradecký	210 627	78 908	497 326	49 694	15 186	123 267	530 552	190 045
Řetězový index		-63%	530%	-90%	-69%	712%	330%	-64%
Pardubický	63 369	32 847	174 928	19 246	9 717	49 914	198 712	65 710
Řetězový index		-48%	433%	-89%	-50%	414%	298%	-67%
Vysočina	69 563	39 136	234 479	21 494	7 891	62 144	257 303	89 760
Řetězový index		-44%	499%	-91%	-63%	688%	314%	-65%
Jihomoravský	137 161	113 574	646 570	58 665	21 726	164 226	693 799	229 379
Řetězový index		-17%	469%	-91%	-63%	656%	322%	-67%
Olomoucký	119 118	43 813	223 205	32 668	12 415	64 136	242 258	107 171
Řetězový index		-63%	409%	-85%	-62%	417%	278%	-56%
Zlínský	91 324	53 345	272 226	31 777	11 790	83 037	301 038	119 833
Řetězový index		-42%	410%	-88%	-63%	604%	263%	-60%
Moravskoslezský	143 291	58 884	285 502	48 083	20 716	91 906	310 115	153 211
Řetězový index		-59%	385%	-83%	-57%	344%	237%	-51%

Zdroj: vlastní zpracování, Czech Tourism, ČSÚ

Příloha 3: Počet rezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních dle krajů za období 2012 - 2021 v tis.
Kč - výpočet Řetězového indexu

Kraj	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hlavní město Praha	4 919	5 048	5 315	5 715	6 111	6 563	6 671	6 786	1 447	1 413
Řetězový index		3%	5%	8%	7%	7%	2%	2%	-79%	-2%
Středočeský	204	204	184	208	213	243	275	276	76	79
Řetězový index		0%	-10%	13%	2%	14%	13%	0%	-72%	4%
Jihočeský	337	350	365	412	469	534	644	636	143	111
Řetězový index		4%	4%	13%	14%	14%	21%	-1%	-78%	-22%
Plzeňský	204	187	203	235	233	257	306	318	120	112
Řetězový index		-8%	9%	16%	-1%	10%	19%	4%	-62%	-7%
Karlovarský	515	526	517	534	586	655	683	719	251	191
Řetězový index		2%	-2%	3%	10%	12%	4%	5%	-65%	-24%
Ústecký	144	147	149	169	181	206	217	222	78	74
Řetězový index		2%	1%	13%	7%	14%	5%	2%	-65%	-5%
Liberecký	170	160	143	166	172	196	209	222	100	64
Řetězový index		-6%	-11%	16%	4%	14%	7%	6%	-55%	-36%
Královéhradecký	230	231	219	256	268	282	298	318	147	86
Řetězový index		0%	-5%	17%	5%	5%	6%	7%	-54%	-41%
Pardubický	51	53	53	60	62	66	64	61	24	28
Řetězový index		4%	0%	13%	3%	6%	-3%	-5%	-61%	17%
Vysočina	67	67	66	63	66	72	79	77	29	33
Řetězový index		0%	-1%	-5%	5%	9%	10%	-3%	-62%	14%
Jihomoravský	452	505	515	492	549	638	687	756	205	221
Řetězový index		12%	2%	-4%	12%	16%	8%	10%	-73%	8%
Olomoucký	103	108	108	115	122	137	141	149	47	46
Řetězový index		5%	0%	6%	6%	12%	3%	6%	-68%	-2%
Zlínský	97	109	99	103	111	119	125	125	43	44
Řetězový index		12%	-9%	4%	8%	7%	5%	0%	-66%	2%
Moravskoslezský	153	157	160	180	179	192	213	216	74	73
Řetězový index		3%	2%	13%	-1%	7%	11%	1%	-66%	-1%

Zdroj: vlastní zpracování, Czech Tourism, ČSÚ

Příloha 4: Počet nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních dle krajů v jednotlivých kvartálech roku 2020 a 2021 v tis. Kč – výpočet Řetězového indexu

Kraj	I. 2020	II. 2020	III. 2020	IV. 2020	I. 2021	II. 2021	III. 2021	IV. 2021
Hlavní město Praha	870 632	45 730	435 719	48 546	28 371	93 953	627 197	663 596
Řetězový index		-95%	853%	-89%	-42%	231%	568%	6%
Středočeský	31 275	5 439	37 002	4 252	2 356	10 232	42 053	24 399
Řetězový index		-83%	580%	-89%	-45%	334%	311%	-42%
Jihočeský	54 925	8 723	75 730	3 360	1 829	11 387	72 745	25 209
Řetězový index		-84%	768%	-96%	-46%	523%	539%	-65%
Plzeňský	47 961	10 902	59 170	4 907	1 798	14 462	59 190	37 035
Řetězový index		-77%	443%	-92%	-63%	704%	309%	-37%
Karlovarský	130 921	12 556	103 015	6 020	1 850	15 438	96 108	77 885
Řetězový index		-90%	720%	-94%	-69%	734%	523%	-19%
Ústecký	25 509	6 057	45 530	3 320	1 407	7 460	43 623	21 546
Řetězový index		-76%	652%	-93%	-58%	430%	485%	-51%
Liberecký	53 773	3 902	41 493	2 161	913	6 307	35 840	21 929
Řetězový index		-93%	963%	-95%	-58%	591%	468%	-39%
Královéhradecký	92 948	5 147	51 740	4 139	1 398	7 760	47 650	29 837
Řetězový index		-94%	905%	-92%	-66%	455%	514%	-37%
Pardubický	9 258	1 702	10 957	2 327	1 655	5 786	12 331	8 812
Řetězový index		-82%	544%	-79%	-29%	250%	113%	-29%
Vysočina	10 865	2 294	15 080	2 219	1 480	5 453	17 340	9 273
Řetězový index		-79%	557%	-85%	-33%	268%	218%	-47%
Jihomoravský	79 762	13 642	99 067	11 523	5 653	26 670	126 041	62 983
Řetězový index		-83%	626%	-88%	-51%	372%	373%	-50%
Olomoucký	21 092	3 433	20 091	3 103	1 709	6 534	24 801	13 596
Řetězový index		-84%	485%	-85%	-45%	282%	280%	-45%
Zlínský	17 608	3 289	21 835	2 676	2 016	6 607	23 345	12 330
Řetězový index		-81%	564%	-88%	-25%	228%	253%	-47%
Moravskoslezský	35 399	4 540	30 848	5 706	3 656	12 040	36 373	21 668
Řetězový index		-87%	579%	-82%	-36%	229%	202%	-40%

Zdroj: vlastní zpracování, Czech Tourism, ČSÚ

Otázky k dotazníkovému šetření

1. Jste?
 - Žena
 - Muž
2. Kolik Vám je let?
 - Do 24 let
 - 25 – 34 let
 - 35 – 44 let
 - 45 – 54 let
 - 55 – 64 let
 - 65 a více let
3. Váš dosavadní status?
 - Zaměstnaný
 - Nezaměstnaný
 - Student
 - OSVČ
 - Jiné
4. Jaký je Váš celkový měsíční příjem?
 - Do 20 000 Kč
 - 21 000 – 40 000 Kč
 - 41 000 – 60 000 Kč
 - 60 000 Kč a více
 - Nepřeji si uvádět
5. Měla pandemie Covid-19 negativní dopad na kvalitu Vašeho života?
 - Ano
 - Spíše ano
 - Neutrální postoj
 - Spíše ne
 - Ne
6. Cestovali jste v průběhu pandemie, pokud to opatření povolovala?
 - Ano
 - Spíše ano
 - Neutrální postoj

- Spíše ne
 - Ne
7. Pokud ano, preferovali jste v průběhu pandemie cestování po České republice před zahraničím?
- Ano
 - Spíše ano
 - Neutrální postoj
 - Spíše ne
 - Ne
8. Budete v budoucnu více přemýšlet o výběru cílové destinace a případných zdravotních rizicích?
- Ano
 - Spíše ano
 - Neutrální postoj
 - Spíše ne
 - Ne
9. Bude pro Vás v budoucnu důležitější vyhledávat taková ubytovací zařízení, u kterých můžete očekávat dodržení všech hygienických opatření?
- Ano
 - Spíše ano
 - Neutrální postoj
 - Spíše ne
 - Ne
10. Budete mít z důvodu pandemie obavu se v nejbližší době zúčastnit akcí s velkým množstvím lidí (např. festivalů, koncertů)?
- Ano
 - Spíše ano
 - Neutrální postoj
 - Spíše ne
 - Ne
11. Ovlivnila pandemie také Vaši finanční situaci?
- Ano
 - Spíše ano
 - Neutrální postoj

- Spíše ne
- Ne

12. Pokud ne, budete i tak více přemýšlet o tom, kolik peněz vydáte za cestování?

- Ano
- Spíše ano
- Neutrální postoj
- Spíše ne
- Ne